

Itämaisten rotujen Kasvatuksen tavoiteohjelma, KTO

Balineesi

Itämainen lyhytkarva

Itämainen pitkäkarva

Siamilainen

BaJaVa ry hyväksynyt [16.6.2025]

ja

Siam-Orient kissayhdistys ry hyväksynyt [11.6.2025]

Kirjoitettu yhteistyössä BaJaVan ja Siam-Orientin kanssa

Sisällys

1.	Yhteenveto	5
2.	Rotujen tausta	7
2.1.	Siamilainen SIA	8
2.2.	Itämainen lyhytkarva OSH	13
2.3.	Balineesi BAL	18
2.4.	Itämainen pitkäkarva OLH	22
2.5.	Seychellien pitkä- ja lyhytkarva SYS ja SYL	24
3.	Rotuyhdistykset ja niiden historia	25
3.1.	BaJaVa ry:n historiikki	25
3.2.	Siam-Orient kissayhdistys ry:n historiikki	27
4.	Mistä värit tulivat?	28
4.1.	Punainen, creme ja kilpikonna (d, e ja f)	29
4.2.	Valkoinen (w)	30
4.3.	Hopea (s)	30
4.4.	Valkolaikut (01, 02 ja 03)	31
4.5.	Kaneli ja beige (o ja p)	31
4.6.	Kuvioinnit	32
5.	Rodun nykytilanne	33
5.1.	Populaation koko ja kasvatuspohja (geenipohja)	34
5.2.	Populaation rakenne ja sukusiitos	34
5.3.	Rekisteröintimäärät viimeisen 15 vuoden ajalta	34
5.4.	Kasvattajat ja pentueet	36
5.5.	Siitoskissat	37
5.6.	Sukusiitos ja sukukato	41
5.7.	Sukupolvien välinen aika	46
5.8.	Rodun suositus sukusiitosmaksimista	46
5.9.	Sukukatkerroin käyttösuositus	47
5.10.	Kasvatuspohja per sukupolvi	48
5.11.	Sisarrotujen käyttö jalostusmateriaalina	61
5.12.	Rodun populaatiot muissa maissa	62

5.13.	Yhteenveto populaation rakenteesta ja kasvatuspohjasta	66
6.	Luonne ja käyttäytyminen	67
6.1.	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä	72
6.2.	Luonne ja käyttäytyminen päivittäisissä tilanteissa	73
6.3.	Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	74
7.	Terveys ja lisääntyminen	75
7.1.	Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat	76
7.2.	Muut rodulla todetut sairaudet tai viat	84
7.3.	Kuolinsyyt	86
7.4.	Yhteenveto kuolinsyistä	93
7.5.	Lisääntyminen	94
7.6.	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	105
7.7.	Keskeisimmät ongelmat ja niiden mahdollisia syitä	105
8.	Ulkomuoto	106
8.1.	Rotumääritelmä	107
8.2.	Standardi	110
8.3.	Näyttelyt	113
8.4.	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista	118
9.	Yhteenveto aikaisempien toimenpiteiden / tavoiteohjelman toteutumisesta	119
9.1.	Kasvatuksen tavoitteet ja toteutus	119
9.2.	Suositukset siitoskissoille ja yhdistelmille	120
9.3.	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	122
9.4.	Mahdolliset uhat sekä varautuminen ongelmiin	122
10.	Lähteet	124
10.1.	Internet	125
10.2.	Terveystutkimukset	127

1. Yhteenveto

Itämaisten kissojen kasvatusta- ja terveysohjelmaa on rakennettu useiden vuosien ajan erikseen ja yhdessä eri itämaisyhdistysten toimesta. Tämä KTO on syntynyt kahden yhdistyksen, BaJaVa ry:n ja Siam-Orient kissayhdistys ry:n, yhteistyönä vuosina 2023–2025. KTO:n läpikäyntiin ja lukemiseen on kutsuttu mukaan molempien yhdistysten kasvattajia ja suomennettu standardiosuus on tarkistettu itämaisia kissoja kasvattavilla tuomareilla.

Itämaisia kissarotuja on neljä eri sisarrotua, joita käsitellään tässä KTO:ssa yhtenä kissapopulaationa. Tavoitteena on säilyttää itämaisten kissojen puhelias, aktiivinen ja rohkea luonne. Samalla tavoitteena on myös edistää rodun terveyttä, löytää ehkäiseviä keinoja hammassairauksien esiintymiseen ja astman yleistymiseen. Kasvatuspohjan osalta tavoitteena on säilyttää elinvoimainen kasvatuspohja, jossa siitoskissojen käyttö on maltillista.

Itämaisilla roduilla tulisi lähivuosina kiinnittää huomio siitosurosten riittävään saatavuuteen ja sen myötä urosten maltillisiin käyttöasteisiin. Verrattaessa viimeisimpiin sukupolviin on siitoskissojen jälkeläisten määrä huomionarvoinen jo 20 jälkeläisen kohdalla. Siitosurosten määrässä on ollut kasvatuspohjaan nähden liikaa laskua. Myös tuontikissojen avulla on mahdollista laajentaa rodun geneettistä monipuolisuutta. Tuontien kohdalla on kuitenkin tarkasteltava huolellisesti kissan sukutaulua, sillä suomalaisia vientikissoja on käytetty paljon vientimaissa. Huomioon on tuontikissojen kohdalla otettava myös rotusairaudet amyloidoosi ja gangliosidoosi, joita ei ole tämänhetkisen tiedon mukaan esiinny suomalaisilla kissoilla, mutta joita on todettu esiintyvän rodun kissoilla Euroopassa ja Amerikassa.

Tehollista populaatiokokoa tulisi kasvattaa suuremmilla käyttöprosentteilla sukupolvittain. Tehollisen populaatiokoon lasku 10 vuoden tarkastelujaksolla on ollut huomattava. Samalla toivottavasti saataisiin vähennettyä siitosmatadorien määrää. Kissaliiton määritelmän mukaan suurissa roduissa siitosmatadorin raja on vanhempana toimiminen 3 %:lle sukupolven jälkeläisistä. Siitosmatadorien kertautuminen sukutauluissa on kaventanut kasvattajien mahdollisuuksia sopivien yhdistelmien löytymiseen.

DNA-testit ovat hyviä apukeinoja kasvattajalle jalostuskissojen valinnassa. Niiden lisäksi tulee kuitenkin huomioida myös sukusiitosprosentti, sukukatokerroin ja rodulle suositeltujen terveystestien tulokset. Itämaisten kissojen sukusiitosprosentit ja sukukatokertoimet ovat olleet varsin kohtuullisia. BaJaVa ry:n ja Siam-Orient kissayhdistys ry:n kasvattajilta kysyttiin, millaisia viitearvoja sukusiitosprosentille he suosivat omassa jalostustyössään. Suurin osa vastaajista pitää 3 % ylärajana sukusiitosprosentille ja kolmea prosenttia suositellaankin tässä KTO:ssa sukusiitosprosentin rajaksi itämaisilla kissoilla. Yhdistysten kasvattajien kyselyssä suurin osa kasvattajista pitää 80 % alarajana sukukatokertoimessa. Itämaisten

sukukatokertoimet ovat olleetkin keskiarvoisesti yli 80 % luokkaa. Rotujen sukukatokertoimen suositellaan tässä KTO:ssa jatkossakin olevan yksilöillä vähintään 80 %.

Sairauksien osalta itämaisilla kissoilla korostuivat hammasvaivat. Hammassyöpymää (TR/FORL) esiintyi eri tutkimustulosten mukaan jopa neljäsosalla kissoista. Parodontiittia oli noin viidesosalla kissoista. Suusairaudet olivat suurin rotuyhdistysten teettämän kyselyn sekä muiden tutkimusten perusteella esiin noussut sairausryhmä itämaisilla kissoilla. Kaikille itämaisten kissojen omistajille suositellaan kissojen hampaiden päivittäistä harjaamista, sekä suun röntgenkuvaamista viimeistään kolmen vuoden iässä.

Hammassairauksien lisäksi astmaa tai muuta keuhkosairautta sairasti useampi itämainen kissa. Astmaa sairasti noin kymmenesosa rodun kissoista rotuyhdistysten kyselyn tulosten mukaan. Jos astman esiintymistä verrataan BaJaVa ry:n vuonna 2021 julkaistuihin terveystietoihin, on astman osuus noussut kaksinkertaiseksi. Naarailla kohtutulehdukset ovat melko yleisiä ja itämaisia naaraita ei tulisi pitää leikkaamattomina ilman jalostustarkoitusta.

Omakissan tietojen mukaan itämaisten kissojen keskimääräinen elinikä on 7,51 vuotta ja mediaani-ikä 8 vuotta. Keskiarvoinen elinikä näyttää olevan lyhyempi kuin kaikkien kissojen elinikä keskimäärin. Rotuyhdistysten kyselyn mukaan itämaisten kissojen keskimääräinen elinikä oli 9,23 vuotta ja mediaani-ikä 10 vuotta. Koska mukana aineistossa on melko lyhyt otanta (10 vuotta), voidaan elinaikatietoja vertailla luotettavasti vasta seuraavan arviointikauden aikana.

Itämaisten kissojen kasvaimet ovat selkeästi suurin kuolinsyy. Omakissan tietokannan mukaan itämaisista kissoista vajaa viidesosa (18,30 %) on kuollut erilaisiin kasvaimiin. Vastaavasti rotuyhdistysten kyselytutkimuksen mukaan kasvaimiin on kuollut 26,9 % itämaisista kissoista. Kasvainsairaudet ovat kissoilla rodusta huolimatta yleisiä, eli kuolinsyynä ne eivät poikkea kissojen yleisistä kuolinsyistä. Kasvainten esiintyvyys on kuitenkin niin suurta, että niihin tulee kissanomistajana kiinnittää erityistä huomiota.

Toiseksi suurin kuolinsyy itämaisilla kissoilla on munuaisen toimintaan liittyvät ongelmat. Kuten kasvaimet, ovat munuaisiin liittyvät ongelmat kissojen kuolinsyynä yleisiä kaikilla roduilla. Kolmanneksi suurimmaksi kuolinsyyksi nousi molemmissa aineistoissa ruuansulatuskanavan ongelmat. Myös kansainvälisissä tutkimuksissa ruuansulatuskanavan ongelmat on todettu tyypillisiksi itämaisilla kissoilla. Kissan yleiseen vointiin on hyvä kiinnittää huomiota ja toistuvan oksentelun, ripuloinnin tai ummetuksen esiintyessä tulee konsultoida eläinlääkärä.

Ilahduttava tieto kissojen ulkomuotoon liittyen on itämaisten kissojen vähäinen epämuodostumien määrä. Rotuyhdistysten kyselyn tulosten mukaan suurin osa

itämaisista kissoista (84,7 %) oli rakenteellisesti virheettömiä. Rakennevicioista vahvimmin esille nousi häntäknikki, joka löytyi 5,4 % kissoista.

Itämaisten kissojen rakenteellisista ominaisuuksista tulee kiinnittää huomio silmiin (PRA), kuuloon (valkoiset kissat), hammassyöpymiin, hengitystieongelmiin (astma), kasvaimiin ja synnytyselinsairauksiin. Ulkomuodossa tulee pyrkiä rodunomaisuuteen ja kaikkien ulkonäköpiirteiden liiallista korostamista tulee välttää.

2. Rotujen tausta

Osana vuosien 2023–2024 KTO-hanketta BaJaVa ry ja Siam-Orient ry ovat koonneet laajan tietopaketin itämaisten kissarotujen historiasta. Tietopaketti sisältää myös yli 20 vuotta sitten kasvatustyönsä aloittaneiden kasvattajien kokemuksia. KTO:n yhteyteen on liitetty suppeampi versio rotujen historiasta ja laajempi tietopaketti rotuhistoriasta kiinnostuneille on luettavissa yhdistysten internet-sivuilla.

Vaikka peterbaldit pohjautuvat itämaisiin (roturisteytys don sfinks ja itämainen lyhytkarva), tämä rotu on tietoisesti jätetty kasvatuksen tavoiteohjelman ulkopuolelle vähäisen määrän takia. Toinen syy ulkopuolelle jättämiselle on, että rodun edustajat halusivat, että Siam-Orient ei ole enää heidän rotuyhdistyksensä, ja siirtyivät Sfinksit ry:n jäseniksi. Viimeisin Suomessa syntynyt ja rekisteröity pentue on vuodelta 2022 FI*Evilurbastet-kissalaan. Peterbaldeja on rekisteröity Suomeen 164 kappaletta. (Omakissan julkinen tietokanta.)

2.1. Siamilainen SIA

Siamilainen kuuluu alkuperäisrotuihin eli kissarotuihin, jotka ovat luonnostaan syntyneitä rotuja. Näiden rotujen kehitykseen ihmisen vaikutus on alkanut vasta 1800-luvun loppupuolella rotukissaharrastuksen alkamisen myötä. Siamilaisista on varhaisia merkintöjä, kuten Bangkokissa säilytettävä, vuosien 1350–1750 välille ulottuva Cat Book Poes, joka kertoo maan alkuperäisistä kissoista, korateista, burmista ja siamilaisista. (Aho et al 1983: 11.) On arvioitu, että kirjoissa esiintyvät siamilaiset olivat huolella jalostettuja ja että ne on valittu kirjaan kauneutensa perusteella. Toisaalta on olemassa todisteita myös siitä, että vähemmän arvostettuja, mutta myös siamilaistyyppisiä kissoja eli Siamin kaduilla jo 1300-luvulla. Näiden kissojen voidaan olettaa risteytyneen vapaasti muiden kissojen kanssa. (Pollard 2006: 296.) Voidaankin todeta, että kissojen omaehtoinen kehitys oli vienyt siamilaisia hyvin pitkälle jo ennen ihmisten systemaattista puuttumista rodun kehitykseen

(Aho et al 1983: 11).

Siamilaisten alkuperä on Kaakkois-Aasiassa, erityisesti Thaimaassa, jota kutsuttiin Siamiksi vuoteen 1949 asti (Aho et al 1983: 5). Euroopan ensimmäiset siamilaiset kissat saatiin Iso-Britanniaan Bangkokin kuninkaan palatsista. Kissojen saaminen Eurooppaan ei ollut aivan yksinkertaista, sillä siamilaiskissa oli 1800-luvulla suosittu lemmikki ylhäisöperheissä Kaukoidässä. Kissalla on mahdollisesti ollut myös jonkinlainen temppelikissan virka, eikä niitä haluttu luovuttaa maan ulkopuolelle. Todistettavasti kissoja kuitenkin oli saatu kuljetettua, sillä vuonna 1871 pidettiin Englannissa ensimmäinen kissojen maailmannäyttely, jossa oli esillä kaksi siamilaista kissaa. Vuoden 1930 artikkelista Cat Gossip -lehdessä voidaan päätellä, että LJ Veley-Gold aloitti siamilaisten kissojen kasvatuksen veljensä Owen Goldin vuonna 1884 tuomilla kissoilla ja kasvatti siamilaisia kissoja edelleen vuonna 1930. (Aho et al 1983: 5.) Viimeistään vuonna 1884 oli Englannissa siis aloitettu tavoitteellinen siamilaisten kissojen kasvat.

Vaikka ensimmäiset Englantiin saapuneet siamilaiset eivät olleet niin elegantteja ja pitkäraajaisia kuin nykypäivän itämaiset kissat, herättivät ne Englannissa suurta ihastusta. (Stierncreutz 1976: 94.) Aluksi kasvattajat kohtasivat vaikeuksia, sillä kissat eivät olleet tottuneet Englannin kylmään ja koleaan ilmastoon. Kissat myös tummuivat kylmässä ilmastossa ja niiden turkin kontrasti väheni. (Tuominen 1986: 88.) Vähitellen

kissat kuitenkin tottuivat olosuhteisiin ja jatkokasvatukseen valikoituivat paremmin koleaa sietävät yksilöt. Tärkeäksi rodun kehityksen kannalta nähtiin myös terveystilanne. Yleiskuvana siamilaisilla nähtiin olevan rautainen terveys. (Stierncreutz 1976: 91.) FIFessä siamilainen on ollut hyväksyttynä rotuna sen perustamisvuodesta 1949 lähtien (SRK 2011: 82).

Yhdysvaltojen siamilaiskanta on todennäköisesti alun perin perustunut suorille kissojen tuonneille Siamista. Maan ensimmäinen maininta siamilaisista on vuodelta 1879. Myöhemmin Euroopan ja Amerikan linjat ovat kuitenkin sekoittuneet. Vuonna 1909 perustettiin Siamese Cat Society of America. Kymmenen vuotta myöhemmin siamilaisen omistamisesta oli tullut muoti-ilmiö Amerikassa. Rodun suuri kysyntä heikensi hetkellisesti rotutyyppejä kasvatuksen lisääntyä liian nopeasti. (Pollard 2006: 298.)

Siamilaisia kerrotaan olleen Suomessa useampia 1950-luvulla. Todennäköisesti ensimmäinen siamilainen tuli Suomeen amerikkalaisen sota-aluksen mukana 1940-luvun loppupuolella. Laivassa oli siamilaisnaaras, joka sai pentuja. Suomeen näistä jäivät veli ja sisar, jotka astutettiin keskenään ja myöhemmin myös näiden pentujen jälkeläisiä astutettiin keskenään. Kissoilla ilmeni sukusiitoksen vuoksi kaikenlaisia ei-toivottuja piirteitä, mutta niiden sukulaisuussuhteet olivat pitkälle tiedossa ja siksi pennuille voitiin antaa ”rekisterikirja”. Koska Suomessa aloiteltiin rotukissatoimintaa, haluttiin mukaan paljon harrastajia ja siksi näyttelyiden yhteyteen perustettiin noviisiluokka, jonka myötä rekisteröimättömät siamilaiset saatiin rekisteröityä. (Aho et al 1983: 14.) Suomen ensimmäinen Kissaliittoon rekisteröity siamilainen oli Carmen Jones (SIA n), joka rekisteröitiin noviisista siamilaiseksi vuonna 1961. Kissan rekisterinumero Kissaliitossa on nro 5. Carmen sai 10 pentua vuosina 1961–1962 kasvattajanimelle Mount Badger. (Omakissan tietokanta.)

Vuonna 1957 Suomessa oli vain kaksi virallisen englantilaisen rekisterikirjan omaavaa kissaa, molemmat niistä olivat saman henkilön, eli Th Nilssonin omistuksessa. Suomen ensimmäinen virallinen siamilaispentue syntyi vuonna 1960 ja rekisteröitiin vuonna 1961 kasvattajanimellä Dyft/Th Nilsson. (SRK 2011: 82.) Van Dyft pentuja syntyi vuosina 1960–61 kuusi pentuetta. Useat pentueista olivat pieniä ja niiden kautta ei jatkettu kasvatustyötä. Sirikit van Dyft I sai Menninkäisen kissalassa vuosina 1962–1963 kuitenkin 20 jälkeläistä ja Menninkäisen linjan kautta nämä van Dyft -kissat pysyivät suomalaisten siamilaisten sukulinjoissa. (Omakissan tietokanta.)

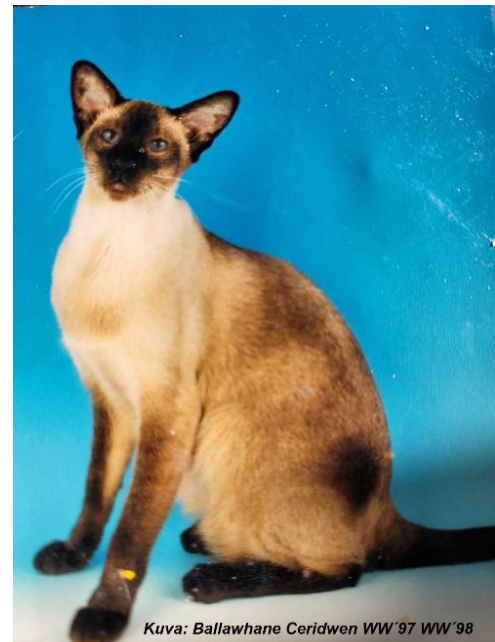
Vuosina 1961–65 ulkomaantuontien määrä lisäsi siamilaiskantaa, kun Suomeen tuotiin 16 siamilaista. Monilla näistä kissoista on osuutensa suomalaisen siamilaiskissakannan luomisessa. (Omakissan tietokanta.) Rotukissatoiminnan alkuaikoina siamilaisia kissoja olikin Suomessa enemmän kuin muita rotukissoja. Vuosina 1961–1965 Suomessa rekisteröitiin kaikkiaan noin 580 kissaa. Siamilaisia rekisteröidyistä oli 420. (Aho et al 1983: 16.)

Rodun suosiosta huolimatta ongelmilta ei välttytty. Suomeen sattumanvaraisesti tuodut ja suunnittelemattomasti paritetut siamilaiset tuottivat huonoa jälkikasvua 1960-luvulla. Näiden jälkeläisten myötä rodulle jäi aluksi paha maine huonokäyttöisinä kissoina. Edelleenkin siamilainen on herkkä kissa, jonka käytös voi joissakin olosuhteissa häiriintyä ilman suoraan osoitettavaa syytä. Esimerkiksi villan syöminen on siamilaisrodulle tyypillinen ongelma, joka on todettu jo varhain Suomeenkin rantautuneiden rodun edustajien keskuudessa. (Tuominen 1986: 89 ja Aho et al 1983: 19.)

Kasvattajien systemaattinen työ kissojen luonteen priorisoinnissa kasvatuksessa tuotti vähitellen tulosta. Rotukissakasvatuksen kehittyessä 1970-luvulla olivat siamilaiset kissat kiistatta rotukissoista yleisimpiä. Vuosina 1966–1970 rekisteröitiin 1350 kissaa, joista 564 oli siamilaisia. (Omakissan tietokanta.) 1970-luvun jälkeen siamilaisten kasvatusta kuitenkin romahti. Vuosina 1971–1975 rekisteröitiin siamilaisia enää 362 ja vuosina 1976–1980 vain 198 (Aho et al 1983: 18).

Vuosien 1970–1980 vaihteessa haettiin uutta pohjaa siamilaiskasvatukselle ulkomaisilla, erityisesti Ruotsista tuoduilta tuontikissoilla. Näsets-kissat jälkeläisineen muodostivatkin uudelleen virinneen

siamilaiskannan Suomessa. Uutta verta kasvatukseen tuotiin myös USA:n linjoista Eeva ja Kalevi Käsäkosken (nyk. Vuojolahden kasv. nimi Kattilan) sekä Irmeli Vaarelan (Naamiohuvien) kautta. Erityisen tuotteliaita kasvattajia 1970-luvulla olivat Indiran- ja Väinämöinen -kissalat, joilla oli pentuja 1970-luvulla yli 30. Kasvattajien määrä Suomessa oli suuri, yli 50 kasvattajaa. Siamilaisten rekisteröintimäärät olivat Suomessa 1980-luvulta lähtien pitkään vuosittain 100 kissan luokkaa. Kasvattajien määrä myös pysyi Suomessa suurena, hieman yli 50 kasvattajassa. Vaikka uusia kasvattajia oli liittynyt joukkoon, oli osa 1970-luvun kasvattajista lopettanut kasvatustyönsä.

Kuva: Ballawhane Ceridwen WW'97 WW'98

1990-luvulla rekisteröintien vuosittaiset määrät pysyivät 1980-luvun lukemissa. Kasvattajien määrä kuitenkin kasvoi entisestään ja siamilainen kasvattajia oli Suomessa yli 90 henkilöä. Erityisen paljon siamilaisia pentuja syntyi 1990-luvulla Anneli Nummelinin Arhantin-kissalaan (yli 130 pentua) ja Sukin-kissalaan (yli 120 pentua). Ulkomaantuontia lisäämään geenipohjaa tuotiin muutamia Tanskasta ja Ruotsista. (Omakissan tietokanta.) 1990-luvulla suomalaiset siamilaiset alkoivat pärjäämään myös kansainvälisissä näyttelyissä. Ensimmäinen suomalainen siamilainen maailmanvoittaja FIFe näyttelyssä oli WW'97 WW'98, EC FIN*Ballawhane Ceridwen. (Omakissan tietokanta.)

Kuva: Heikki Siltala: WW'05 GIP
FIN'Desmodus Maxima JW

2000-luvulla Suomessa oli jo monipuolinen siamilaiskanta. Sen pohjana olivat Ruotsista, Englannista, USA:sta ja Australiasta tuodut kissat. (BaJaVa 2021: 2.) Eikä tuontien määrä vähentynyt, vaan 2000-luvulla kissoja tuotiin yli 20 kissaa Ruotsista ja useampi kissa tuli myös Norjasta ja Latviasta (Omakissan tietokanta). Siamilaisten suosio nousikin 2000-luvun alussa ja rekisteröintimäärät nousivat noin 200 kissaan (SRK, 2011, 82). Rekisteröintimäärien nousu näkyi suoraan myös kasvattajien pentumäärissä. Arhantin kissalaan

Anneli Nummelinille syntyi 2000-luvulla yli 250 pentua ja Baila-Bailan kissalaan Marika Grönmanille yli 110 pentua.

Suomalaisten siamilaisten näyttelymenestys oli parhaimmillaan 2000-luvulla. Useampi kissa saavutti maailmanvoittajan tittelin:

Vuosi	Kissa	EMS	kissan emo	kissan isä
WW'97 WW'98	EC FIN*Ballawhane Ceridwen	SIA n	WW'00 EP EC FI*Kautonsalon Greta Garbo DM	EP EC Zodiac av Karitzzy DM
WW'00	EP, EC FI*Kautonsalon Greta Garbo DM	SIA n	IP GIC FI*Tyttelin Flying Love	EC FI*Kautonsalon Batman
SW'99	EC Ballawhane Freya	SIA n	WW'97 WW'98 EC FIN*Ballawhane Ceridwen	WW'98 WW'99 WW'00 FIN*Bajangin Apollyon DM
WW '01	GIC FIN*Kattilan Daisy Doody	SIA b	IC Felitan Texas Rose	EC FI*Kaikuniemen Don Ottavio DM
WW '02	EP FIN*Kattilan Johnny Guitar	SIA c	FI*Kattilan Hilarious Hillary	WW '01 WW '02 WW '03 WW '04 WW '05 WW '06 WW '07 EP FIN*Kattilan Ilmari Itäinen DSM
WW '02	FIN*Sungain E-hei en Emmi	SIA h var	CH FI*Sungain Curie Marie	FI*Sungain Dille Ville
WW '03	IP, IC FIN*Kattilan Juliet Jones	SIA b	FI*Kattilan Hilarious Hillary	WW '01 WW '02 WW '03 WW '04 WW '05 WW '06 WW '07 EP FIN*Kattilan Ilmari Itäinen DSM
WW '04	FIN*Arhantin Finnish-Khan	SIA n	FI*Arhantin Habanera	EP EC Felitan Fabulous Felix DM
WW '05	GIP FIN*Desmodus Maxima JW	SIA n 21	EC FI*Desmodus Lilac Dafne DM	GIC Felitan High Noon Kane-of-Kattilan
WW '08	IP IC FIN*Bajangin Fanastasia	SIA n	FI*Bajangin Dustanetan	EP EC FI*Kattilan Big Time Operator JW DSM DM

Vuonna 2008 maailmanvoittajaksi valittiin myös Mummeli-kissalan Ruotsin-tuonti WW'08 SP GIC S*Nova Star Twix DVM DSM. (Omakissan tietokanta.)

Vuodesta 2010 lähtien ovat siamilaisten rekisteröintimäärät olleet vuosittain noin 100–150 kissan luokkaa. Arhantin kissalassa piti edelleen kiirettä, kun kissalaan syntyi 2010-luvulla yli 220 pentua. Eija Siikin ylläpitämä Kelmikerhon kissala oli myös erityisen aktiivinen syntyneiden pentujen suhteen ja sinne syntyi yli 100 pentua.

Yli 30 pentua syntyi myös kuuteen muuhun kissalaan. Kasvattajien määrä väheni hieman alle 90 kasvattajaan. Ulkomaan tuontien osalta tuontien määrä lisääntyi 2010-luvulla erityisesti Tanskan, Viron ja Unkarin suhteen. Kissoja tuotiin edelleen muutamia myös Norjasta ja Ruotsista. Kansainvälistä mainetta ovat saavuttaneet 2010-luvulla suomalaiset siamilaiset SW SW NW GIP IC FI*Sultsinan WhatChaMaCallt (2012 ja 2013) ja SW NW SC FI*Aurinkomäen Dexter-Danilo (2014). (Omakissan tietokanta.)

Vuoden 2023 loppuun mennessä Suomen Kissaliittoon on rekisteröity yhteensä 6213 siamilaista (SRK 2011: 82, tilastot/Suomen kissaliitto ja Omakissan tietokanta).

2.2. Itämainen lyhytkarva OSH

1920-luvulla Britanniassa kiinnostuttiin siamilaisten kissojen mahdollisista värimuunnoksista ja kasvattajat toteuttivat risteytyksiä muiden rotukissojen kanssa. Säännösten ulkopuolelle jääneet siamilaistyyppiset kokoväriset kissat tunnettiin tuolloin nimellä ulkomainen lyhytkarva. Nimitys olikin pitkään käytössä joissakin Euroopan maissa. (Pollard 2006: 306.)

Toisen maailmansodan jälkeen Britanniassa haluttiin laajentaa siamilaisten geenipoolia, koska kasvattajien määrä oli vähentynyt ja kasvatusohjelmat kärsivät sodan takia pahasti. Jotkut kasvattajista tekivät melko uskaliaita kokeiluja yhdistämällä siamilaisia eri rotuihin. Siamilaiseen yhdistettiin venäjänsinisiä, brittiläisiä lyhytkarvoja, abessinialaisia ja kotikissoja. Näiden yhdistelmien pennut eivät olleet naamiollisia ja niitä yhdistettiin uudelleen siamilaisten kanssa. Yllättävän vähäisillä sukupolvilla pennuille saatiin siamilaisen vartalo-tyyppi. Erona oli ainoastaan se, että osa pennuista oli edelleen kokovärisiä ja vihreäsilmäisiä, osa sinisilmäisiä naamioväriytyksellä. (www.tica.org/breeds/oriental_shorthair/.)

Siamilaisilta näyttävien pentujen kanssa oli saavutettu tavoite ja niitä käytettiin rodun geenipoolin rikastamiseen. Yksiväristen pentujen kautta sen sijaan sai alkunsa uusi rotu, itämaiset lyhytkarvat. (www.tica.org/breeds/oriental_shorthair/.) Niihin kuuluivat ensimmäiset havanna brownit (suklaa), jotka alun perin rekisteröitiin nimellä kastanjanruskea ulkomaalainen. Vähitellen pentueissa esiintyi muitakin värejä samalla vartalo-tyypillä, kuten foreign white ja spotted tabby (täplikäs). (Pollard 2006: 307.) Aluksi näitä yksivärisiä siamilaistyyppisiä kissoja kutsuttiinkin Euroopassa ulkomaalaisiksi lyhytkarvoiksi ja kaikkia värejä ja kuvioita pidettiin omina rotuinaan. Ensimmäinen hyväksyntä havanna brownille on FIFessä vuodelta 1959. (Raution haastattelu 2023 ja <https://fifeweb.org/cats/breeds/oriental-shorthair/>.)

Itämainen lyhytkarva tuli ensi kertaa USA:han Englannista ja Hollannista 1970-luvun alussa. Amerikkalaiset kehittivät rotua eteenpäin ja suhtautuivat kaikkiin värimuunnoksiin samana rotuna. Itämaisten lyhytkarvojen yhdistys perustettiin USA:ssa vuonna 1973 ja CFA hyväksyi rodun vuonna 1977. Yhdistetyssä muodossa itämaiset lyhytkarvat hyväksyttiin omaksi rodukseen myös FIFessä vuonna 1972

(Suomen Kissaliiton historiikki, 65). Vuodesta 1997 lähtien itämainen lyhytkarva on ollut hyväksyttynä myös muissa suurissa kissajärjestöissä (wikipedia/oriental_shorthair). Englantilaiset pitäytyivät sen sijaan edelleen jaottelussa, jossa kissat eroteltiin yksivärisiin, tabbyihin, shaded-väriin ja savuiksi (Edwards 2003: 180).

Ensimmäiset esille tuodut naamioittomat kissat olivat kastanjanruskeita (havanna), valkoisia, mustia, sinisiä ja laventelin värisiä. Niillä oli siamilaisesta tuttu linjakas vartalo ja siamilaisen pään malli. Valkoiset kissat olivat sinisilmäisiä, mutta värillisten kissojen silmät olivat vihreät. Luonteeltaan nämä kissat olivat saaneet paljon siamilaisen vilkkautta, mutta niiden luonnetta tasoitti muiden rotujen tynnympi puoli. (Tuominen 1986: 89–90.) Jalostuksen alkuvaiheiden jälkeen kasvattajat siirtyivät hyödyntämään vain itämaisia ja siamilaisia kissoja jalostuksessa. Siksi itämaisten kissojen luonne onkin nykyään hyvin samankaltainen kuin siamilaisten kissojen luonne. (Edwards 2003: 180.)

Kun kasvattajat kiinnostuivat oriental spotted tabbyn eli kuviollisen itämaisen kehittämisestä, mahdollisuus kissojen ulkonäön kirjossa laajeni entisestään. Vielä tänäkin päivänä itämaisilta lyhyt- ja pitkäkarvoilta löytyy rotuina yksi suurimmista sallituista väri- ja kuviomuunnosten kirjoista.

Suomeen ensimmäinen itämainen lyhytkarva tuli todennäköisesti 1977. Kissan nimeltä San T-Ree Bronze Saide toi Suomeen Ruotsista Pirkko Tuominen. Kissa sai yhden pentueen vuonna 1978 Pirkko Tuomisen kasvattajananimellä del Oro. Näitä pentuja ei syystä tai toisesta myöhemmin käytetty jalostukseen. Hyvin pian itämaisten lyhytkarvojen kasvatusta sai Suomessa kuitenkin jatkoa, kun Pirkko Partanen (Indiran) osti Ruotsista foreign white -naaraan nimellä Babittrys White Lady. Kolme suomalaista kasvattajaa vihkiytyivätkin tavoittelemaan valkoisia itämaisia kissoja yhteistyössä kasvatukseen. Kasvatuksen alussa toistuivat valkoisten itämaisten kissojen taustoissa kasvattajanimet Käpykujan (Carita Pitkänen), Malaijan (Marja-Leena Seppänen) ja Indiran. (Aho et al 1983: 34–35.)

Muita värejä itämaisilla lyhytkarvoilla saatiin Suomeen Osmo Jormanaisen (Tyttelin) aloitettua niiden kasvatuksen Santtu-nimisellä mustalla uroksella. Santun isä oli lilanaamiosiamilainen IC Ruskan Lasarus (kasvattaja Riitta Aho) ja emä Miirukka oli rekisteröimätön musta eurooppalainen, jolla oli epätavallisen pitkä pää ja hoikka vartalo. Lasarus ja Miirukka saivat neljä pentua, joista Santtu oli sirorakenteisin. Aikuisena Santtu esiteltiin noviisina tuomareille Toini Tikkaselle ja Liisa Waittiselle. Tuomarilausuntojen perusteella kasvattaja anoi rotukissayhdistysten keskusliitto SRK ry:n lupaa kissan koerekisterille ja kasvatuksen aloittamiselle sen kanssa. Rotutoimikunta antoi luvan ja niin Santusta tuli ensimmäinen rekisteröity suomalainen musta itämainen lyhytkarva. (Aho et al 1983: 35–37.) Santtu sai myöhemmin kaksi pentuetta siamilaisten tuontinaaraiden kanssa. Kuitenkin pentueisiin syntyi vain yksi itämainen lyhytkarva, suklaan värinen uros, Tyttelin Sami. Sami toimi isänä

useammalle pentueelle, joiden emot olivat Tyttelin- ja Ruskan-kissaloista. (Raution haastattelu 2023.)

Tyttelin-kissalaan syntyi täplikäs pentu 1980-luvulla. Täplät pentu oli saanut isältään tabbynaamiosiamilaiselta. Täplikkeitä itämaisia oli 1980-luvulla Skandinaviassa vain muutamia. Samoihin aikoihin oli Suomeen syntynyt itämaisia lyhytkarvoja kaikissa muissa klassisissa väreissä (ruskea, suklaa ja lila) sinistä lukuun ottamatta. Pentueita, joissa oli tummanvärisiä itämaisia lyhytkarvoja, oli Suomessa tässä vaiheessa syntynyt 10. Kasvattajina toimi kolme kissalaa: Tyttelin, Ruskan ja Santran (Satu Laine). Valkoisten itämaisten ja tummempien itämaisten lyhytkarvojen kasvatusta pidettiin perinnöllisistä syistä erillään, mutta kasvanutta siamilaiskantaa käytettiin tuomaan uusia geenejä itämaisten lyhytkarvojen kasvatukseen. (Aho et al 1983: 37–38.)

Uusia kasvattajia saatiin itämaisten lyhytkarvojen pariin 1980-luvun puolivälissä, kun viisi uutta kasvattajaa alkoi kasvattamaan rotua. Merkittävä kehittäjä itämaisten lyhytkarvojen kasvatustaloudella oli Eeva Vuojolahti (ent. Käsäkoski) Kattilan-kissalasta. 1980-luvun loppupuolella kasvattajien määrä kasvoi jälleen ja kasvattajia oli jo noin 20. Osa kasvattajista aloitteli kasvatustaan yhdellä tai kahdella pentueella. (Omakissan tietokanta.)

Siirryttäessä 1990-lukuun olivat itämaiset lyhytkarvat herättäneet suurta kiinnostusta kissapiireissä. Uusia kasvattajia tuli mukaan valtava määrä ja 1990-luvulla itämaisia lyhytkarvoja syntyi noin 60 eri kasvattajan pentueisiin. Osa kasvattajista kokeili kasvattamista vain yhden tai kahden pentueen verran. Eniten pentuja (n. 40 pentua) syntyi 1990-luvulla Kattilan kissalaan. Uusista kasvattajista erityisen aktiivinen oli Arhantin-kissala, johon syntyi hieman alle 40 pentua. (Omakissan tietokanta.)

1990-luvulla Suomeen saatiin myös ensimmäiset maailmanvoittajakissat itämaisista kissoista. Suomalaiset kissat pärjäsivät näyttelyissä erittäin hyvin ottaen huomioon sen, että rodun kasvatusta oli alkanut Suomessa kunnolla vasta 1980-luvulla. Vuonna 1993 WW '93 FIN* Momosan Chiisai Okurimono vei ensimmäisen tittelin ollen ensimmäinen suomalainen itämaisten rotujen maailmanvoittaja ja vuosina 1998, 1999 ja 2000 FIN* Bajangin Apollyon ylsi samaan tulokseen jopa kolmesti. (Omakissan tietokanta.)

2000-luvulle siirryttäessä itämaisten lyhytkarvojen suosio oli huipussaan. Mukaan tuli jälleen uusia kasvattajia, joista osa kasvatti pentueita hyvin tasaisesti ja osa oli mukana vain muutaman pentueen ajan. Osan suosioista varmasti selitti suomalaisten kissojen pärjääminen maailmalla. Itämaispiireissä ehkä tunnetuin lieneekin monivuotinen maailmanvoittaja Kattilan Ilmari Itäinen. Ilmarin lisäksi maailmanvoittajiksi ylsi neljä muuta kissaa ja Skandinavian voittajiksi neljä kissaa.

WW/SW	Kissa	EMS	Kissan emo	Kissan isä
WW '93	FIN* Momosan Chiisai Okurimono	OSH b 25	PR IC Wildshadow East What-A-Girl	GIC FI* Dama-Daman Hermey
WW '98 WW '99 WW '00	EC FIN* Bajangin Apollyon DM	OSH n	PR CH FI* Kelmikerhon Sahara	EC FI* Kaikuniemen Don Ottavio DM
WW '01, WW '02 WW '03, WW '04 WW '05, WW '06 WW '07	EP FIN* Kattilan Ilmari Itäinen DSM	OSH n 25	CH FI* Valinorin Vivace	EP EC Felitan Fabulous Felix
WW '04	EC FIN* Kattilan Secrut Weapin JW	OSH ns	Felitan Highnoon Silvia	GIC Felitan High Noon Kane-of-Kattilan
WW '07 SW	IP EC FIN* Quan Mokoma JW DSM	OSH f 03	EC FI* Quan Pecan Pie	SW EC FI* Anatolian Maximum Pleasure
WW '07	IP FIN* Bajangin Héritière du Trône	OSH n 24	WW '08 IP IC FI* Bajangin Fanastasia	EC FI* Kattilan Two Five Charlie
WW '11 SW '10	NW SP EC FIN* Quan Kawaii Sakura JW DVM DSM	OSH n	FI* Quan Whipped Cream	EC FI* Quan Kurushi JW
SW	EC FI* Anatolian Maximum Pleasure	OSH e	FI* Anatolian Keetah Red Taika	EP EC FI* Kattilan Big Time Operator JW DSM DM
SW '10	GIP SC FIN* Kattilan Corkscrew Charlie	OSH b 24	FI* Kattilan Windy City Kitty	Purrsia Chief Oshkosh
SW '07	CH FIN* Kattilan Rusty Dustin JW	OSH b 25	S* Miniroyal's Most Wanted	Purrsia Chief Oshkosh
SW	SP SC FIN* Birregin Ashita ga Choose	OSH n 24	PR EC FI* Birregin Hava Apollonia	IC FI* Birregin Panther Fire

Myös itämaisten lyhytkarvojen rekisteröintimäärät 2000–2009 kertovat rodun kasvaneesta suosiosta. Kymmenen vuoden aikana rekisteröitiin 1683 kissaa, kun taas 1990-luvun rekisteröintimäärät olivat vain noin kolmasosan tästä määrästä (noin 500 kissaa). 2000-luvulla aktiivisia kasvattajia oli paljon. Kattilan- ja Quan -kissaloihin syntyi kumpaankin yksinään noin 100 pentua. Kattilan viimeinen pentue rekisteröitiin vuonna 2008. (Omakissan tietokanta.) Suomalaisten kissojen hieno menestys ei loppunut vain 2000-lukuun. Itämaiset lyhytkarvat pärjäsivät näyttelyissä upeasti myös 2010-luvulla. Kansainvälisiä titteleitä voittivat:

Kuva: WW '01 WW '02 WW '03 WW '04 WW '05 WW '06 WW '07 FI*Kattilan Ilmari Itäinen DSM

WW/SW	Kissa	EMS	Kissan emo	Kissan isä
WW '10 SW	NW IP SC FI*Santuzzan Maestro JW DSM	OSH n 25	PR I*Profiles Organza	CH FI*Kattilan Mara Katti JW
WW '11 SW	NW SC FIN*Quan Tamashii JW DVM DSM	OSH n 03	FI*Quan Rainy Day OSH n 24	FI*Quan Monday Morning, OSH d 03 24
WW '14 WW '15 SW	FI*LoveOriental Pixie Dust	OSH n 24	IC FI*LoveOriental Greta	CH FI*LoveOriental Irish Cream
SW	GIP FI*Sultsinan Butterfinger	OSH n 02	CH FI*Sultsinan Catwalk	SC Xerox Iron Happy Jungle*RU
SW '19	SC FI*LoudMeow Here Comes the Sun JW	OSH a 25	SP SC FI*LoudMeow Little Starlet JW DSW DSM DM	FI*Yrttitarhan Maitikka
SW '19	SW BW Apocalyptica Zorro	OSH n 03	Riahnna Amulet Del Iris	Siamesis Jackpot

Itämaisten lyhytkarvojen huippuvuosien rekisteröintimääriin ei aivan vuosina 2010–2019 päästy. Rekisteröintimäärät olivat hieman yli 1470 kissaa, mikä tarkoittaa noin 200 kissaa vähemmän kuin rodun huippuvuosien vuosikymmenenä. Itämaisten lyhytkarvojen kasvattajia oli Suomessa myös 2010-luvulla useita. 2020-luvun alussa, vuonna 2022 saatiin Suomeen kaksi uutta SW-kissaa. Kissat olivat SW22 GIP FI*LoudMeow Spellbound JW, OSH a 24 ja SW22 SP FI*LoudMeow Sunset Superman DSM, OSH p 25

(Omakissan tietokanta.)

Itämaisia lyhytkarvoja rekisteröitiin Suomessa yli 10 yksilöä ensimmäisen kerran vuonna 1984. Rekisteröintimäärät ovat kasvaneet sen jälkeen tasaisesti ja vuonna 2003 rekisteröitiin ensimmäistä kertaa yli 100 itämaista lyhytkarvaa (SRK 2011: 65). Vuoden 2023 loppuun mennessä Suomen Kissaliittoon on rekisteröity yhteensä 4311 itämaista lyhytkarvaa (SRK 2011: 65 ja tilastot/Suomen Kissaliitto).

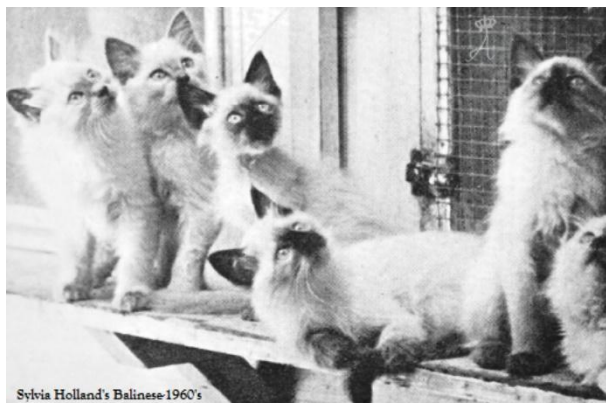
2.3. Balineesi BAL

Balineesien historia voidaan jäljittää 1800-luvun vaihteeseen, kun ensimmäiset siamilaiset tuotiin Thaimaasta USA:an ja Britanniaan. Vuoden 1871 Penny Illustrated -lehden maininta kiinalaisesta tapetista, jossa on pitkäkarvaisia siamilaisia kissoja, lienee yksi vanhimmista tunnetuista maininnoista balineesiin viitaten. (pettrack.com.) Jotkut tuoduista kissoista kantoivat pitkäkarvageeniä. Ominaisuus on väistynyt, eikä näy kissan ulkoasussa. Näin ollen yhdistettäessä kaksi varianttia (kantajaa), saattoi niiden jälkeläinen olla yllättäen pitkäkarvainen. Ensin pitkäkarvaisia pentuja pidettiin virheellisinä, sillä ne eivät olleet rotustandardin mukaisia ja ne myytiin lemmikeiksi. (Pollard 2006: 236.) Ensimmäinen pitkäkarvainen siamilaispentu on rekisteröity USAssa vuonna 1928 (tresorsiameseccats.com ja Boswellin kotiarkisto).

Pitkäkarvaisia pentuja syntyi kuitenkin tasaisin väliajoin ja 1950-luvulla osa yhdysvaltalaisista kasvattajista alkoi tarkoituksella valitsemaan pitkäkarvaisia siamilaisia jatkokäyttöön. Helen Smith MerryMews-kissalasta ehdotti rodun nimeksi balineesia balilaisten tanssijoiden mukaan, koska hän koki kissan liikkeiden muistuttavan tanssijoiden liikkeitä. (pettrack.com ja Pollard 2006: 236.)

Ensimmäistä kertaa balineesi nähtiin kissanäyttelyssä vuonna 1956 New Yorkin Empire Cat Showssa. Näyttelyn järjesti CFA (Cat Fanciers Assosiation) ja kissan oli

tuonut esille Helen Smith. Pian tämän jälkeen Marion Dorsey esitteli balineesia CFF:n (Cat Fanciers Federation) näyttelyssä Glendalessa, Californiassa. (pettrack.com.) Kissat esiintyivät silloin vielä nimellä pitkäkarvainen siamilainen. Seuraavien kymmenen vuoden aikana kissarotu hyväksyttiin nimellä balineesi kaikissa Yhdysvaltojen suurissa kissajärjestöissä. (Pollard 2006: 236–237.)

Marion Dorsey myi kissalansa Sylvia Hollandille vuonna 1965 (proversiamesecats.org). Holland keskittyi kissalassaan nimeltä Hollands Farm Cattery rodun kehittämiseen 1960- ja 1970-luvuilla ja USA:ssa perustettiin rotuyhdistys balineesien kehittämiseksi (The Balinese Breeders and Fans of America, B.B.F.A.). (wikipedia.org/wiki/Balinese_cat.)

Ensimmäinen rotustandardi kirjoitettiin B.B.F.A.:n toimesta vuonna 1965 (pettrack.com). Aluksi balineeseja, kuten siamilaisiakin oli kaksi toisistaan paljon poikkeavaa linjaa. Toiset kissat muistuttivat enemmän Thai-siamilaisia ja toiset uutta, pitkävartaloista ja -jalkaista siamilaistyyppiä. 1980-luvun lopussa alkuperäiset, Thai-tyyppiset balineesit olivat lähes hävinneet ja niitä kasvatti vain muutama kasvattaja Amerikassa. Aikaisemmin CFA luokitteli vain klassiset naamiovärit balineeseiksi ja kaikki muut naamiokissat javaneeseiksi (nyk. Suomessa itämainen pitkäkarva). Vuonna 2008 päätettiin kuitenkin siirtää uudemmat naamiovärit balineeseihin luokittelun yhtenäistämiseksi muiden maiden kanssa. (cfa.org/balinese/.)

Balineesit saapuivat Eurooppaan Ison-Britannian kautta, johon ensimmäinen kissa tuotiin vuonna 1974 (wikipedia.org). Kissojen tuominen Britanniaan oli melkoinen operaatio karanteenien ja epäselvien omistussuhteiden vuoksi. Lopulta USA:sta Britanniaan saapuneet kissat, sininaamiobalineesiuros Verdes Blue Warrior ja kyseisen kissan ruskeanaamiovariantti tytär Davinas Chocolate Gem sekä näiden kahden karanteenissa syntyneet pennut päätyivät Sandra Birchin omistukseen (Boswellin kotiarkisto).

Yksi Sandran pennuista oli sininaamiours Sandoval Paris Review, josta tuli Frank ja Margaret Manolsenien käyttämä uros. (catzinc.org.) Rodun kehityksen alkuvaiheessa oli paljon sisäsiittoisuutta. Manolsenit kasvattivat balineeseja lopulta useamman sukupolven ajan kasvattajanimellä Cheldene ja yhdistivät amerikantuonteja englantilaisiin siamilaisiin. Heidän tavoitteellinen työnsä paransi huomattavasti balineesien tyyppiä. (Boswellin kotiarkisto.)

Vuonna 1978 perustettiin Balinese Cat Society Englannissa, jonka tavoitteena oli saada sertifikaattioikeudet balineeseille. FIFe hyväksyi rodun vuonna 1983 (SRK 2011:

53). Britanniassa balineesit saivat kuitenkin odottaa useamman vuoden, sertifikaattioikeudet myönnettiin CFA:ssa kesäkuussa 1986 (balinesebac.co.uk).

Ensimmäinen Suomeen tuotu balineesi, Vivelkattens Choko Kim Lee (BAL b), rekisteröitiin vuonna 1987 (SRK 2011: 53). Suklaanaamiobalineesin, jota kutsuttiin nimellä Tuittu, toi Suomeen Auli Ojennus vuonna 1986. Ruotsista tuotiin samana vuonna Suomeen kaksi muutakin kissaa. Vaikka kaikki kolme Suomen ensimmäistä balineesia saapuivat Ruotsista, oli niiden sukutauluissa pääasiassa englantilaisia balineeseja. Itse asiassa ensimmäisten suomalaisten balineesien taustalta löytyy myös jo mainittuja Cheldene-kissoja. (Boswellin kotiarkisto.)

Vuonna 1987 syntyi myös Suomessa ensimmäinen pentue, joka rekisteröitiin 1988 kasvattajanimellä Arcticats/Auli Ojennus (SRK 2011: 53). Pentueen emä oli Choko Kim Lee (Tuittu) ja isä Vivelkattens Chocky (Taavi), toinen saman vuoden tuontikissoista (Boswellin kotiarkisto). Suomen ensimmäiseen pentueeseen syntyi kaksi pentua, joista uros, Arcticats Tzi-U, BAL b, (Putti) toimi isänä pari vuotta myöhemmin kolmelle pentueelle Arcticats- ja Kasikatin-kissaloissa. Kasikatin kasvattajana toimi jo edesmennyt Tuula Satamo-Porkola (Raution haastattelu 2023). Suomen balineesikasvatuksen alkuaikoina kasvattajat toimivat tiiviissä yhteistyössä ruotsalaisten kasvattajien kanssa ja toivat maahan useampia ruotsalaisia balineeseja. Yhteistyö kuitenkin vaikeutui, kun rabies sulki rajan vuonna 1988. Kiinnostusta rotua kohtaan riitti, mutta rekisteröintimäärät lisääntyivät vasta 1990-luvun alussa. (Boswellin kotiarkisto.)

Monimuotoisuutta rotuun lisättiin tiiviillä yhteistyöllä englantilaisen Dee Jardinen kanssa. Suklaatabbynaamiobalineesi Jardinage English Rose (Ruttu) ja variantit Jardinage Tam Sing sekä Jardinage Carisma tuotiin Suomeen 1988–1989. Yhteistyötä tehtiin myös Ann Northin kanssa, jonka kasvatti Northstar Oriana löytyy useampien Englannista tuotujen Jardinage-balineesien taustalta. Jardinage kissat olivat terveitä ja hyviä emoja. Niiden mukana Suomeen tulivat myös tabbynaamiovärät. Useimmat balineesit olivat 1990-luvun alussa suklaa- tai lilanaamioita ja Englannin-tuontien myötä välillä myös tabbynaamioita. Ruskea- ja sininaamioita sekä niiden tabbyversioita alkoi syntyä vasta, kun itämaisen pitkäkarvan kehitystyö alkoi. Englantilaistaustaisten kissojen vaikutus balineesien nykykantaan onkin itse asiassa suurempi kuin ensimmäisillä Ruotsin-tuonneilla. (Boswellin kotiarkisto.) Balineesien rekisteröintimäärät pysyivät vuosittain muutamissa kymmenissä. Alkuvuosina rekisteröintimäärät rajoituivat muutamaa pentueisiin ja vuonna 1991 rekisteröintimäärä ylitti ensimmäisen kerran yli 10 kissan rajan (SRK 2011: 53).

Arcticats-kissalaan tuotu Jardinage English Rose synnytti kissalaan viisi pentuetta vuosina 1989–1992. Pentuja näissä pentueissa oli yhteensä 23. Näiden pentujen joukossa olivat myös ensimmäiset Suomessa syntyneet itämaiset pitkäkarvat vuonna 1990. (Omakissan tietokanta.)

Toinen Jardinage kissoista oli Tam Sing. Leena Boswellin kissalaan tälle jälkeläisenä syntynyt Tistan Bromus jätti vahvasti jälkensä suomalaiseen balineesihistoriaan toimimalla isänä viidelle pentueelle viidessä eri kissalassa ja saaden vuonna 1991 yhteensä 22 pentua. Jardinage Tam Sing sai vielä kaksi pentuetta, toisen vuonna 1991 ja kolmannen vuonna 1994. Myös näistä pentueista useampi pentu jatkoi sukuaan. Jardinage Tam Singin pentujen jälkeläisiä oli vuonna 1994 yhteensä 39. (Omakissan tietokanta.)

Kolmas Jardinage-kissa (Jardinage Carisma) ostettiin Mariel ja Seija Ahvenjärven Seimari's-kissalaan ja se sai vuonna 1990 kaksi pentuetta. Näistä pentueista kolme kissaa jatkoi sukuaan. Carisman pentujen jälkeläisiä oli vuonna 1993 yhteensä Suomessa 23. (Omakissan tietokanta.) Voidaankin todeta, että suurin osa nykyisistä suomalaisista balineeseista polveutuu jostakin näistä kolmesta Jardinage -kissasta ja hyvin monessa tapauksessa kaikista niistä.

1990-luvulla Suomessa balineesien kasvatusta oli lähtenyt hyvin liikkeelle. Vaikka yhteensä 40 kasvattajaa rekisteröi balineesipentuja 1990-luvulla, kasvatusta oli kuitenkin vahvasti muutaman kissalan harteilla. (Omakissan tietokanta.)

Yksi aktiivisista kasvattajista oli kasvattajanimi Taisirin. Kasvattajanimen takana oleva Sirkka Taimen liittyy Auli Ojennuksen ja Leena Boswellin (ent. Rinne) ohella vahvasti balineesien alkuvuosiin Suomessa. Taisirin balineesikasvatuksen ensimmäisenä naaraana oli jo aikaisemmin mainittu Arcticats Hupsis, jonka ensimmäisen pentueen isänä vuonna 1991 toimi FI*Seimari's Mac Kinleyn, BAL b (kasvattajat Mariel ja Seija Ahvenjärvi). Sirkka Taimen kasvatti myös suomalaisen pitkäkarvaisten itämaisten monimuotoisuutta tuomalla itselleen kasvatusnaaraan (lyhytkarvavariantti) 1991 Tanskasta. DK*Micheryl's Camila, OSH n 25 var, toimi emona vuonna 1992 kahdelle pentueelle. (Bajava-lehti 1996 ja Omakissan tietokanta.) Sen lisäksi, että varhaiset balineesikasvattajat tekivät Suomessa tavoitteellista ja päämäärätietoista työtä rodun eteen, he olivat myös pitkäaikaisia kasvattajia.

2000-luvulla balineeseja kasvatti 35 kasvattajaa. Leena Boswell kasvatti edelleen Tistan-kissalassa useamman pentueen. Auli Ojennuksen ja Sirkka Taimenin lopetettua kasvatusta, mukaan oli tullut uusia aktiivisia kasvattajia. Ainoat suomalaiset kansainvälistä mainetta näyttelyissä saavuttaneet kissat ovat Mummeli-kissalan Vippelinha Funny ja Twixinho Jesse. Funny on kaksivuotinen SW-voittaja ja NW SP CH FIN*Mummeli Twixinho Jesse, BAL d 21, National Winner. 2010-luvulla balineeseja kasvatti Suomessa hieman yli 20 kasvattajaa.

Kuva: Heikki Siltala: SW'08 SW'09
SP CH FIN*Mummeli Vippelinha

WW/SW	Kissa	EMS	Kissan emo	Kissan isä
SW '08 SW '09	SP CH FIN*Mummeli Vippelinha Funny	BAL f	CH FI*Mummeli Danifax Heili BAL g 21	FI*Tistan Romeo OLH b

Vuoden 2023 loppuun mennessä Kissaliittoon on rekisteröity yhteensä 1058 balineesia (SRK 2011: 53 ja tilastot/Suomen kissaliitto.) Balineeseja ja itämaisia pitkäkarvoja ovat kasvattaneet Suomessa alusta asti pitkälti samat kasvattajat. Näiden kahden rodun kasvatustyö nivoutuu vahvasti toisiinsa ja usein pentueisiin syntyykin samanaikaisesti molempia rotuja ja myös lyhytkarvaisia varianttipentuja.

2.4. Itämainen pitkäkarva OLH

Itämaiset pitkäkarvat ovat rotuhistorialtaan melko uusi rotu. Kasvattajille oli jo 1970-luvulta asti tiedossa, miten resessiivinen naamiogeeni periytyy suhteessa koko vartalon värilliseen ulkoasuun. Näitä tietoja apuna käyttäen oli luotu itämaisia lyhytkarvoja. Tuttua kasvattajille oli myös balineesien myötä pitkäkarvaisuuden periytyminen ja varianttien käyttö rodun kehitystyössä. Itämaisten lyhytkarvojen rinnalle kehitettiin pitkäkarvainen muunnos, jota kutsuttiin aiemmin nimellä javaneesi. (Boswellin kotiarkisto.) Itämaiset pitkäkarvat olivat alusta alkaen tarkoituksella kehitettyjä pitkäkarvaisia kissoja ja niitä kehitettiin USAssa ja monessa Euroopan maassa risteyttämällä balineeseja ja itämaisia lyhytkarvoja.

Nimen javaneesi takana on Helen Smith ja hänen MerryMews-kissalansa. Smith työskenteli myös balineesien kehityksen parissa. Itse asiassa nimellä javaneesi tarkoitettiin USA:ssa ensin tabby- ja punanaamiollisia balineeseja, jotka nähtiin omana rotunaan, mutta Euroopassa nimi otettiin käyttöön näille uusille kokovärisille pitkäkarvaisille kissoille. Javaneesi nimi valikoitui USA:ssa käyttöön todennäköisesti vain, koska se sopi yhteen balineesi-nimen kanssa ja koska Balin ja Javan saaret sijaitsevat toistensa vieressä Indonesiassa. Mitään tekemistä itse Javan saaren tai sen asukkaiden kanssa ei näillä kissoilla ole. (wikipedia.org.) Koska risteytyksiä tehtiin samanaikaisesti useassa eri maassa, ei javaneesien (nyk. itämaisten pitkäkarvojen) voida suoraan sanoa syntyneen minkään tietyn maan systemaattisen kasvatuksen tuloksena.

Sen sijaan samanaikainen rodun kehitystyö aiheutti alussa melkoisen nimien sekasotkun. USA:ssa rotua kutsuttiin itämaisiksi pitkäkarvoiksi ja tabby- ja punanaamiobalineeseja javaneeseiksi. Monissa Euroopan maissa taas rotua kutsuttiin aluksi javaneeseiksi. Hollannissa rodun nimi oli aluksi mandarine. Englannissa taas kasvattajat loivat omilla linjoillaan 1970-luvulla turkkilaista angoraa muistuttavan kissan, koska tuontikissojen saanti Englantiin oli vaikeaa karanteenimääräysten vuoksi. Siellä itämaisen pitkäkarvan kutsumanimenä toimi aluksi brittiläinen angora, vaikka

kissat eivät olleet mitään sukua nimiensä alkuperän kissoille. Englannissa sertifikaattioikeudet myönnettiin angorakissoille 1977. (Boswellin kotiarkisto, BaJaVa 2021: 2.)

FIFen alaisuudessa javaneeseja pidettiin omana rotunaan alusta asti ja ne yhdistettiin Pohjois-Amerikassa itämaisena pitkäkarvana kutsuttuun rotuun, joka oli balineesin naamioton muoto. (Pollard 2006: 239). Rotu hyväksyttiin javaneesin nimellä vuonna 1985 FIFen yleiskokouksessa. Myöhemmin rodun nimi muutettiin useimmissa maissa (myös Britanniassa) muotoon itämainen pitkäkarva. (Raution haastattelu 2023.)

Suomalaiset balineesikasvattajat kiinnostuivat itämaisista pitkäkarvoista jo pian ensimmäisten balineesipentujen synnyttyä Suomessa. Auli Ojennus ja Sirkka Taimen toivat Suomeen ensimmäisen itämaisen pitkäkarvan, Pescara Lilac Only You:n eli "Kirpun", joka saapui Saksasta vuonna 1990. (Boswellin kotiarkisto.) Jo samana syksynä syntyivät ensimmäiset kotimaiset pitkäkarvaiset pennut Arcticats-kissalassa. (SRK 2011: 66.) Pentueen emo oli Englannin-tuonti, balineesi IC Jardinage English Rose DM, ja isä saksalainen sinitäplikäs EC Pescara Blue Stripes, jonka luona emo oli vierailut. Tuloksena oli kuusi pentua, joista kaksi oli itämaisista pitkäkarvoja. Musta poika tästä pentueesta IC Arcticats Black Magic eli Peikko, onkin yksi suomalaisten pitkäkarvojen esi-isistä. (Boswellin kotiarkisto.)

Ensimmäinen tiikerikuvioinen itämainen pitkäkarva, sinitiikeri Sommervilles Sierra, tuotiin Hollannista 1991. Sierra oli Auli Ojennuksen ja Leena Boswellin yhteistuonti. (Boswellin kotiarkisto.) Maininnan arvoinen on myös tanskalainen tuontiurossa, suklaan värinen DK*Seraya's Narcisse vuonna 1993, joka sai 23 jälkeläistä neljässä eri kissalassa vuosina 1994–1995. Väreistä yleisimpiä olivat pitkäkarvoilla Suomessa 90-luvulla musta (ruskea), suklaa, sininen, kilpikonna ja lila. Kilpikonnavärisistä kissoista yleisimpiä olivat ruskeakilpikonnat. (Omakissan tietokanta.)

Itämaisten pitkäkarvojen kasvatusta on alusta asti kulkenut varianttikasvatuksen kautta. Itämaisten pitkäkarvojen rekisteröintimäärät ovat pysyneet Suomessa pieninä, vain muutamina kymmeninä. (SRK 2011: 66). Tilastot eivät kuitenkaan anna oikeaa kuvaa pitkäkarvojen kasvattajien aktiivisuudesta. Varianttipennut rekisteröidään lyhytkarvoina, mutta ne ovat olennainen osa pitkäkarvakasvatusta. 1990-luvulla yli kymmenen itämaista pitkäkarvapentua syntyi vain kolmeen kissalaan. Nämä kissalat olivat Auli Ojennuksen Arcticats, Sirkka Taimenin Taisirin ja Leena Boswellin Tistan. Itämaisista pitkäkarvapentuja syntyi ylipäänsä vain viidelletoista kasvattajalle. (Omakissan tietokanta.)

Kuva: Heikki Siltala WW'12 NW SP
CH FIN*Mummeli Vipinha Lila DSM

2000-luvulla itämaisia pitkäkarvapentuja syntyi hieman enemmän, mutta määrän muutos ei ollut suuri. Yhteensä itämaisia pitkäkarvapentuja syntyi 27:lle eri kasvattajalle. 2000-luvulla tuotiin myös muutama ulkomaantuonti, 3 kissaa Ruotsista ja 5 muualta. (Omakissan tietokanta.) 2010-luvulla itämaisten pitkäkarvapentujen määrä kasvoi jälleen hieman, mutta muutos ei ollut merkittävä edelliseen vuosikymmeneen verrattuna. Pitkäkarvoja syntyi 2010-luvulla 25 kasvattajalle. Tuontikissoja tuotiin yhteensä 10 eri puolilta Eurooppaa ja USA:sta ja niitä hyödynnettiin useaan pentueeseen. (Omakissan tietokanta.)

Itämaisten pitkäkarvojen rekisteröintimäärät ovat Suomessa olleet vuosittain pienet. Vain yksi suomalainen itämainen pitkäkarva on saavuttanut mainetta maailmannäyttelyissä, Mummeli-kissalan Vipinha Lila.

WW/SW	Kissa	EMS	Kissan emo	Kissan isä
WW '12	NW SP CH FIN*Mummeli Vipinha Lila	OLH c	GIC FI*Mummeli Vippelinh Blueberry BAL g	FI*Tistan Romeo OLH b

Vuoden 2023 loppuun mennessä Suomen Kissaliittoon on rekisteröity yhteensä 671 itämaista pitkäkarvaa. (SRK 2011: 66 ja tilastot/Suomen kissaliitto.)

2.5. Seychellien pitkä- ja lyhytkarva SYS ja SYL

Aikaisemmin itämaisten kissojen rotuna tunnettiin myös rodut seychellien pitkäkarva ja lyhytkarva. Rodut hyväksyttiin FIFessä vuonna 2006, (BaJaVa 2021: 2), mutta ne päätettiin myöhemmin yhdistää balineesien ja siamilaisten värimuunnokseksi vuonna 2016 (Kissaliitto.fi). Syynä rotujen yhdistämiseen olivat pienet rekisteröintimäärät. Valkoisen määrä merkitään näillä kissoilla rodun ja värin jälkeen 01 (van), 02 (harlekiini) tai 03 (bicolour). Ensimmäinen suomalainen seychellien pitkäkarva syntyi vuonna 2005 pentueeseen, jossa toinen vanhemmista oli valkolaikku itämainen (BaJaVa 2021,2). Kyseinen kissa oli Skazki Esfir (SYL n 03 21) ja se syntyi Satu Valkiaisen Skazki-kissalaan. Ensimmäinen suomalainen seychellien lyhytkarva oli FIN*Kolmoiskuun Absinthy (SYS x fs 03). Se syntyi vuonna 2005 kasvattaja Sami Haavan kissalaan (SRK 2011: 79–80).

3. Rotuyhdistykset ja niiden historia

Suomessa on toiminut kolme itämaisten kissojen yhdistystä, BaJaVa ry, Siam-Orient ry ja Oricat ry. Kaksi ensimmäistä toimivat edelleen aktiivisesti. Oricat ry on perustettu vuonna 1999. Yhdistyksen tavoitteiksi kerrottiin Kissa-lehden artikkelin mukaan itämaisten kissojen arvostuksen nosto ja rotutietouden jakaminen. Yhdistyksen tavoitteena oli lisäksi kasvatustoiminnan järjestyttäminen terveiden ja hyväluonteisten kissojen käytöllä ja kasvatus- ja hoitoasioissa neuvominen. Yhdistyksen toimialueeseen kuuluivat itämaisten rotujen lisäksi peterbaldit. Vuonna 2019 yhdistys juhli 20-vuotisjuhlaansa ja sen puheenjohtajana toimi Eeva-Leena Juntunen. Tällä hetkellä yhdistyksellä ei ole aktiivista toimintaa. (Kissa-lehti 3/2019.)

3.1. BaJaVa ry:n historiikki

Ensimmäinen balineesi tuotiin Suomeen vuonna 1986. Maahantuoja oli Auli Ojennus, joka kasvatti balineeseja tuon jälkeen 1990-luvun loppupuolelle saakka. Hän oli BaJaVan perustajajäsen ja ensimmäinen puheenjohtaja. Auli toi myös ensimmäisen itämaisen pitkäkarvan Suomeen yhdessä toisen pitkän linjan kasvattajan Sirkka Taimenin kanssa vuonna 1990. Nämä kissat valloittivat kissakansan sydämen: Aulin ja Sirkkan lisäksi Leena Boswell (silloinen Rinne) omistautui näiden rotujen kasvatukselle. Tämä kolmikko työskenteli tiiviisti rotujen hyväksi ja alkoi viritellä omaa yhdistystä. Balineesit ja itämaiset pitkäkarvat olivat tulleet jäädäkseen.

Kuva: Leena Boswell: BaJaVa ry:n perustamiskokous, paikalla kuvaajan lisäksi Sirkka Taimen, Auli Ojennus, Outi Lipsanen ja Tarja Rantanen.

Balineesit ja itämaiset pitkäkarvat saivat oman yhdistyksen, kun 19.1.1991 pidettiin BALI-JAVANEESI ry:n perustamiskokous. Yhdistys saatiin yhdistysrekisteriin 9.9.1992. Puheenjohtajaksi valittiin Auli Ojennus, joka toimi puheenjohtajana vuosina 1991–1993. Noina vuosina yhdistys kehittyi pienestä, vielä vihreästä yhdistyksestä hyvin aktiiviseksi ja toimintakykyiseksi yhdistykseksi.

Tarja Rantasen aloittaessa vuonna 1994 uutena puheenjohtajana toiminta oli jo lähtenyt hyvin käyntiin. Hänen kaudellaan yhdistys järjesti erittäin hyvin menestyneen esittelynäyttelyn Lohjalla ja solmittiin yhteistyösopimus Kissaliiton kanssa (1994).

Auli Ojennus palasi puheenjohtajaksi vuodeksi 1996 ja seuraavana vuonna (1997) uuden puheenjohtajan Tuomo Aron kaudella yhdistys sai ensimmäiset omat kotisivut Internetiin. Turkulainen Jan Nyström aloitti BaJaVan puheenjohtajana vuonna 1998.

Hänen kaudellaan toiminta Turun suunnalla oli aktiivista. Yhdistys julkaisi paljon kehuttua, laadukasta ja painettua jäsenlehteä, joka ilmestyi kahdesti vuodessa ja kannettiin kotiin postin mukana.

Vuonna 2002 puheenjohtajuus siirtyi Inga-Lill Klingbergille. Hänen kaudellaan järjestettiin esittelynäyttely ja agilitynäytös. Samana vuonna yhdistyksen nimi vaihdettiin BaJaVa ry:ksi. Nimi tulee sanoista balineesi, javaneesi ja variantti. Javaneesi on itämaisen pitkäkarvan vanha nimitys ja variantilla tarkoitetaan lyhytkarvaista kissaa, joka kantaa pitkäkarvageeniä. Elina Ferm aloitti pitkän

puheenjohtajakautensa vuonna 2005. Hänen kaudellaan järjestettiin mm. pitkäkarvojen erikoisnäyttely ja itämaisten kissayhdistysten yhteistyönä luentopäivä käytöshäiriöistä, sairauksista ja kauppalaista. Elinan kaudella (2010) BaJaVa alkoi järjestää omaa Vuoden kissa -kilpailuaan ja palkita parhaat balineesit, itämaiset pitkäkarvat ja variantit. Muita tapahtumia olivat kasvattajatapaaminen ja toinen yhteistyössä järjestetty luentopäivä vatsa- ja hammasongelmista, kissan aktivoinnista, purema- ja raapimisvammoista, itämaisten historiasta ja kissan puunaamisesta näyttelykuntoon. Yhteistyötä on tehty myös Kissaliiton kanssa, kun vuonna 2015 järjestettiin rotuseminaari tuomareille ja tuomarioppilaille ja vuonna 2017 väriogenetiikka luento.

Kasvattajia ja uusia pennunostajia palveleva tärkeä tietolähde BaJaVa:n pentuopas laadittiin vuonna 2016 ja siitä lähtien kasvattajat ovat voineet ostaa opasta edulliseen hintaan ja antaa uusille omistajille kasvattiensa mukana. Vuonna 2020 Elina Ferm oli ollut puheenjohtajana kunnioitettavat 15 vuotta ja kehittänyt yhdistystä merkittävästi. Hänen siirtyessä sivuun puheenjohtajan tehtävät otti vastaan Lilja Nyberg (2021). Hänen kaudellaan yhdistykselle perustettiin sometyöryhmä vuonna 2021. Vuonna 2023 pidettiin Breed BIS -näyttely Siam-Orient Kissayhdistyksen kanssa Pirokin näyttelyssä Lemmikkieläin-messuilla ja kaikille jäsenille avoin virtuaalinen Kissakahvila aloitti toimintansa. Samana vuonna pentuoppaasta tehtiin uusi painos.

Yhdistyksen puheenjohtajina ovat toimineet seuraavat:

Auli Ojennus 1991–1993

Tarja Rantanen 1994–1995

Auli Ojennus 1996

Tuomo Aro 1997

Jan Nyström 1997–2001

Inga-Lill Klingberg 2002–2004

Elina Ferm 2005–2020

Lilja Nyberg 2021–

Yhdistyksen ylpeyden aihe on kaksi kertaa vuodessa ilmestyvä jäsenlehti BaJaVa, joka nykyään ilmestyy sähköisesti. Lehden lisäksi yhdistys julkaisee jäsentiedotteita tarpeen mukaan. Yhdistyksen toimintaan kuuluu olennaisena osana myös edustamiensa rotujen pentuvälitys sekä jäsenistön erilaisten tapaamisten, kuten esimerkiksi jo perinteeksi muodostuneen kesätapaamisten järjestäminen. Kesätapaamisen merkitys on suuri, sillä sekä jäsenkokoukset että hallituksen kokoukset BaJaVa pitää etäkokouksina.

BaJaVa on ollut erittäin aktiivinen rotua ja terveyttä koskevissa kysymyksissä ja BaJaValla on aktiivinen terveystyöryhmä. Geenipoolia saatiin laajennettua, kun vuoden 2015 alusta voimaan tulleen muutoksen myötä, lyhytkarvoja ja variantteja sai risteyttää ilman erikoisastutuslupaa. Var-merkintä on poistettu lyhytkarvojen EMS-koodeista vuonna 2020. Jäsenten oma-aloitteisen tutkimustyön myötä Suomessa löydettiin PRA:ta aiheuttava geeni itämaistyyppisissä kissoissa. Siitoskissojen geenitestaus PRA:n osalta on ollut pakollista 1.7.2018 alkaen.

Tänä päivänä BaJaVa ry:ssä on noin 65 jäsentä ja noin 25 kasvattajaa.

3.2. Siam-Orient kissayhdistys ry:n historiikki

Siam-Orient kissayhdistyksen toiminta juontaa juurensa 1960-luvulle, jolloin se aloitti toimintansa 6.3.1967 Helsingin rotukissayhdistyksen (nykyinen Suomen Rotukissayhdistys ry:n) alaisena Siam-jaostona. Siam-jaoston nimi muutettiin Siam-Orient-jaostoksi 24.1.1981. Vuoden 1994 alusta toiminta siirrettiin itsenäisen Siam-Orient-kissayhdistyksen nimeen. Jäsenmäärä on vaihdellut vuosien mittaan: Vuonna 1967 oli yhdistystä perustamassa 15 perustajajäsentä. Sen jälkeen jäsenmäärä kasvoi tasaisesti ja vuonna 1987 jäsenten määrä oli jopa 200. Tällä vuosituhanella jäsenmäärä on pyörinyt 100 jäsenen molemmin puolin.

Alun perin yhdistys on perustettu tukemaan rotukissakasvatusta. Rotukissakasvatus ei ollut tuolloin järjestäytynyttä ja pyrittiin saamaan selkeyttä rotukissatoimintaan. Yhdistyksen tarkoituksena oli alusta saakka edistää siamilaisten ja itämaisten kissojen tuntemusta ja arvostusta, antaa asiallista tietoa kissojen hoidosta ja kasvatuksesta sekä toimia harrastajien yhteyselimenä (Siam-Orient kissayhdistys ry:n säännöt §2 2025.) Tämä on ollut yhdistyksen tarkoituksena nykypäivään saakka.

Siam-jaoston jäsenkirje alkoi ilmestyä vuonna 1968 Sajam-nimellä. Sajam-lehti alkoi ilmestyä säännöllisesti vuonna 1981 ja on siitä saakka ollut yhdistyksen näkyvin osa. Lehti on ollut ajoittain laadukas lukupaketti, jossa on ollut kuvia, haastatteluja, näyttelytuloksia sekä artikkeleita tärkeistä kissoihin liittyvistä aiheista (esim. terveys). Sajam-lehti on ilmestynyt neljä kertaa vuodessa painettuna lehtenä. Vuodesta 2023 on ollut mahdollisuus julkaista lehti digitaaliversiona, mutta toistaiseksi niin ei ole tehty.

1980-luvulla Siam-Orient toimi Surokin jaostona. Tuohon aikaan jaostolla oli infopöytä (nyk. rotupöytä) lähes kaikissa näyttelyissä. Infopöydässä oli myytävänä erilaisia tuotteita ja sillä kerättiin tuloja yhdistykselle. Yhdistys oli taloudellisesti hyvässä tilanteessa infopöydän ansiosta. Jaosto järjesti vuosittain esittelynäyttelyitä yleensä pääkaupunkiseudulla. Kokoukset olivat lähinnä sääntömääräisiä kokouksia, joissa valittiin hallitus ja hyväksyttiin tilinpäätökset ja seuraavan vuoden budjetti. 1980-luvulla itämaisten rooli oli vahvistumassa ja niitä alkoi olla näyttelyissäkin lähes yhtä paljon kuin siamilaisia. Balineeseja ja javaneeseja (nyk. itämainen pitkäkarva) oli näyttelyssä harvoin.

Toiminta on jatkunut samantapaisena näihin päiviin saakka, tosin esittelynäyttelyt ovat jääneet pois ja tilalle ovat tulleet BreedBis-näyttelyt, joissa itämaisille kissaroduille pidetään oma Best in Show. Rotupöytää on pyritty pitämään suurimmissa näyttelyissä. Pöydässä on myyty yhdistyksen jäsentuotteita ja jaettu rotutietoutta. Muutoksena ovat myös etäkokoukset, jotka ovat tulleet 2020-luvulla aiemmin näyttelyiden yhteydessä pidettyjen lähikokousten tilalle. Yhdistys on kautta aikojen palvellut jäseniään tarjoamalla mm. pentuvälitystä, jäsenetuja ja rotuinfoa. Tärkeimpänä saavutuksena 2000-luvulla on ollut läpi mennyt aloite, jolla PRA-testaus tuli pakolliseksi jalostuskissoille ja näin sairaus saatiin käytännössä kokonaan kukistettua.

4. Mistä värit tulivat?

Alun perin Amerikkaan ja Eurooppaan tuodut siamilaiset olivat kaikki ruskeanaamioita. Näyttelyihin ensimmäiset sininaamiot ilmestyivät vasta 1920-luvulla. Cat Fanciers' Assosiation hyväksyi sininaamiosiamilaiset Amerikassa vuonna 1932 ja Cat Fancy of Britain neljä vuotta myöhemmin Britanniassa. Ensimmäiset suklaanaamiot esiteltiin 1930-luvulla. Värinä suklaanaamiot hyväksyttiin vuonna 1950 Britanniassa ja 1951 Yhdysvalloissa. Sininaamion ja suklaanaamion yhdistelmänä saatu lilanaamio hyväksyttiin Yhdysvalloissa 1950-luvun puolivälissä ja Britanniassa vuonna 1960. (Pollard 2006: 298.) Siamilaisten tultua Suomeen 1960-luvulla kasvatettiin täällä lähinnä muutamaa naamioväriä. Ruskeanaamioiden lisäksi kissoilla oli sini-, suklaa- ja lilanaamioita.

Siamilaisten värimuunnosten lisääntytyä Suomessa oli lähtökohta muiden rotujen värien tuonneille ja kasvattamiselle yksinkertaisempi. Osa väreistä tuli roduille kuitenkin vasta saman rotuisten tuontikissojen myötä.

Ensimmäiset Suomeen tulleet itämaiset lyhytkarvat olivat 1970-luvun lopulla suklaan ja mustan värisiä kuviottomia kissoja. Myös 1980-luvun alussa kasvatetut kissat edustivat näitä kahta väriä. Ensimmäiset diluutioväriset lilat (c) kissat saatiin Santran-kissalaan vuonna 1983 yhdistämällä musta uros ja suklaan väriäinen naaras, joiden molempien taustalta löytyi lilanaamiosiamilaisia. Vuonna 1983 syntyivät Tyttelin-kissalaan myös ensimmäiset ruskeatäplikkäät itämaiset lyhytkarvat. Täplät pennut olivat saaneet isältään, tabbynaamiosiamilaiselta. Ensimmäinen sininen itämainen lyhytkarva saatiin

Suomeen Kattilan-kissalan tuontikissan Illavong Kaalangin myötä vuonna 1986. (Omakissan tietokanta.)

Ensimmäiset suomalaiset balineesit 1980-luvun lopulla olivat suklaa-, ruskea- ja lilanaamioita. Tabbynaamiollisia balineeseja Suomessa nähtiin jo varhain, kun niiden määrä kasvoi Jardinage English Rosen myötä kasvatuksen alkuvaiheessa. Ensimmäinen sininaamio balineesi, DK*Micheyl's teddyBEAR tuotiin Tanskasta vuonna 1990. (Omakissan tietokanta.)

4.1. Punainen, creme ja kilpikonna (d, e ja f)

Siamilaiset kissat periyttivät vain klassisia värejä. Jotta väreihin saatiin vaihtelua, risteytettiin kissoja muiden rotujen, kuten brittiläisen, amerikkalaisen tai eurooppalaisen lyhytkarvan kanssa. Syntyneet pennut risteytettiin uudelleen siamilaisen kanssa, jotta saatiin palautettua naamio ja toivottu vartalotyyppi. Punanaamiot saatiin aikaan, kun risteytettiin ruskeanaamiosiamilainen punaisen brittiläisen lyhytkarvatabbyn kanssa. Risteymän tulos esiteltiin Britanniassa 1930-luvulla, mutta kesti vuosikymmen, ennen kuin kasvattajat alkoivat systemaattisesti kehittämään tätä muunnelmaa. Punanaamio tunnustettiin siamilaisen värinä Britanniassa vuonna 1966. Britanniassa ja muualla Euroopassa hyväksyttiin puna-, creme-, kilpikonna- ja tabbynaamiot siamilaisiksi. Sen sijaan Yhdysvalloissa uudet värit luokiteltiin erilliseksi roduksi, colourpoint-värisiksi lyhytkarvoiksi. (Pollard 2006: 298 ja Stierncreutz 1976: 94.)

Suomessa siamilaisen puna- ja kilpikonnanaamio yleistyivät 1980-luvulla. Vuonna 1977 Elsa Aulavuo (Mimukisun kissala) toi Suomeen ensimmäisen kilpikonnanaamioisen siamilaisen IntCH San-T-Ree Choco Shade'n. Kissa sai pentuja englantilaisen uroksen kanssa ja tämän pentueen myötä Suomeen syntyi ensimmäinen punanaamiosiamilainen CH & PR Chiton Rufus 1980-luvun alussa. (Aho et al 1983: 32.)

Vuonna 1986 Tyttelin-kissalaan tuotiin kilpikonnavärinen itämainen tuontinaaras Scintilla Firstin Finland ja seuraavana vuonna (1987) sama kissa synnytti Suomen ensimmäisen punatäplikkään itämaisen lyhytkarvan. Punainen ja kilpikonna ovat yleisiä värejä suomalaisilla itämaisilla lyhytkarvoilla. (Omakissan tietokanta.) Cremen värinen itämainen lyhytkarva saatiin ensimmäisenä Arhantin-kissalaan vuonna 1992. Kissa oli nimeltään FIN*Arhantin Victorius ja se toimi isänä monelle pentueelle eri kissaloissa lisäten cremen väristen pentujen määrää Suomessa 1990-luvulla. (Omakissan tietokanta.)

Balineeseilla naamiovärien kehittyessä punanaamiobalineeseja saatiin Suomeen 1990-luvun puolivälissä. Vuonna 1995 Irene Eek Magnussonin kasvatti S*Tammee's Red Man of the Moment tuotiin Suomeen ja seuraavana vuonna S*Tammee's Red River. Nämä kissat toimivat suomalaisten punanaamiobalineesien esi-isinä ja niiden jälkeläisiä olivat Suomen ensimmäiset kilpikonnanaamiobalineesit. Ensimmäinen

cremenaamiobalineesi Suomeen syntyi vuonna 1997 Powercat-kissalaan (Powercat Bali Light Man). (Omakissan tietokanta.)

Ensimmäinen cremen värinen pitkäkarva Suomeen rekisteröitiin jo vuonna 1997 nimellä FIN*Powercat Java Pink Woman. Seuraavaa rekisteröintiä värille saatiin odottaa vuoteen 2002 asti. Punaiset itämaiset pitkäkarvat taas polveutuvat pääasiassa Venäjältä ja Ruotsista tulleista kissoista sekä suomalaisten kilpikonnaväristen kissojen jälkeläisistä. (Omakissan tietokanta.)

4.2. Valkoinen (w)

Pat Turner risteytti vuonna 1962 ruskeanaamio siamilaisen valkoisen kotikissan kanssa tavoitteena saada valkoinen sinisilmäinen siamilainen, mutta ilman kaksoisgeenin haittapuolia, joka aiheuttaa valkoiselle, sinisilmäiselle kissalle kuuroutta. Valkoisella itämaisella voi olla vihreät silmät, siniset silmät tai odd-eye eli toinen silmä vihreä ja toinen sininen. Valkoinen itämainen ei ole siamilaisen albiino muunnos. Sinisilmäiset kokovalkoiset kissat määritellään geeniensä perusteella eri rotuihin, useimmin siamilaisiksi tai balineeseiksi ja vihreäsilmäiset sekä odd-eye kissat itämaisiksi lyhyt- ja pitkäkarvoiksi. (BaJaVa 2021: 2.)

Suomeen ensimmäinen valkoinen siamilainen saatiin jo vuonna 1977, kun Indiran-kasvattaja Pirkko Partanen osti Ruotsista foreign white -naaraan Babittrys white lady. (Aho et al 1983: 34–35.) Foreign white -siamilaiset ovat olleet Suomessa väri, jolla on oma vannoutunut kasvattajaryhmänsä. Valkoisia itämaisia lyhytkarvoja syntyi Suomessa Arhantin-kissalaan vasta vuonna 2010 sen jälkeen, kun kissalaan oli tuotu Venäjältä valkoinen itämainen uros Norris Grand Aristos*RU. (Omakissan tietokanta.)

Ensimmäinen kokovalkoinen balineesi DK*Seraya´s Reikia, tuotiin Suomeen vuonna 1995. Kissaa ei kuitenkaan käytetty siitoskäyttöön, joten valkoisten balineesien kasvatustyö alkoi Suomessa vasta vuonna 2007 Hämynhäivän-kissalassa. (Omakissan tietokanta.) Ensimmäiset valkoiset itämaiset pitkäkarvat rekisteröitiin Suomessa Cleverkitty-kissalassa vuonna 2015. Kissoja syntyi sekä vihreäsilmäisinä, että erivärisilmäisinä. (Omakissan tietokanta.)

4.3. Hopea (s)

1990-luvulla alkoi myös hopean väristen itämaisten kasvatustyö Suomessa, kun Kattilan-kissala toi vuonna 1994 naaraan Felitan Lone Star. Felitan-kissalasta tuotiin 1990-luvulla Kattilan kissalaan myös muita kissoja ja ne toimivatkin pitkälti pohjana suomalaiselle hopeanväristen itämaisten kasvatukselle. Ensimmäiset hopean väriset suomalaiset pennut olivat Lone Starin vuonna 1995 syntynyt pentue. (Omakissan tietokanta.)

2004 tulivat ensimmäiset hopeapitkäkarvat Suomeen, Noxx-kissalaan, kun Nina-Maria Tigerstedt toi Suomeen hopenväriset kissat vDerAltenWeide Iven Hollannista ja Henry della Luna di Tinan Sveitsistä. Näiden kissojen jälkeläisiä ovat myös ensimmäiset hopean ja mustasavun väriset pitkäkarvapennut Suomessa vuosina 2005 FIN*Skazki Erik Krasnyi, (punahopeatäplikäs) ja FIN*Noxx Edson Arantes (mustasavu) 2006. Hopean värisiä itämaisia pitkäkarvoja on syntynyt eniten Noxx- ja Jalecats-kissaloihin. Hopean värisiä itämaisia on Suomessa kasvatettu paljon. (Omakissan tietokanta.)

Ajoittain Suomessa on syntynyt myös hopealla pohjalla olevia naamioita, vaikka niitä ei ole naamiovärinä hyväksytty. Hopea löytyy balineesien naamiovärinä Omakissasta yhteensä 14 kissalta. (Boswellin kotiarkisto ja Omakissan tietokanta).

4.4. Valkolaikut (01, 02 ja 03)

Ensimmäiset valkolaikkusiamilaiset kasvatettiin Englannissa 1980-luvulla Pat Turnerin toimesta Scintilla-kissalassa. Naamion, valkolaikun ja itämaisen tyyppin yhdistämiseksi Turner käytti kahta valkolaikkupersialaista ja kahta siamilaista. Suunnilleen samoihin aikoihin ensimmäiset bicolour-itämaiset syntyivät USA:ssa siamilaisen ja amerikkalaisen lyhytkarvan yhdistelmistä. Euroopassa valkolaikku-kasvatukseen on käytetty apuna myöhemmin myös cornish rex -kissoja. (BaJaVa 2021: 2.)

Valkolaikkuitämaisia saatiin Suomeen vuonna 2003 Quan-kissalaan. Pentueeseen syntyi kolme valkolaikkupentua, joista FI*Quan Purple Rain myös jatkoi sukuaan. Ensimmäinen itämainen lyhytkarvainen harlekiinikissa, El Shaklan Un Me Voici De Paris, tuotiin Suomeen vuonna 2004. Samana vuonna Divan- ja Quan-kissaloihin syntyi molempiin yksi harlekiinipentu. (Omakissan tietokanta.)

Ensimmäinen pitkäkarvainen valkolaikkuitämainen syntyi Suomessa vuonna 2006, kissa oli lilakilpikonnavalkea bicolour, FIN*Divan Cordelia. Suomen ensimmäinen pitkäkarvainen harlekiinikissa, FI*Willicon Beer And A Cigarette syntyi vuonna 2015. Suomessa rekisteröidään enemmän valkolaikkukissoja kuin harlekiiniväritteisiä kissoja. (Omakissan tietokanta.)

4.5. Kaneli ja beige (o ja p)

Myös kanelin värisiä kissoja saatiin Suomeen 1990-luvulla, kun Arhantin-kissalaan tuotiin vuonna 1996 D-Shiva´s Norany. Beigen (p) värisiä itämaisia lyhytkarvoja Suomeen taas saatiin vuonna 2005, kun Arhantin kissala oli tuonut maahan beigen naaraan Vaya Con Dios des Petites Bavardes. (Omakissan tietokanta.)

2008 Katariina Tirkkonen-Wane toi Suomeen kaksi kanelin väristä itämaista pitkäkarvaa Ruotsista. Näistä itämainen pitkäkarva kanelikilpikonna S*Spotless Cornelia sai kolme pentuetta. Beigen värisiä itämaisia pitkäkarvoja on Suomeen

rekisteröity vain kolme kissaa vuosina 2013–2018 ja beigekilpikonnia kolme vuoteen 2023 mennessä. (Omakissan tietokanta.)

Suomen ensimmäinen beigenaamiobalineesi syntyi vuonna 2012 Acousticat's-kissalaan (Acousticat's Forest). Beigekilpikonnana rekisteröityjä balineeseja löytyy Suomessa kolme kissaa, joista ensimmäinen SE*Qjou'z Costa Rica tuotiin Suomeen vuonna 2013. Kanelikilpikonnanaamiolla Suomessa on rekisteröity kaksi kissaa Acousticat's kissalassa. Ensimmäinen näistä, FI*Acousticat's FridayImInLove syntyi vuonna 2012. Kanelinaamioita saatiin odottaa vuoteen 2017 saakka, jolloin sellainen syntyi ensimmäisenä Willicon -kissalassa (kanelinaamio FI*Willicon Dracarys!). Beige ja kaneli ovat naamiovärinä Suomessa harvinaisia.

4.6. Kuviinnit

Vuonna 1961 ruskeatabbynaamiosiamiaainen esiteltiin Britanniassa. Taustalla oli ruskeanaamiosiamilaisen ja tabbykuvioisen kotikissan pariutuminen. Tästä pentueesta syntynyt tabbykuvioinen pentu pariutui toisen ruskeanaamiosiamilaisen kanssa ja synnytti kuusi pentua, joista neljä oli ruskeatabbynaamioita. Ruskeatabbykuvioinnin jälkeen kehitettiin kuviointi myös muihin naamioväreihin. (Pollard 2006: 299).

Tabbynaamiokasvatus aloitettiin Suomessa jo ensimmäisen kerran vuonna 1974, jolloin Timo Petäjä toi Norjasta naaraan nimeltä Pandora's Tabby Rosette 32SP, joka astutettiin suomalaisen IntCH Tuulian Kasimirin kanssa. Kissojen naamiojälkeläisiä risteytettiin keskenään ja myös klassisen väristen kissojen kanssa. Jokaiseen pentueeseen saatiin myös naamiojälkeläisiä. Samalla siamilaiskasvatuksessa alkoi Suomessa kuitenkin lama-aika ja siksi tämä tabbynaamiolinja vähitellen loppui kasvattajien kiinnostuksen puutteesta. (Aho et al 1983: 32.) Uusi alku tabbynaamioille koettiin siamilaiskasvatuksen jälleen vilkastuessa 1980-luvulla Ruotsista ostetuilla kissoilla. Tällä kertaa ensimmäiset pentueet syntyivät yhdistelmistä IntCH Ekstubbens Jean x CH Rökland's Laodameia ja CH Yarracat's Burlington Bertie x CH Näset's Choklad Zenita. 1980-luvulla myös tabbynaamioiden kasvatus elpyi Ruotsin-tuontien myötä samalla, kuin naamioväreinä puna- ja kilpikonnanaamiot yleistyivät. (Aho et al 1983, 32–33.)

Suomen balineesikasvatuksessa tabbynaamiokissoja oli mukana lähes alusta asti Jardinage English Rosen myötä. English Rose sai vuosina 1989–1992 yhteensä 23 jälkeläistä, joista 11 oli tabbykuvioisia. (Omakissan tietokanta.)

Myös itämaisten lyhytkarvojen kohdalla oli Suomessa jo lähes alusta lähtien mukana kasvatuksessa kuviollisia kissoja. Itämaisten lyhytkarvojen kasvatus alkoi Suomessa vuonna 1977. Ensimmäinen kuviollinen itämainen lyhytkarva syntyi Suomeen vuonna 1983. Ensimmäisten itämaisten lyhytkarvojen kuviot olivat täplikkäitä. Vuonna 1986 tuli Suomeen ensimmäinen tiikerikuvioinen lyhytkarva Inka's Bonnie ja vuonna 1987 ensimmäinen ticked tabby eli tikettikuvioinen kissa Phara von Grunau. Suurin osa

Suomessa syntyneistä itämaisista lyhytkarvoista oli 90-luvun alussa kuitenkin edelleen täplikkäitä. Ensimmäinen klassinen tabby, DK*Thurah Darmasakrapravartana, Suomeen tuotiin Tanskasta vuonna 1997. 2000-luvulla suurin osa itämaisista lyhytkarvoista on ollut kuvioiltaan joko täplikkäitä tai tikettejä. Näiden kuvioden esiintyminen on luonnollista, sillä ne ovat kuvioinneista dominoivia, kun taas klassinen tabby ja tiikerikuviointi ovat resessiivisiä. (Omakissan tietokanta.)

Toinen Suomeen tullut itämainen pitkäkarva, Sommerville's Sierra, oli tiikerikuvioinen kissa. Koska kuviolliset pitkäkarvat olivat alusta saakka mukana Suomen itämaiskasvatuksessa, on luonnollista, että kuviollisia kissoja syntyi Suomeen heti kasvatuksen alussa. Suurin osa 90-luvun alun itämaisista pitkäkarvoista oli kuvioltaan tiikereitä ja täplikkäitä. Ensimmäinen tikettikuvioinen pitkäkarvainen itämainen syntyi Suomeen vuonna 1992. Kissa oli FIN*Taisirin Dark Dominique. Ensimmäisen klassiset tabbykuvioinnit olivat FIN*Seimari's Sebastianilla ja Serenadella vuonna 1996. Mielenkiintoisen kuviointien periytymisestä tekee se, että Seimari's kissojen taustalla on paljon balineeseja ja siamilaisia, joiden ilmiasussa klassinen tabby ei tule esiin. 2000-luvulla selkeästi suurin osa kuviollisista itämaisista pitkäkarvoista on ollut kuvioinniltaan täplikkäitä. (Omakissan tietokanta.)

Nykyisin itämaisilla roduilla on yli 300 erilaista väriä. Väreinä ovat musta (n), sininen (a), suklaa (b), lila (c), punainen (d), creme (e), kaneli (o) ja beige (p) sekä näiden kilpikonnamuunnokset (f, g, h, j, q ja r). Näiden lisäksi myös valkolaikkumuunnokset (01, 02, 03), savu/hopeamuunnokset (s) ja valkoinen (w). Kuvioina klassinen tabby (22), tiikeri (23), täplikäs (24) ja tiketti (25) löytyy itämaisilta kaikkina mahdollisina väri variaatioina. Siamilaisilla ja balineeseilla hopea/savu ei ole sallittu väri.

5. Rodun nykytilanne

Itämaisten kissojen osuus Suomen rotukissakannasta on merkittävä. Itämaiset kissarodut poikkeavat monista muista roduista siinä, että neljää sisarrotua risteytetään aktiivisesti keskenään ja kaikkia rotuja voi syntyä myös yhteen ja samaan pentueeseen. Jos itämaisista kissoja käsiteltäisiin yhtenä rotuna, olisi tuo rotu Suomen neljänneksi suosituin kissarotu (vuonna 2023). Historiallisesta näkökulmasta siamilaisten osuus on Suomessa myös merkittävä, sillä siamilaiset ovat olleet osana rotukissatoimintaa sen ensihetkestä lähtien.

Suomen itämaisten kissojen nykykannan kartoittamiseen on hyödynnetty pääasiassa Suomen Kissaliitto ry:n rotuyhdistyksille luovuttamia tietokantoja (Omakissan tiedot). Kissaliitto ylläpitää suomalaisten FIFe-rekisteröityjen kissojen rekisteröintitilastoa. Rotuyhdistykset saavat vuosittain käyttöönsä tilastoidut rekisteröintimäärät. Terveystietoja itämaisista kissoista on saatu Omakissan tietokannasta ja rotuyhdistysten teettämistä terveys ja elinikä- sekä kuolinsyykyselyistä. Lisäksi tulosten

vertailuun on hyödynnetty kotimaisia ja ulkomaisia tutkimustuloksia itämaisilla kissoilla esiintyneistä sairauksista.

5.1. Populaation koko ja kasvatuspohja (geenipohja)

Populaatio voidaan määritellä joko biologisesti tai alueellisesti. Alueellisesti populaatioksi kutsutaan tietyn alueen ja rodun yksilöiden joukkoa. Biologisesti populaatiolla tarkoitetaan niitä yksilöitä, jotka tästä joukosta lisääntyvät keskenään. Käytämme tässä raportissa populaatiota sen biologisen määritelmän mukaisesti. Käytännössä kaikki Suomessa asuvat leikkaamattomat itämaiset kissat siis muodostavat tämänhetkisen itämaisten populaation. Rodun kasvatuspohjan monimuotoisuus tarkoittaa sitä, miten paljon eri variaatioita samasta geenistä populaatiossa on tarjolla. Populaation geneettinen monimuotoisuus taas takaa sen, että populaatio pysyy mahdollisimman terveenä ja pystyy siksi muuntumaan ja sopeutumaan erilaisiin elinolosuhteisiin ja taistelemaan sairauksia vastaan. (Gearman et al 2024).

Geneettiseen monimuotoisuuteen vaikuttavat myös rodun siitoskissojen jälkeläismäärät. Siitosmatadoreiksi kutsutaan kissoja, jotka toimivat vanhempana tai isovanhempana yli 5 %:lle rodun sukupolven yksilöistä (Koskentalo 2018). Kissaliiton määritelmän mukaan suurissa roduissa siitosmatadorin raja on vanhempana toimiminen 3 %:lle sukupolven jälkeläisistä. Vaarana on, että tiettyjen kissayksilöiden geenit leviävät koko rotuun, jolloin yhden kissan geneettisestä ominaisuudesta saattaa syntyä koko rodulle uusi ominaisuus tai sairaus.

5.2. Populaation rakenne ja sukusiitos

Itämaisista kissoja käsitellään Kasvatuksen tavoiteohjelmassa joukkona, joka sisältää kaikki neljä sisarrotua (BAL, OSH, OLH ja SIA). On kuitenkin hyvä hahmottaa, että lyhytkarvaiset kissat (SIA ja OSH) muodostavat suurimman ryhmän itämaisten kissojen joukosta.

Tekstissä käytetyt tilastot pohjautuvat Kissaliiton ylläpitämän rekisterin, Omakissan, rekisteröintimääriin, ellei toisin ole mainittu.

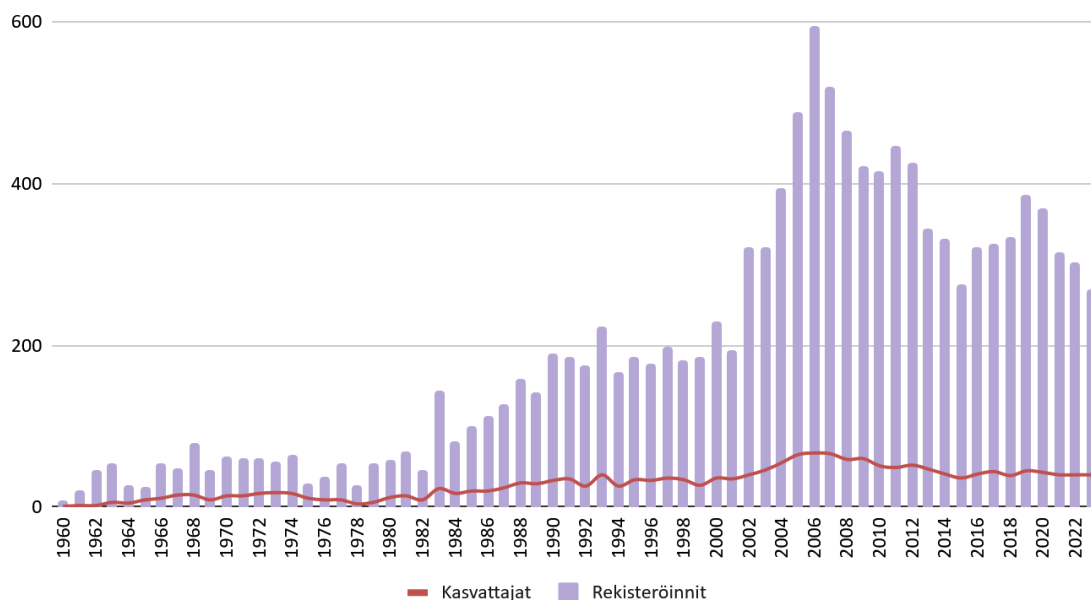
5.3. Rekisteröintimäärät viimeisen 15 vuoden ajalta

Itämaisten kissojen rekisteröintimäärien vaihteluväli on ollut 2000-luvulla vuosittain melko pieni. Suurimmat rekisteröintimäärät 2010-luvulta ovat hieman tasoittuneet 2020-luvulle tultaessa. Lyhytkarvaisia itämaisista ja siamilaisia on rekisteröity vuosittain koko 15 vuoden tarkastelujakson aikana yli 100 kissaa ja useampana vuonna yli 150 kissaa. Itämaisten pitkäkarvojen ja balineesien rekisteröintimäärä on ollut vuosittain alle 50 kissaa.

rotu	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
balineesi	46	27	56	56	45	34	28	13	22	20	14	27	17	22	25	48
itämainen lyhytkarva	235	191	219	146	200	162	170	126	113	130	152	158	160	139	125	123
itämainen pitkäkarva	26	24	23	40	17	41	29	31	30	31	28	18	41	35	24	20
siamilainen	187	151	121	153	127	109	121	110	150	137	129	164	156	103	155	102

Itämaisten kissojen rekisteröintimäärät 2008-2023. Siamilaisten lukuihin on huomioitu SYSien luvut ja vastaavasti balineesien lukuihin huomioitu SYLit, jotka olivat erillisiä rotuja vuoteen 2016 saakka.
Lähteet: <http://www.kissaliitto.fi/kasvatus/rekisterointi/tilastot>, Omakissa

Itämaisten rotujen kehitys 1960 - 2023

Ennen 1980-lukua itämaisten kissojen kasvatus oli muutamien kasvattajien harteilla ja rekisteröidyt kissat olivat siamilaisia. Itämaisten lyhytkarvojen yleistyminen Suomessa ajoittuu 1980-luvun puoliväliin, mikä näkyy myös kaaviossa kissamäärien kasvuna. 1990-luvulla mukaan ovat tulleet myös pitkäkarvaiset kissat, mutta niiden suhteellinen osuus rekisteröintimäärästä on ollut kaikkina vuosina pieni. Rekisteröintimäärien perusteella itämaisten kissojen määrä on noussut 2000-luvun jälkeen. Itämaisia kissoja on rekisteröity eniten vuosina 2005–2012, jolloin kaikkien rotujen yhteiset rekisteröintimäärät ovat olleet yli 400 kissaa. Huippuvuosien rekisteröintimäärien laskua seurasi lyhyt nousukausi. Vuoden 2013 jälkeen rekisteröintimäärät ovat

pysyneet alle 400:n kissan, vaikka vuosikymmenen lopulla olikin lyhyt ajanjakso, jolloin rekisteröintimäärät hieman kasvoivat.

Kasvattajien määrä on kulkenut lähes samassa linjassa rekisteröintimäärien kanssa. Kasvattajien lukumäärä pysyi pitkään alle 20 kasvattajassa. Ensimmäisen kerran kasvattajia oli yli 20 vuonna 1983. Samana vuonna myös pentueita syntyi selvästi edellisvuosia enemmän, pentueiden määrän ollessa jopa 31 pentuetta. Vuoden 1982 pentuemäärään verrattuna kasvu oli suuri, sillä kyseisenä vuonna pentueita oli vain 12. Samalla myös syntyneiden pentujen määrä kaksinkertaistui edellisvuosiin nähden. 1990-luvulla kasvattajien määrä oli noin 30 kasvattajan luokkaa ja pentueiden lukumäärä pysyi keskimäärin 50 pentueessa. 2000-luvulla kasvattajien määrä nousi tasaisesti ja oli noin 60 kasvattajan luokkaa. Vuosi 2006 on ollut suomalaisen itämaiskasvatuksen huippuvuosi niin 67 kasvattajan kuin pentujen lukumäärän, 557, osalta. Eniten pentueita kautta aikojen on syntynyt vuonna 2007, jolloin pentueiden määrä oli 127.

vuosi	pentujen lukumäärä	pentueiden lukumäärä	kasvattajia	pentuekoon keskiarvo
2013	322	82	47	3.93
2014	311	74	41	4.20
2015	255	74	36	3.45
2016	304	71	41	4.28
2017	306	73	44	4.19
2018	308	69	39	4.46
2019	371	88	45	4.22
2020	355	80	43	4.44
2021	298	72	40	4.14
2022	291	68	40	4.28
2023	258	59	40	4.37

5.4. Kasvattajat ja pentueet

Vuodesta 2010 lähtien kasvattaja- ja pentuemäärissä on ollut pientä laskua. Kasvattajien määrä on edellisellä vuosikymmenellä vakiintunut noin 40 kasvattajaan ja sama kasvattajamäärä toimii myös 2020-luvun puolella. Pentueiden lukumäärä on laskenut huippuvuosista 2000-luvun alun lukemiin.

Itämaisten kissojen pentuekoot ovat pysyneet viimeisen kymmenen vuoden aikana tasaisina. Toki on hyvä huomioida, että tilastoissa ja Omakissassa näkyvät vain rekisteröidyt pennut. Jos koko pentue on kuollut ennen rekisteröintiä tai jos pentueesta kuolee osakin, niin nämä eivät näy käsitellyssä datassa.

Koko kymmenvuotisjakson aikana rekisteröidyt pentueet ovat olleet keskimäärin 4 pennun pentueita. Verrattaessa pentueiden pentumäärien keskiarvoja 1990-luvulta eteenpäin (jolloin kasvattajamäärät olivat nousseet yli 20 kasvattajaan) ovat pentuekokojen keskiarvot kasvaneet vähitellen 3 pennun keskiarvosta kohti 4 pennun keskiarvoa ja pysytelleet viime vuosina yli neljän pennun keskiarvossa.

5.5. Siitoskissat

Siitokseen käytettyjen urosten ja naaraiden vuosittaisia arvoja selvitettiin laskemalla siitokseen käytettyjen kissojen vuositilastojen perusteella keskiarvoisia pentuekokoja, pentumääriä, tuontikissojen määrää ja kissojen esivanhempia. Virhemarginaali tilastossa on 1–2 kissaa/vuosi. Selvitykseen on käytetty kaavapohjaista tiedonhakua, jota on täydennetty poimimalla puuttuvia sukupolvien tietoja manuaalisesti Omakissasta.

Vuosivälillä 2013–2023 siitosurosten määrät ovat olleet noin 40–60 kissan luokkaa. Siitosurosten määrässä on ollut vuosijakson aikana laskua. Myös tuontiuurosten määrät ovat vähentyneet 2010-luvun alusta. Urosten keskiarvoiset käyttöiät ovat sen sijaan pysyneet 1,5-vuoden ja 2-vuoden paikkeilla koko tarkasteluaikana. Pentueita uroksilla

on ollut keskiarvoisesti noin kaksi, paitsi vuonna 2014, jolloin pentueita oli ollut keskiarvoisesti vain 1,5 urosta kohden. Myös pentujen keskiarvoinen määrä urosta kohden on pysynyt vuosittain melko vakiona. Siitokseen käytettyjen urosten isovanhemmissa on ollut hyvä määrä vaihtelua. Lähes jokaisen siitosuroksen takana on ollut eri isovanhemmat.

Siitosurostilastot vuosilta 2013–2023

syntymävuosi	siitosurokset	tuontiuross	uroksen ikä (ka)	ka pentuja /uros	ka pentueita /uros	eri isänisää	eri isänäitiä
2013	57	9	1.46	6.5	1.8	52	54
2014	55	11	1.82	6.3	1.5	50	53
2015	43	9	2.29	6.6	1.9	39	42
2016	45	9	2.19	7.5	1.8	41	43
2017	52	9	1.87	7.2	1.8	49	48
2018	45	14	1.70	8.4	1.9	44	43
2019	53	7	1.75	7.9	2.0	50	50
2020	51	4	1.86	7.4	1.7	48	48
2021	41	4	1.86	7.9	1.9	38	39
2022	45	4	2.00	7.0	1.7	42	45
2023	40	6	2.04	7.1	1.7	40	40

Naaraita on siitoskäytössä ollut vuosittain paljon uroksia enemmän. Aikaisempina vuosina myös tuontinaaraiden määrät ovat olleet urosten määriä suuremmat. Vuoden 2023 osalta siitosnaaraiden määrä on muita vuosia vähäisempi. Laskua näkyy myös tuontinaaraiden määrässä kahden viimeisen vuoden osalta. Naaraiden ikä

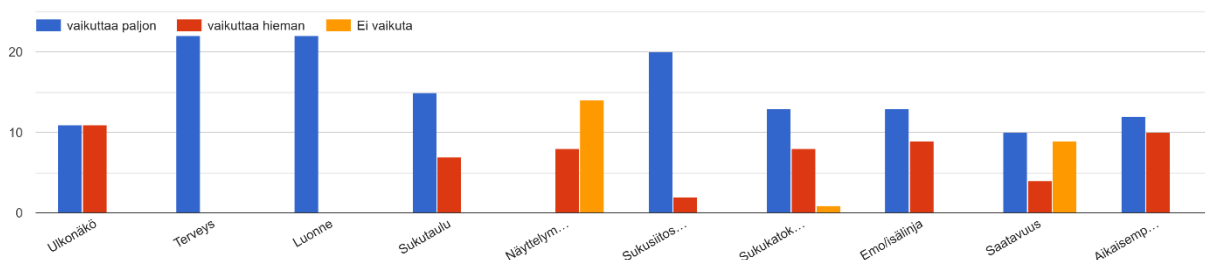
ensimmäisen pentueen syntyessä on ollut keskiarvoisesti hieman alle kahden vuoden luokkaa.

Vuosina 2017–2018 on naaraiden keski-ikä ensisynnyttäjinä ollut hieman korkeampi, eli lähempänä 2,5 vuotta. Keskiarvoiset pentu- ja pentuemäärät ovat pysyneet naarailla hyvin tasaisina.

Isovanhempien määrässä on isovanhempina toimineiden naaraiden kohdalla enemmän vaihtelua kuin isovanhempina käytetyillä uroksilla. Siitokseen on näyttänyt jäävän enemmän saman geeniperimän omaavia naaraita kuin uroksia. Siitosurosten pienempi määrä siis heijastuu jo useamman sukupolven käytössä. Isovanhempien suhde emojen määrään nähden nimittäin osoittaa, että erityisesti naaraiden takaa löytyy samoja uroksia. Esi-isien pienempi suhde isovanhempina käytetyissä uroksissa toistuu lähes jokaisena vuotena.

Kysyttäessä BaJaVa ry:n ja Siam-Orient kissayhdistys ry:n kasvattajilta perusteita siitoskissan valintaan, he kertoivat arvostavansa eniten terveyttä, luonnetta, sukusiitosprosentin pienuutta ja sukutaulujen yhteensopivuutta. Mielenpitoja jakoi näyttelymenestyksen ja saatavuuden vaikutus siitoskissavalintaan.

Mitkä tekijät vaikuttavat päätökseesi siitoskissan valinnasta?

Siitoskissatilastoissa esitellään vuosien 2013–2023 kissojen tietoja jalostuskissoina ja tietoja kyseisen vuoden pentueista. Naaraat ja urokset on luokiteltu omaan taulukkoonsa.

Tarkasteltaessa koko vuosisarjan isovanhempien osuutta, taulukoitiin yhteen emonemojen ja isänemojen sekä emonisien ja isänisien määrät vuosittain. Näin saatiin selville, kuinka monta eri naarasta ja urosta oli yhden vuoden pentujen isovanhempina. Erityisesti urosten vähäisemmät määrät siitoskäytössä näkyvät vuosittaisissa isovanhempien kertautumisissa.

Siitosnaarastilastot vuosilta 2013–2023

syntymävuosi	siitosnaaraat	tuontinaaras	naaraan ikä (ka)	ka pentuja /naaras	ka pentueita /naaras	eri äidinäitiä yhteensä pentueilla	eri äidinisiä yhteensä pentueilla
2013	84	14	1.67	4.2	1.1	71	66
2014	74	10	1.69	4.5	1.1	69	59
2015	75	12	1.81	3.7	1.1	66	58
2016	71	9	1.84	4.5	1.1	64	58
2017	74	11	2.32	4.5	1.1	64	53
2018	70	12	2.28	4.8	1.1	60	61
2019	88	9	1.81	4.4	1.1	77	63
2020	82	11	1.74	4.6	1.1	70	61
2021	72	13	1.91	4.4	1.1	63	55
2022	69	8	1.86	4.5	1.1	64	52
2023	59	6	1.70	4.7	1.1	49	42

Lähes kaikkina vuosina serkuspentueita oli noin kolmekymmentä isoisän kautta. Tämä vastaa vuodesta riippuen puolta tai kolmasosaa kaikista pentueista. Vastaavasti serkuksia olivat keskenään noin neljäsosa syntyneistä pentueista isoäidin puolelta. Osa pentueista oli serkuksia vain yhden isovanhemman puolelta, osa useamman isovanhemman osalta.

Kasvattajien onkin hyvä tarkastella kissojen sukusiitosprosentin lisäksi myös sukutauluja pidemmälle, jotta vältettäisiin tiettyjen kissojen kertautuminen populaatiossa. Geneettinen homogeenisuus vaarantaa koko populaation geenipohjan monimuotoisuuden kehittymistä.

Siitosurosten ja -naaraiden isovanhempien osuus pentueissa 2013–2023

syntymä vuosi	siitos- naaraat	siitos- urokset	kasvatus kissoja yht.	pentueita	eri isoäitiä yhteensä pentueilla	serkus- pentueita	eri isoisää yhteensä pentueilla	serkus- pentueita
2013	84	57	141	82	115	26	104	37
2014	74	55	129	74	109	20	95	34
2015	75	43	118	74	100	18	84	34
2016	71	45	116	71	102	14	92	24
2017	74	52	126	73	107	19	96	30
2018	70	45	115	69	100	15	97	18
2019	88	53	141	88	115	26	100	41
2020	82	51	133	80	110	23	94	39
2021	72	41	113	72	97	16	82	31
2022	69	45	114	68	103	11	84	30
2023	59	40	99	59	88	11	74	25

5.6. Sukusiitos ja sukukato

Sukusiitoksen ja sukukadon osuutta tarkasteltiin hakemalla siitosurosten ja siitosnaaraiden tietoja Omakissasta ja Pawpedsista. Kissojen sukutauluja on tarkasteltu kuuden sukupolven mukaan. Itämaisten kissojen sukusiitosprosentit ja sukukatokertoimet on esitelty alla olevassa taulukossa vuosittaisina keskiarvoina ja mediaaneina. Mediaanien avulla tarkasteltuna saadaan tietoa siitä, miten suuri osuus yksittäisillä arvoilla on keskiarvoissa.

Taulukossa on esitelty myös vuoden korkein sukusiitosprosentti ja matalin sukukato-kerroin. Huomiota on kiinnitetty myös siihen, kuinka monen kissan kohdalla on ylitetty serkusparituksen (6,25 %) sukusiitosraja. Korkeiden yksittäisten tulosten osuutta on hyvä pohtia osana vuosittaista keskiarvoa, sillä ne saattavat vääristää todellista kuvaa sukusiitosprosenttien ja sukukatokertoimien keskiarvoista vuosittain.

Siitosurosten sukusiitos ja sukukato vuosilta 2012–2022

syntymä vuosi	sukusiitos aste ka.	sukusiitos % mediaani	sukusiitos % korkein	sukusiitos yli 6,25 %/kpl	Sukukato- kerroin ka	sukukato- kerroin mediaani	sukukato- kerroin matalin	sukupuoli- suhde u/n
2012	1.42 %	0.34 %	13.09 %	2	82.68 %	85.70 %	65.10 %	33/35
2013	0.78 %	0.10 %	3.74 %	0	84.06 %	86.50 %	64.30 %	25/55
2014	0.96 %	0.14 %	8.45 %	3	82.10 %	87.30 %	34.10 %	26/40
2015	0.96 %	0.54 %	3.14 %	0	82.10 %	85.30 %	48.40 %	18/40
2016	1.76 %	0.17 %	13.28 %	3	79.02 %	84.45 %	49.20 %	28/29
2017	0.83 %	0.05 %	8.11 %	1	80.15 %	84.90 %	46.80 %	31/49
2018	1.13 %	0.32 %	8.01 %	2	77.58 %	81.70 %	51.60 %	26/52
2019	1.08 %	0.20 %	6.69 %	2	82.41 %	84.10 %	59.50 %	27/50
2020	1.26 %	0.05 %	6.86 %	3	78.86 %	85.70 %	27.00 %	19/37
2021	1.32 %	0.00 %	9.38 %	1	85.93 %	86.10 %	56.30 %	14/40
2022	1.99 %	0.69 %	8.80 %	1	79.51 %	82.53 %	42,90 %	11/15

Taulukossa näytetään vuosien 2012–2022 siitosurosten sukusiitosasteiden keskiarvot ja mediaanit.

Kymmenen vuoden aikana Suomessa siitoskäytössä olleiden itämaisten urosten keskimääräinen sukusiitosaste (6. sukupolven mukaan laskettuna) on pysytellyt varsin maltillisena 1 % tuntumassa. Mediaanilukujen avulla voidaan todeta, että yli puolella

kissoista sukusiitosprosentti on ollut vuosittain alle 0,7 prosentin luokkaa. Sukusiitosprosentin ei suositella ylittävän 6,25 % rajaa (6,25 % vastaa serkusparitusta). Yli 6,25 % sukusiitosprosentti on ollut vuosittain vain muutamalla kissalla. Joinakin vuosina yhdenkään siitosuroksen sukusiitosprosentti ei ole ylittänyt 6,25 % rajaa. Yksittäisten kissojen kohdalla sukusiitosprosentit sen sijaan ovat olleet korkeita. Vastaavasti useampi kissa vuosittain on omannut täyden nollan sukusiitosprosenttina.

Sukukatokertoimet ovat keskiarvoisesti näyttäneet vuosittaisessa vertailussa hyviltä. Kaikkina vuosina on saavutettu keskiarvoisesti yli 77 % sukukatokerroin. **Mediaanin avulla tarkasteltuna yli puolilla siitosuroksista sukukatokerroin on ollut reilusti yli 80 %.** Yksittäisten kissojen kohdalla **sukukatokertoimet ovat saattaneet vuosittain olla kuitenkin hyvinkin alhaiset, jopa 27 %.**

Suomen itämaiskanta on ainakin kuluvina vuosina mahdollistanut alhaisten sukusiitosprosenttien ja korkeiden sukukatokertoimien saavuttamisen ja siksi korkeamman sukusiitosprosentin pentueen teettämiselle ei näyttäisi geenipohjan perusteella olevan perusteita.

Tarkasteltaessa siitosurosten vuosittaisia määriä on hyvä huomioida, että tässä taulukossa on esitelty kyseisenä vuonna syntyneet ja myöhemmin kasvatukseen käytetyt urokset. Jokainen uros esiintyy siis tilastossa vain kerran (omana synnyin vuotenaan). Vuosittain kasvatukseen jääneiden siitosurosten määrä on ollut Suomessa melko vähäinen naaraiden määrään verrattuna. Poikkeuksena on ainoastaan vuosi 2012, jolloin kasvatukseen on jätetty poikkeuksellisesti vähän naaraita ja melkein sama määrä uroksia. Vuosina 2021 ja 2022 siitoskäyttöön jätettyjen kissojen määrä on ollut erittäin vähäinen. Uroksia tulisi olla populaatiossa vähintään 0,7 naarasta kohden. Mikäli 10 vuoden siitoskissatilastoja itämaisilla kissaroduilla tarkastellaan tämän ohjeen mukaan, on uroksia ohjeen mukainen määrä vain muutamana vuotena. (Savolainen 2018, 22.) Samojen urosten käyttäminen kaventaa geenikannan monipuolisuutta ja saattaa vaikeuttaa sopivien yhdistelmien löytämistä tulevina vuosina. Kasvattajien tulisi kiinnittää huomiota siihen, että siitosurosten määrä saataisiin palautettua vähintään vuosien 2016–2019 tasolle. Erityisen vaikea tilanne on pitkäkarvaisten rotujen kohdalla, joissa muutamien urosten suuret käyttöprosentit vaikuttavat nopeasti koko pitkäkarvakannan tulevaisuuteen. Pitkäkarvaisten urosten käyttöasteissa tulisikin noudattaa erityistä varovaisuutta.

Naaraiden osalta siitoskissojen määrät ovat olleet vuosittain suuremmat kuin uroksilla. Naaraiden vuositilastot perustuvat siis hieman suurempaan joukkoon kuin urosten kohdalla.

Siitosnaaraat, sukusiitos ja sukukato vuosilta 2012–2022

syntymä vuosi	sukusiitos aste ka.	sukusiitos% mediaani	sukusiitos % korkein	sukusiitos yli 6,25 %/ kpl	sukukato- kerroin ka	sukukato- kerroin mediaani	Sukukato- kerroin matalin	sukupuoli- suhde n/-u
2012	1,87 %	0,20 %	26,20 %	1	80,75 %	82,90 %	41,00 %	35/33
2013	1,43 %	0,39 %	19,17 %	6	83,62 %	85,70 %	57,90 %	55/25
2014	0,99 %	0,10 %	14,83 %	3	83,91 %	85,35 %	57,90 %	40/26
2015	1,44 %	0,13 %	18,55 %	3	79,37 %	81,70 %	34,10 %	40/18
2016	0,75 %	0,15 %	3,71 %	0	82,38 %	84,10 %	45,20 %	29/28
2017	1,32 %	0,05 %	13,28 %	1	82,67 %	83,30 %	42,00 %	49/31
2018	0,80 %	0,05 %	7,55 %	3	83,07 %	86,90 %	51,60 %	52/26
2019	0,84 %	0,20 %	6,61 %	1	80,59 %	81,35 %	41,30 %	50/27
2020	0,52 %	0,15 %	3,62 %	0	85,49 %	84,90 %	65,90 %	37/19
2021	0,73 %	0,00 %	6,25 %	1	76,61 %	83,30 %	30,20 %	40/14
2022	0,97 %	0,20 %	3,54 %	0	82,90 %	80,20 %	61,10 %	15/11

Taulukossa näytetään vuosien 2012–2022 siitosnaaraiden sukusiitosasteiden keskiarvot ja mediaanit.

Kymmenen vuoden aikana Suomessa siitoskäytössä olleiden itämaisten naaraiden keskimääräinen sukusiitosaste (6. sukupolven mukaan laskettuna) on ollut hyvin samankaltainen kuin uroksilla; noin 1 %:n tuntumassa. Muutamat korkeamman sukusiitosprosentin omaavat kissat ovat nostaneet keskiarvoja vuosina 2012, 2013 ja 2015. Mediaanilukujen avulla voidaan myös todeta, että yli puolella kissoista sukusiitosprosentti on ollut vuosittain alle 0,4 %. Yli 6,25 % sukusiitosprosentti on ollut vuosittain vain muutamalla kissalla. Poikkeuksena on vuosi 2013, jolloin kuusi siitosnaarasta ylitti kyseisen rajan. Kolmena vuotena yhdenkään siitosnaaraan sukusiitosprosentti ei ole ylittänyt 6,25 % rajaa. Yksittäisten kissojen kohdalla sukusiitosprosentit sen sijaan ovat olleet erittäin korkeita.

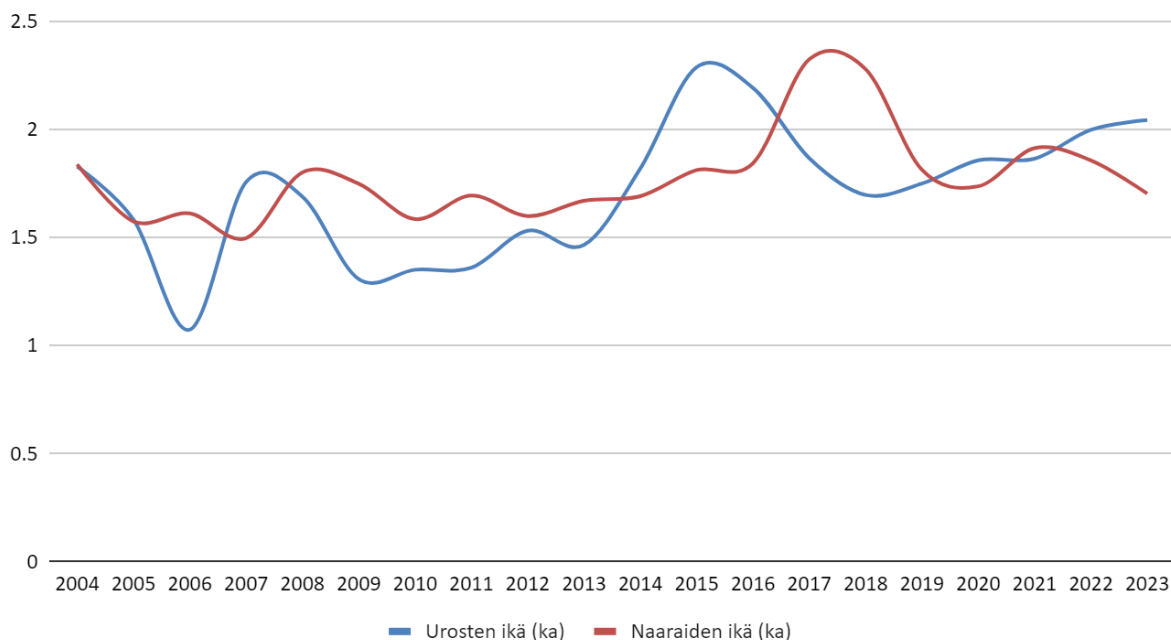
Sukukatokertoimet ovat keskiarvoisesti näyttäneet vuosittaisessa vertailussa hyviltä. Kaikkina vuosina on saavutettu keskiarvoisesti yli 76 % sukukatokerroin. Mediaanin

avulla tarkasteltuna yli puolilla siitosnaaraista sukukatkerroin on ollut yli 80 %. Vuonna 2022 siitoskissoja oli poikkeuksellisen vähän. Yksittäisten kissojen kohdalla sukukatokertoimet ovat saattaneet vuosittain olla kuitenkin hyvinkin alhaiset, jopa 27 %.

Suomen itämaiskanta on ainakin kuluvina vuosina mahdollistanut alhaisten sukusiitosprosenttien ja korkeiden sukukatokertoimien saavuttamisen ja siksi korkeamman sukusiitosprosentin pentueen teettämiselle ei näyttäisi geenipohjan perusteella olevan perusteita.

Tarkasteltaessa siitosnaaraiden vuosittaisia määriä on hyvä huomioida, että tässä taulukossa on esitelty kyseisenä vuonna syntyneet ja myöhemmin kasvatukseen jätetyt naaraat. Jokainen naaras esiintyy siis tilastossa vain kerran (omana synnyinvuotenaan). Vuosittain kasvatukseen jääneiden siitosnaaraiden määrä on ollut Suomessa melko hyvä, niihin verrattuna urosten määrät ovat olleet pienet. Poikkeuksena ovat ainoastaan vuodet 2012 ja 2022. Vuonna 2022 siitoskissojen määrä oli yleisesti poikkeuksellisen pieni ja vuonna 2012 kasvatukseen on jätetty poikkeuksellisesti yleistä vähemmän naaraita ja melkein sama määrä uroksia.

Siitoskissojen keskimääräinen ikä 2004 - 2023

Vuosina 2015–2018 käytettiin kissoja hieman yli kaksivuotiaana ensi kertaa siitokseen. 2000-luvun alussa ja 2020-luvun alussa siitoskäyttö on alkanut sekä naarailla että uroksilla ennen 2 vuoden ikää. Koska itämaiset kissat tulevat varhain sukukypsiksi, tämä heijastuu niiden varhaisena siitoskäyttönä. Itämaisilla uroskissoilla on tunnetusti ollut taipumusta virtsalla merkkailuun, mikä on saattanut nopeuttaa niiden kastroidia ja ajoittaa siitoskäytön nuorelle iälle. Vastaavasti nisäkasvainten yleisyys naarailla on

todennäköisesti edesauttanut niiden varhaista käyttöä emoina. Siitoskissojen keskimääräisessä käyttöiässä ei ole tapahtunut suurta muutosta vuoteen 2004 verrattuna. Käyttöiässä on ollut kahdenkymmenen vuoden aikana lievää nousua.

5.7. Sukupolvien välinen aika

Itämaisten kissojen siitosurosten ja -naaraiden keskimääräinen ikä pentujen syntyessä on ollut kahden vuoden paikkeilla kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana. Sukupolvien väliseksi ajaksi on määritetty roduilla kaksi vuotta. Kymmenen vuoden tarkastelujakson ajalta mukana tarkasteltavissa sukupolvissa ovat olleet kissat, joilla on ollut pentueita 2013–2024 välisenä aikana. Vuonna 2013 ensimmäisen kerran pentuja saaneista kissoista ovat mukana aineistossa vain ne vuonna 2012 syntyneet kissat, joiden siitoskäyttö on jatkunut myös vuodelle 2014 tai pidempään. Vastaavasti vuonna 2024 pentuja saaneet kissat ovat mukana aineistossa vain, jos kissan oma synnyinvuosi on 2021 tai aikaisempi.

Sukupolvet on määritetty siitokseen käytettyjen kissojen syntymävuosien ja pentueiden syntymävuosien avulla. Itämaisten kissojen kohdalla määrittely aiheuttaa välillä mielenkiintoisen tilanteen, jossa emo ja tytär kuuluvat laskennallisesti samaan sukupolveen. Tämä johtuu kissojen varhaisesta sukukypsyysalkamisesta ja siitä, että osalla kissoista siitoskäyttö jatkuu paljon rotujen keskiarvoja pidempään.

Sukupolvien määrittelyn apuna on käytetty yhden vuoden liukumaa, niin että kissa on siirretty pentueiden syntymän mukaisesti seuraavaan sukupolveen, mikäli sen siitoskäyttö on ollut määritettyä 2 vuoden käyttöikää myöhemmin. Liukumissa on kuitenkin huomioitu myös kissan omien jälkeläisten käyttöosuus. Mikäli kissan omia jälkeläisiä on ollut mukana seuraavan sukupolven siitoskäytössä, ei vanhempia ole siirretty samaan sukupolveen jälkeläistensä kanssa (vaikka niiden siitoskäyttö olisikin jatkunut rinnakkain omien jälkeläisten kanssa).

Osa vuonna 2022 syntyneistä siitoskissoista on siis siirretty sukupolvien aineistosta tulevaan käyttöön. Vuonna 2022 syntynyt kissa on siirretty tulevaan sukupolveen, mikäli sillä on ollut pentue vuonna 2024. Tässä tapauksessa kissan siitostuotannon on nähty olleen vielä kesken. Kyseiset kissat tulevat esiintymään vuosikorjailun perusteella seuraavassa sukupolvessa.

5.8. Rodun suositus sukusiitosmaksimista

Kuten aiemmin on esitelty, sukusiitosprosentin ei suositella ylittävän yksittäisessä astutuksessa 6,25 % rajaa. Sukusiitosprosenttiin vaikuttaa olennaisesti se, kuinka monen polven mukaan prosentti on laskettu. Mitä enemmän sukupolvia otetaan mukaan laskentaan, sitä suuremmaksi sukusiitosprosentti yleensä nousee. Yleisesti

sukusiitoksen tarkasteluun eri roduilla on käytetty viittä tai kuutta polvea. (Mäki & Mujunen 2018, 177.)

Sukusiitostaantuman todennäköisyys kasvaa merkittävästi, kun kissan sukusiitosaste nousee 10 prosenttiin ja sen yli. Mikäli tarkastellaan muiden kotieläinlajien sukusiitosasteita, pyritään niitä pitämään alle 3 %:n. (Koskentalo 2004, 120). **Koko rodun sukusiitosasteen tulisi olla alle 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna.** (Mäki & Mujunen 2018, 177.)

Itämaisten kissojen sukusiitosta on tarkasteltu kuuden polven mukaisesti. Yli 6,25 % sukusiitosprosentti on ollut vuosittain vain muutamalla itämaisella kissalla. Kannan keskiarvot sukusiitosprosenttien kohdalla ovat olleet hyvin maltilliset. Koko kymmenen vuoden laskennallinen keskiarvo sukusiitosprosentteissa on siitosuroksilla 1,23 % ja siitosnaarailla 1,06 %.

Seuraavassa kappaleessa tarkastellaan itämaisten sukupolvia. Viidennen sukupolven siitoskissojen keskiarvoinen sukusiitosprosentti on 1,11 %. Sukusiitosprosentin ei tulisi kasvaa enemmän kuin 0,25–0,5 prosenttiyksikköä sukupolvea kohden. Mikäli sukusiitosprosentti kasvaa tätä nopeammin, terveysongelmien riski populaatiossa on huomattava. (Koskentalo 2004, 120). Mikäli tätä ohjetta sovelletaan keskiarvoiseen sukusiitosprosenttiin, seuraavan sukupolven sukusiitosprosentin keskiarvon ei tulisi olla yli 1,61 %.

BaJaVa ry:n ja Siam-Orient kissayhdistys ry:n kasvattajilta kysyttiin, millaisia viitearvoja sukusiitosprosentille he suosivat omassa jalostustyössään. Suurin osa vastaajista pitää 3 % ylärajana sukusiitosprosentille. Moni vastaajista oli sitä mieltä, että yksittäinen korkeampi sukusiitosprosentti olisi jalostustyössä hyväksyttyä hyvin perusteltuna, mutta ei suositeltua. Osa näki ehdottomana ylärajana 6,25 % myös yksittäisiin risteytyksiin. Sukusiitosprosenttien suositellaan jatkossa olevan itämaisilla kissoilla alle 3 %. Rodun keskiarvoisen sukusiitosprosentin toivotaan pysyvän alle 1,61 %, jolloin kasvu on vähemmän kuin 0,5 prosenttiyksikköä sukupolvea kohden.

5.9. Sukukatkerroin käyttösuositus

Mikäli sukukatkerroin on korkea, on sukutaulussa paljon eri kissayksilöitä. Mikäli kerroin taas on matala, esiintyvät jotkut kissat sukutaulussa useasti. Jos yhdistetään keskenään kaksi sukusiittoista, mutta eri linjaa olevaa kissaa, voi näiden jälkeläisten sukusiitosprosentit näyttää pieniltä. Sukukatkerroin kuitenkin kertoo samojen kissojen esiintymisestä sukutauluissa. Alhainen sukukatkerroin kertoo siis geneettisen vaihtelun vähäisyydestä ja häviämisestä.

Kuuden sukupolven mukaan laskettuna kymmenen vuoden keskiarvo sukukatkerroimessa on ollut naarailla 81,94 % ja uroksilla 81,31 %. Yhdistysten kasvattajien kyselyssä suurin osa kasvattajista pitää 80 % alarajana

sukukatokertoimessa. Kasvattajat suosivat mieluiten yli 90 % sukukatokerrointa. Rodun sukukatokertoimen suositellaan jatkossakin olevan yksilöillä vähintään 80 %.

5.10. Kasvatuspohja per sukupolvi

Itämaisten kissojen kasvatuspohja on ollut melko stabiili viimeisen 10 vuoden aikana. Viidennen sukupolven (pääosin vuonna 2021–2022 syntyneet kissat) kohdalla pohjan koko näyttää hieman aikaisempia sukupolvia pienemmältä, mutta todellisuudessa suurimpana syynä ovat kissat, joiden siitoskäyttö on edelleen kesken ja niillä on pentueita vuonna 2024. Kissat on siksi siirretty tarkasteltavaksi seuraavaan sukupolveen (esiintyvät seuraavassa KTO:ssa).

Vastaavasti ensimmäisen sukupolven (pääosin vuonna 2013–2014 syntyneet) kissat ovat aineistossa hieman laajempi ryhmä. Tulokseen vaikuttavat sukupolvien siirrot aikaisempina vuonna pentuja saaneista kissoista, jotka on siirretty sukupolven määrityksen yhteydessä tähän sukupolveen. Ensimmäisen sukupolven kohdalle on siirtynyt melko paljon kissoja.

Kolmannen sukupolven (enimmäkseen vuonna 2017–2018 syntyneiden) kissojen jälkeläismäärät ovat ensimmäisen sukupolven ohella muita sukupolvia korkeammat. Saman sukupolven aikana myös kissojen rekisteröintimäärät ovat olleet muita ajanjaksoja suuremmat. Viidennen sukupolven (pääosin vuosina 2021–2022 syntyneet) kohdalla siitosurosten määrä vaikuttaa vähäiseltä suhteessa naaraiden määrään. Tämä saattaa osaltaan selittää myös viidennen sukupolven kissojen käyttöprosenttien kasvua.

	5. sukupolvi (2021–2022)	4. sukupolvi (2019–2020)	3. sukupolvi (2017–2018)	2.sukupolvi (2015–2016)	1.sukupolvi (2013–2014)
siitosuros	24	49	54	47	68
siitosnaaras	62	84	102	71	107
siitoskissoja yhteensä	86	133	156	118	175
pentujen lkm.	360	550	657	584	585
pentueiden määrä	94	133	166	147	169
keskiarvo pentuja/uros	15	11,22	12,16	12,43	8,60
keskiarvo pentueita/uros	3,92	2,71	3,07	3,12	2,48
keskiarvo pentuja/naaras	5,81	6,55	6,44	8,23	5,47
keskiarvo pentueita/naaras	1,52	1,58	1,63	2,07	1,58
rekisteröinnit/naaraita	305	347	280	223	166
siitosnaaraiden osuus/rekisteröinnit	20,33 %	24,20 %	36,43 %	31,84 %	64,46 %
rekisteröinnit/uroksia	305	381	309	233	165
siitosurosten osuus/rekisteröinnit	7,87 %	12,86 %	17,48 %	20,17 %	41,21 %

Siitoskissojen rekisteröintitilastot sukupolvittain.

Siitokseen käytettyjen urospentujen osuus sukupolven rekisteröinneistä on vaihdellut paljon sukupolvittain. Ensimmäisen sukupolven urospentujen käyttöaste oli korkea (41,21 %). Sen sijaan käyttöaste on laskenut vähitellen sukupolvesta toiseen. Viidennen sukupolven kohdalla pitää edelleen huomioida vääristymä seuraavaan sukupolveen siirrettyjen kissojen osalta. Huolimatta tästä vääristymästä voidaan todeta, että käyttöaste on pienentynyt huomattavasti 10 vuoden aikana ja sitä tulisi kasvattaa geneettisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi.

Keskiarvoiset pentueiden määrät urosta kohden ovat kuitenkin olleet sukupolvittain kohtuulliset. Pentueita on ollut noin 2–3 urosta kohden ja pentuja on syntynyt keskimäärin 10–15 urosta kohden. Vaihtelu keskiarvoisten pentueiden ja pentumäärien välillä urosta kohden on ollut sukupolvittain melko vähäistä. Viidennen sukupolven osalta urosten keskimääräiset jälkeläismäärät ovat hieman kasvaneet.

Naaraiden käyttöosuus sukupolvea kohtaan on mukaillut urosten käyttöosuuksia. Ensimmäisen sukupolven käyttömäärä 64,46 % näyttää suurelta. Kissoja onkin ollut kyseisenä aikana siitoskäytössä paljon. Ajanjaksolta pitää kuitenkin huomioida

mahdollinen vääristymä, sillä sukupolveen on siirretty poikkeuksellisen suuri määrä vuonna 2012 syntyneitä kissoja.

Siitosnaaraiden pentuemäärät ovat olleet vuosina 2017–2018 suuremmat kuin muiden sukupolvien aikana. Myös siitoskissoja on kyseisinä vuosina ollut paljon ja naaraiden käyttöosuus on ollut 36,43 %. Muiden sukupolvien aikana kasvatuskäytössä on ollut keskimäärin viidennes tai neljännes sukupolven naaraista. Siitosnaaraiden määrä ei kuitenkaan ole laskenut niin jyrkästi kuin siitosurosten käyttömäärä.

Naaraiden keskiarvoiset pentu- ja pentuemäärät ja ovat myös säilyneet hyvin maltillisina kaikkien sukupolvien aikana. Pentueiden lukumääränä on ollut keskiarvoisesti 2 pentuetta ja pentujen määrä naarasta kohti 5–8 pentua.

5.10.1. Sukupuolisuhde

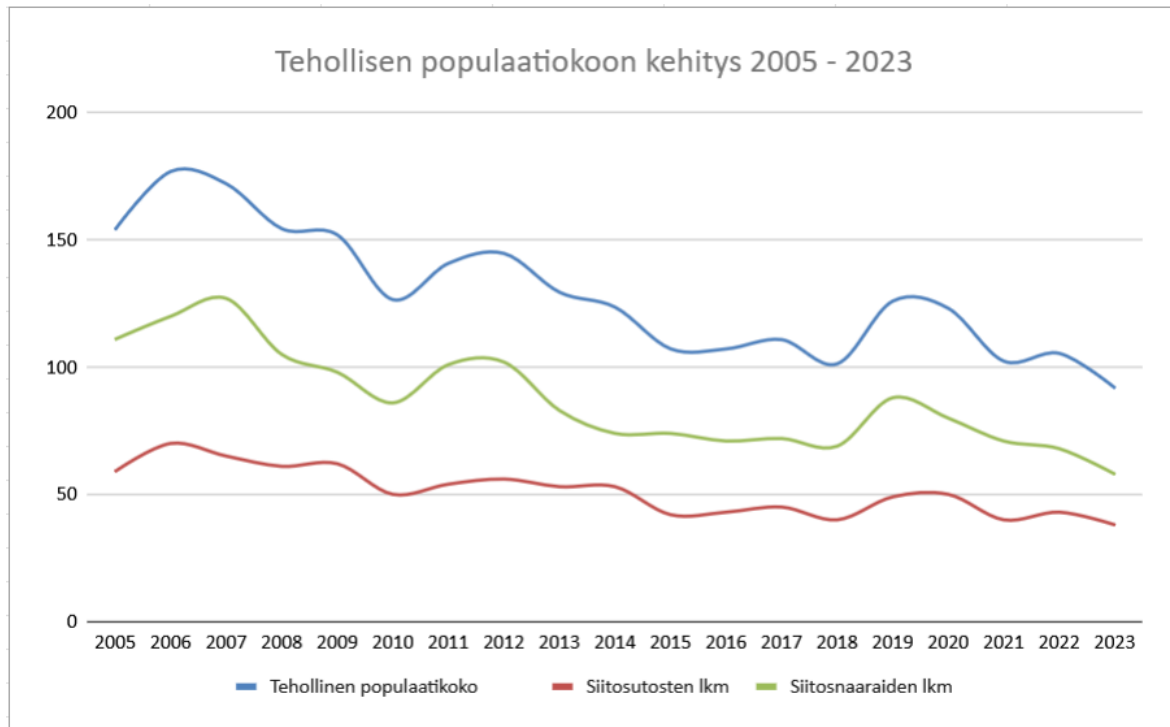
Itämaisilla kissoilla siitokseen on käytetty jokaisen sukupolven kohdalla prosentuaalisesti enemmän naaraita kuin uroksia. Molempien sukupuolien siitoskissojen käyttömäärissä on ollut laskua kymmenen vuoden takaisesta tilanteesta. Uroksilla itämaisten siitoskäyttöä hillitsevät todennäköisesti niiden varhaiset ja voimakkaat sukukypsytyteen liittyvät oireet, kuten virtsalla merkkailu. Uroksia käytetään varhaisella iällä ja lyhyen aikaa. Kasvattajat voisivat pohtia, voisiko useamman urospennun myydä leikkaamattomana ja hyödyntää eri uroksia yksittäisille pentueille/naaraille.

Uusia ratkaisuja urosten sukukypsytyden oireiden hillintään ovat myös implantit. Kokemuksia niiden käytöstä saadaan toivottavasti selville seuraavan tarkastelujakson aikana. Siitoskissojen osalta pyrkimys tulisi olla mahdollisimman tasaisella käytöllä sukupolvittain. Siitosurosten määrää tulisi kasvattaa tämän tavoitteen saavuttamiseksi ja siitosnaaraiden määrä tulisi säilyttää ennallaan. Tavoiteltavasta suhdeluvusta 0,7 ollaan vielä kaukana (ks. kappale 4.1.5 Sukusiitos ja sukukato). Parannusta nykytilanteeseen olisi jo se, että päästäisiin suhdeluukuun 0,6. Parhaiten urosten määrän kasvu olisi toteutettavissa siitosurosten määrän nostamisella. Siitosuroksille on kuitenkin vaikea löytää sijoituskoteja ja leikkaamaton urospentu ilman yhteisomistajuutta ei ole enää kasvattajan omassa hallinnassa. Tärkeää on myös kasvattajien välinen yhteistyö, sillä kasvattajan omat urospennut harvoin käyvät omille naaraille.

5.10.2. Rodun tehollinen populaatiokoko

Tehollinen populaatiokoko (NE) kertoo siitä, miten monimuotoinen ja laaja rodun geneettinen jalostuspohja on. Mitä pienempi tehollinen populaatiokoko on, sitä vähemmän erilaisia geeniversioita löytyy rodusta. Rodun kissat ovat läheisempää keskinäistä sukua toisilleen ja sukusiitosaste kasvaa. Nykytiedon mukaan rodun

tehollisen koon tulisi lyhyellä aikavälillä olla vähintään 100 ja pitkällä aikavälillä tätä suurempi. Jos rodun tehollinen populaatiokoko on alle 50, sen katsotaan olevan kriittisessä tilassa. Lukumäärän perusteella laskettu tehollinen populaatiokoko on optimistisempi, kuin todellisuus, sillä kaava ei kerro ovatko jalostuksessa käytettävät yksilöt toisilleen sukua. Kaava myös olettaa, että jälkeläismäärät ovat tasaisia. (Mujunen ja Mäki 2018, 190–191)

Itämaisten kissojen tehollinen populaatiokoko on laskettu kaavalla $4 \cdot U \cdot N / (2 \cdot U + N)$. Itämaisen rodun tilanne populaatiokoon suhteen on ollut pitkään hyvä, mutta viime vuosina koko on ollut laskusuuntainen. Vuonna 2006 tehollinen populaatio oli 177, kun taas vuonna 2023 luku oli alle 100, tarkalleen 92. Tilanne on vielä kohtuullisella tasolla, mutta jos tehollinen populaatiokoko laskee edelleen, niin rotujen tilanne alkaa olla huolestuttava.

Itämaisten kissojen rekisteröintimäärät mahdollistaisivat tehollisen populaatiokoon pitämisen suurena, jos jalostukseen käytettäisiin rodun kissoja ja sukulinjoja mahdollisimman laajasti. Kissoja on kuitenkin hyödynnettävä tasaisesti eri roduista, sillä erityisesti pitkäkarvaisten rotujen tehollinen populaatiokoko on yksinään tarkasteltuna alle kriittisen rajan.

Siitosurosten ja -naaraiden osuus on laskenut tasaisesti linjassa tehollisen populaatiokoon kanssa. Vuodesta 2020 lähtien siitosnaaraiden määrän lasku on ollut hieman urosten määrän muutosta suurempaa. Suureen laskuun vaikuttaa kuitenkin muutaman yksittäisen vuoden suuret käyttöprosentit naarailla. Itämaisten kissojen kohdalla sukupolvien välinen aika on pysynyt vuosikymmenen aikana melko tasaisena. Mikäli tarkastellaan vastaavaa kaaviota erikseen eri rotujen kohdalla, ei mikään rotu

yksinään yllä 100:n lukemiin. Erityisen heikko tilanne on pitkäkarvaisilla roduilla, joiden geneettisen monimuotoisuuden ylläpitämiseksi lyhytkarvaisten sisarrotujen hyödyntäminen on välttämätöntä. Mikäli tarkastellaan erikseen siamilaisten tehollista populaatiota, voidaan todeta, että myös naamiotaustaisten siamilaisten sukutaulujen ylläpitäminen Suomessa on populaatiokoon mukaisesti haastavaa. Fifessä naamiotaustaisia siamilaisia ei nykyään erotella muiden siamilaisten joukosta. Aikaisemmin kissat merkittiin LO/RX rekisteriin (LO=Livre d'Origin). Naamiotaustaisilla siamilaisilla on kuitenkin Suomessa oma vannoutunut kasvattajaryhmänsä.

Katariina Mäen mukaan yleinen suositus jalostuseläinten minimimääräksi on 25 lisääntyvää urosta ja 50 naarasta, jotka eivät ole keskenään lähisukulaisia.

Lähisukulaisuus on määritelty niin, että eläimillä ei ole yhteisiä sukulaisia kolmen tai neljän sukupolven etäisyydellä. Tehollisen populaatiokoon mukaan tämä vastaa tehollista kokoa 67. Suositeltavampaa olisi kuitenkin säilyttää tehollinen populaatiokoko lyhyellä välillä 100:ssa ja pidemmällä välillä tätä suurempana. Mäen mukaan rotu on kriittisessä tilassa, jos sen tehollinen koko on alle 50. Silloin geenimuotoja häviää nopeammin kuin mitä luonto pystyy tasapainottamaan (Mujunen ja Mäki 2018, 194).

5.10.3. Tehollisen koon osuus maksimista

Tehollisen koon osuus maksimista on ollut kymmenen vuoden tarkastelujaksolla melko stabiili. Käyttöosuus on parhaimmillaan ollut yli kolmasosan ja heikoimmillaan lähempänä neljäsosaa maksimista. Parhaat käyttöosuudet ovat olleet ensimmäisen ja neljännen sukupolven kissoilla. Pienin käyttöosuus on ollut toisen ja viidennen sukupolven kissoilla. Viidennen sukupolven kohdalla on huomioitava aineiston vääristymä, joka johtuu useamman siitoskissan siirtymisestä tulevaan sukupolveen käyttöaikansa perusteella. Tämä selittää viidennen sukupolven tehollisen populaatiokoon eroa vuosittaiseen tarkasteluun verrattuna. Siitoskissat, joita ei näy sukupolvien tarkastelussa, ovat edelleen mukana vuositilastoissa syntymävuotensa perusteella.

Sukupolvi	pentueet pääosin vuodelta	teh. pop.koko	maksimi	käyttöosuus
sukupolvi 1.	2014–2015	119,77	338	35,43 %
sukupolvi 2.	2016–2017	80,90	294	27,52 %
sukupolvi 3.	2018–2019	104,91	332	31,60 %
sukupolvi 4.	2020–2021	90,46	266	34,01 %
sukupolvi 5.	2022–2023	54,11	188	28,78 %

Tehollinen populaatiokoko ja käyttöosuus sukupolvittain.

Palautettaessa mieleen tehollisen populaatiokoon minimisuositusta (67) ja kriittisen tilan rajaa (alle 50), voidaan todeta, että 5. sukupolven osalta tilanne on huomionarvoinen. Mahdollisesta vääristymästä huolimatta, tulisi tulevien sukupolvien aikana huolehtia siitä, että käytössä on riittävän laaja jalostuspopulaatio. (Mujunen ja Mäki 2018, 194).

5.10.4. Viimeisen 10 vuoden aikana eniten käytetyt 20 siitosurosta

Kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana sukupolvensa käytetyimpiin uroksiin kuuluneet on luetteloitu alla olevaan taulukkoon. Listan kaikkien kissojen käyttöaste on ylittänyt suurten rotujen suositellun siitosasteen yli (3 %). Sukupolvittain näiden kissojen vaikutus on suuri. Taulukon kissojen keskinäiset läheiset sukulaisuussuhteet on huomioitu värikoodein. Saman sukuiset kissat on merkitty samalla värillä. Arhantin Alfaromero ja Arhantin Patrick L ovat isoisä ja tyttärenpoika. Apocalyptic Illumination on Apocalyptic Don Pasqualen täti.

Sukupolvien käyttöprosenttien mukainen luettelointi siitoskissojen kohdalla ei yksinään anna oikeaa kuvaa siitä, miten laaja vaikutus niillä ja niiden jälkeläisillä on ollut koko populaatioon. Kissojen kohdalla on siksi tarkasteltu myös niiden toisen polven pentuemääriä. Huomionarvoista on myös se, montako jälkeläistä on kissoilta käytetty siitoskäytössä 2. ja 3. polvessa.

Isän nimi	Syntymä-vuosi	Pentueet	Pennut	2. polvi jalostus-käytössä	2. polvi pennut	3. polvi jalostus-käytössä	3. polvi pennut	Jalostus käytössä	%-osuus	Rotu	Sukupolvi
FI*Arhantin Alfaromero	2012	15	52	2	14	2	42	2014–2017	8.21 %	SIA	1
Whalleybush Most Wanted	2018	16	56	6	23	1	5	2019–2023	7.71 %	SIA	3
Kwazy Fandango	2019	11	46	7	41	0	0	2020–2024	7.04 %	SIA	4
FI*Arhantin Patrick L	2016	12	40	5	22	1	20	2017–2020	6.51 %	SIA	2
FI*LeeRaus Taikuri Narsku	2016	7	38	9	58	5	31	2017–2024	6.19 %	OSH	2
FI*Frostrnight's Disciple of The Sun	2019	9	40	6	62	11	64	2020–2023	6.13 %	BAL	4
Apocalyptica Illumination	2017	8	41	8	73	7	54	2018–2019	6.04 %	OSH	3
Apocalyptica Don Pasquale	2018	11	42	3	11	2	4	2019–2021	5.79 %	OSH	3
FI*Omenatarhan Part Time Lover	2014	9	29	3	16	0	0	2015–2017	5.19 %	OSH	1
Kapitoshka Summer Rain Chrysolite	2017	7	35	6	39	1	8	2018–2020	5.15 %	OSH	3
Gucci Abba-Gato*PL	2019	6	32	2	12	0	0	2020–2022	4.90 %	OSH	4
San-Toi North Star of Plan-A	2013	6	27	6	60	14	61	2015–2017	4.77 %	SIA	1
Kishkinda Bikaku	2019	7	30	0	0	0	0	2020–2023	4.59 %	BAL	4
Tamago Glacier	2020	7	27	1	3	0	0	2022–2023	4.58 %	SIA	5
FI*Mummeli Dinazinho Sepe	2012	6	27	8	64	10	83	2013–2017	4.27 %	OSH	1
Bersinar Kichick	2021	4	23	5	33	1	6	2022–2023	4.19 %	OLH	5
Tyjunsee Red Hot Pepper of Deraza	2017	10	28	8	62	4	29	2018–2022	4.12 %	SIA	3
Timotheus Del Iris	2016	9	25	5	40	6	45	2017–2019	4.07 %	OSH	2
Nisan Oriclis	2016	7	24	0	0	0	0	2017–2020	3.91 %	OSH	3
FI*Selcouth Cat of Kindness	2018	7	28	4	28	3	19	2019–2021	3.86 %	SIA	3

Viimeisten 10 vuoden aikana eniten käytetyt siitosurokset. Lähisukulaiset ja tekstissä erikseen mainitut pentuemäärät on merkitty huomiovärein.

Listan alkupään kissojen merkitys on ollut käyttöasteeltaan omassa sukupolvessaan suuri. Suurimman osan kohdalla kissoista vaikutus heijastuu vahvasti myös toiseen ja kolmanteen sukupolveen, joissa niiden jälkeläisiä on runsaasti käytössä ja näiden yhteenlasketut jälkeläismäärät ovat myös suuret. Osalla neljännen ja viidennen sukupolven kissoista jälkeläismääriä ei ole vielä saatavilla, sillä niiden omat pennut ovat syntyneet vuosina 2023 ja 2024.

Tarkasteltaessa toisen polven jälkeläisten määrää, kolmen uroksen toisen polven jälkeläismäärät olivat yli kaksinkertaiset ensimmäisen polven jälkeläismääriin verrattuna. Ylitykset on huomioitu taulukoissa lihavoineilla. Suositusta ei tulisi ylittää, että geenipohja pysyy tasaisena.

Tarkastellessa käytetyimpiä siitosuroksia sukupolvittain, voidaan todeta, että Arhantin Alfaron vaikutus sukupolveensa on ollut suuri ja sen geenit ovat olleet jatkokäytössä myös kolmannessa sukupolvessa. Kahden muun listan kissan vaikutus myöhempiin sukupolviin on ollut kuitenkin vielä suurempi. Mummeli Dinazinho Sepellä on ollut kolmannen polven jälkeläisiä valtava määrä (83) ja San-Toi North Star of Plan-A:n jälkeläisiä on ollut myös paljon (61). Molemmilla kissoilla on jäänyt jatkojalostuskäyttöön myös suuri määrä kissoja, toisessa polvessa yli viisi ja kolmannessa polvessa Mummelin kasvatilla 10 ja San-Toin kasvatilla 14. Ensimmäiseen sukupolven kuuluvan, Omenatarhan Part Time Loverin, vaikutus sen sijaan jää epäselväksi, koska kissalla ei ole Kissaliittoon rekisteröityjä jälkeläisiä kolmannessa polvessa vuonna 2023.

Toisen sukupolven kissoista Arhantin Patrick L, LeeRaus Taikuri Narsku ja Timotheus Del Iris vaikuttivat myös kahdessa seuraavassa sukupolvessa. Jokaisen kissan kohdalla pentuemäärät pysyivät useassa kymmenessä sekä toisen että kolmannen polven jälkeläisten kohdalla. Fi*Leeraus Taikuri Narskun osalta sen omat viimeisimmät pentueet ovat vuodelta 2024, eli kyseisen kissan siitoskäyttömäärät myöhemmissä sukupolvissa saattavat edelleen kasvaa.

Kolmannen sukupolven kissoja on listalla 7/20. Näiden kissojen vaikutus omaan sukupolveensa on ollut erittäin suuri. Nisan Oriclisin kohdalla siitosura Kissaliitossa päättyi sen omiin pentuihin. Kaikkien muiden kolmannen sukupolven kissojen jälkeläisistä osa on sen sijaan jatkanut sukuaan. Erittäin suuri vaikutus jatkopolviin on ollut kissalla nimeltä Apocalyptica Illumination, jolla on tällä hetkellä kolmannessa polvessa siitoskäytössä seitsemän jälkeläistä ja 54 pentua. Kun lasketaan yhteen näiden seitsemän kissan vaikutus omassa sukupolvessaan, on 36,58 % sukupolven pennuista näiden kissojen jälkeläisiä.

Neljännen sukupolven kissoja oli listalla neljä. Suurimmalla osalla näistä kissoista niiden vaikutus kolmannessa polvessa ei ole vielä näkyvissä, sillä kissojen viimeiset omat pentueet ajoittuvat vuodelle 2022–2024. Tästä joukosta löytyy kuitenkin kissa, jonka vaikutus tuleviin sukupolviin on erittäin suuri. Kissalla Frostnight's Disciple Of

The Sun on kolmannen polven jälkeläisiä tällä hetkellä 64 ja määrä saattaa kasvaa edelleen, sillä kissa on ollut jalostuskäytössä vielä vuonna 2023.

Viidennen sukupolven kissoja listalla on vain kaksi, Bersinar Kichick ja Tamago Glacier. Näistä Bersinar Kichickillä on toistaiseksi ollut enemmän jälkeläisiä. Sen pennuista 5 on jo ollut jalostuskäytössä ja saanut yhteensä 33 pentua. Näistä yhtä on käytetty jo kolmannen polven siitoskäytössä.

5.10.5. Viimeisen 10 vuoden aikana eniten käytetyt 20 naarasta

Kymmenen vuoden tarkastelujakson aikana sukupolvensa käytetyimpiin naaraisiin kuuluneet on luetteloitu alla olevaan taulukkoon. Listan kolmentoista ensimmäisen kissan käyttöaste on ylittänyt suurten rotujen suositellun siitosasteen yli (3 %). Sukupolvittain näiden kissojen vaikutus on suuri, varsinkin kun useammalle kissalle löytyy samalta listalta myös lähisukulainen. Sukulaisuussuhteet on merkitty taulukkoon värikoodein.

Eirenen kissat Jungle Freak ja Arlene ovat sisaruksia. Plan-A kissat Aika Kelmi ja Mon Dieu ovat keskenään puolisisaruksia emon kautta. Myös Derazan tuontikissat Alexy Bluebell of Deraza ja Alexy de Lilac of Deraza ovat puolisisaruksia isän kautta. Hämynhäivän Mi Alma Popolina on ranskalaisen tuontikissan Picadilly des Mémoires du Ventin tytär. Purrfeekin kissoista Kalamity Jane on Gildan tyttären tytär.

Kuten urosten, myös naaraiden kohdalla on tarkasteltu myös niiden toisen polven pentuemääriä. Huomionarvoista on myös se, montako jälkeläistä on kissoilta käytetty siitoskäytössä toisessa ja kolmannessa polvessa.

Emon nimi	Syntymä-vuosi	Pen-tueet	Pennut	2. polvi jalostus-käytössä	2. polvi pennut	3. polvi jalostus-käytössä	3. polvi pennut	Käytössä	%-osuus	Rotu	suku polvi
FI*Plan-A Aika Kelmi	2014	6	27	4	7	0	0	2016–2021	4.83 %	SIA	1
FI*LoudMeow Little Starlet	2014	4	24	7	43	4	9	2016–2020	4.29 %	OSH	2
Brangelina v. Rosenharz	2013	4	24	5	33	7	36	2014–2018	4.24 %	OLH	1
UA*Gyulchataj Pepilotta	2017	5	26	4	28	1	8	2018–2020	3.83 %	OSH	3
FI*Eirenen Jungle Freak	2012	6	24	2	7	1	6	2013–2018	3.79 %	OSH	1
Durrdana's Black Betty	2015	4	23	3	37	3	6	2016–2018	3.77 %	OSH	2

Sakura-Eastern-Gem Evgenika*RU	2021	3	19	1	5	-	-	2022– 2024	3.46 %	OSH	5
FI*Hämynhäivän Mi Alma Popolina	2020	3	20	4	27	-	-	2021– 2023	3.40 %	BAL	4
Ariel Time of Joy	2020	4	20	2	19	-	-	2021– 2023	3.40 %	OSH	4
FI*Purrfehtin Gilda	2015	3	20	2	11	5	41	2018– 2019	3.28 %	OSH	2
FI*Purrfehtin Kalamity Jane	2019	4	21	2	26	8	32	2020– 2023	3.22 %	SIA	4
FI*Plan-A Mon Dieu	2015	6	19	4	9	1	3	2017– 2021	3.11 %	SIA	2
Alexy Bluebell of Deraza	2014	6	17	3	23	5	50	2015– 2019	3.04 %	SIA	1
FI*Curnauskiss I Will Stay	2012	4	18	8	71	7	48	2014– 2018	2.84 %	BAL	1
FI*Martinic M.C. Baby	2015	3	17	4	14	3	19	2017– 2018	2.79 %	OSH	2
Picadilly des Mémoires du Vent	2019	4	18	4	37	5	39	2020– 2022	2.76 %	BAL	4
FI*Eirenen Arlene	2012	5	17	1	8	3	19	2013– 2018	2.69 %	OSH	1
Alexy De Lilac of Deraza	2014	3	15	4	30	6	36	2015– 2017	2.68 %	SIA	1
Yrttitarhan Tulppaani	2015	2	16	0	0	0	0	2016– 2017	2.62 %	OSH	2
Lumoexpress Mila	2015	2	16	6	35	5	37	2017– 2017	2.62 %	SIA	2
FI*Twist-Tiramisun Zeta	2015	4	16	3	46	7	58	2017– 2019	2.62 %	SIA	2

Viimeisten 10 vuoden aikana eniten käytetyt siitosnaaraat. Lähisukulaiset ja tekstissä erikseen mainitut pentuemäärät on merkitty huomiovärein.

Vaikka toinen Plan-A kissoista on ollut käyttöasteeltaan omassa sukupolvessaan suurin vaikuttaja, ovat näiden kissojen toisen polven jälkeläismäärät olleet hyvin kohtuulliset. Molempien Plan-A kissojen yhteenlasketut toisen polven jälkeläismäärät ovat vain 16 pentua. Jatkokäytössä on ollut kahdeksan kissaa, eli pentueet ovat olleet pieniä. Kolmannessa polvessa näiden kissojen vaikutus on ollut enää erittäin pieni, sillä kolmannen polven jalostuskäytössä on ollut vain yksi jälkeläinen. Myös Eirenen kissojen toisen polven jälkeläismäärät ovat vähäiset, kuten myös kolmannen polven jälkeläismäärät.

Sen sijaan listassa toisena olleen LoudMeow-kissan toisen polven jälkeläismäärät ovat lähes kaksinkertaiset sen omiin jälkeläismääriin verrattuna, mutta tasoittuvat kolmannen sukupolven kohdalla hyvin maltillisiksi.

Listan kolmantena olevalla Rosenharz-kissan toisen polven jälkeläismäärä on yli 30. Kyseisen kissan jälkeläisten määrä nousi hieman edelleen kolmannessa sukupolvessa. Korkeisiin toisen polven jälkeläismääriin yltää myös Durrdana's kissa, 37 jälkeläisellä. Kissan jälkeläisten osuus kolmannessa sukupolvessa on kuitenkin maltillinen.

Kaksi juuri ja juuri top 20 % vaikuttajiin omassa sukupolvessaan noussutta siamilaista, Lumoexpress- ja Twist-Tiramisun -kissat, yllättävät myös toisen polven jälkeläismäärällään. Kyseisillä kissoilla on jälkeläisiä toisessa polvessa Lumoexpress Milalla 35 (kuuden kasvatukseen jääneen kissan kautta) ja Twist Tiramisun Zetalla 46 (kolmen kasvatukseen jääneen kissan kautta). Kolmannen polven jälkeläismäärät ovat molemmilla näistä kissoista myös huomattavat. Lumoexpress Milalla oli kolmannen polven siitokseen käytettyjä jälkeläisiä viisi ja pentuja 37. Twist-Tiramisun Zetalla kolmannen polven siitokseen käytettyjä jälkeläisiä oli seitsemän ja pentuja näillä yhteensä 58.

Kaikkein suurin vaikutus toisen polven jälkeläismäärissä on ollut kissalla FI*Curnauskiss I Will Stay, joka on saanut toisessa polvessa 71 jälkeläistä. Vaikka kyseisen kissan kolmannen polven jälkeläisiä onkin hieman vähemmän, oli siellä siitokseen käytettyjä kissoja kuitenkin myös seitsemän ja pentuja yhteensä 48.

Purrfektin kissojen toisen ja kolmannen polven jälkeläisten vaikutus sukupolviin on myös huomattava. Yhteensä näillä kissoilla on ollut jälkeläisiä toisessa polvessa reilusti yli 30, mutta koska kissat on määritelty eri sukupolviin, ei niiden osuus yhden sukupolven kohdalla kertaannu. On huomioitava, että Purrfektin Kalamity Janen pennut ovat Purrfektin Gildan kolmannen polven jälkeläisiä. Kolmannessa polvessa siitoskäytössä on ollut Gildalla viisi jälkeläistä ja 41 pentua. Kalamity Janella siitoskäytössä olleita jälkeläisiä on ollut kolmannessa polvessa kahdeksan ja pentuja 32. Vielä paljon suuremmaksi nousee kuitenkin Derazan tuontikissojen yhteisvaikutus toisen polven jälkeläisissä, sillä puolisisarukset kuuluvat samaan sukupolveen. Näillä kissoilla on jälkeläisiä toisessa polvessa yhteensä yli 50. Kolmannessa polvessa kissojen jälkeläisiä oli siitoskäytössä 11 ja yhteenlaskettu jälkeläismäärä oli jopa 86.

Hämynhäivän kissan ja sen emon kohdalla yhteisvaikutus sukupolveen on hyvin suuri, sillä näiden kissojen yhteiset jälkeläismäärät toisessa polvessa ovat yli 60. Kissojen osuutta kolmannen polven vaikutuksista ei kuitenkaan saada selville, sillä toisen kissan kolmas sukupolvi on vasta hankkimassa pentuja. Picadilly des Mémoires du Ventin kolmannen polven jalostuskäyttöön jääneitä kissoja on viisi ja näillä jälkeläisiä 39. Näiden kohdalla on toki huomioitava, että osa jalostuskäytön kissoista näkyy tilastoissa tuplana, sillä Hämynhäivän Mi Alma Popoliinan pennut ovat Picadilly des Mémoires du Ventin toisen polven jälkeläisiä.

Tarkasteltaessa suurimman käyttöasteen naaraiden toisia ja kolmansia sukupolvia, voidaan todeta, että niiden tarkastelu auttaa hahmottamaan naaraslinjan jatkokäytön

vaikutusta populaatioon. Tarkasteltaessa toisen polven jälkeläisten määrää neljän naaraan toisen polven jälkeläismäärät olivat yli kaksinkertaiset ensimmäisen polven jälkeläismääriin verrattuna. Ylitykset on huomioitu taulukossa lihavoineilla.

Prosentuaalisesti eniten sukupolvessaan käytetyistä naaraista 7/20 kuului ensimmäiseen sukupolveen ja 8/20 toiseen sukupolveen. Sekä kolmanteen että viidenteen sukupolveen kuului molempiin naaraista vain yksi kissa. Neljännen sukupolven edustajia oli joukosta 4/20. Tulos on mielenkiintoinen, sillä ensimmäisen sukupolven kohdalla tehollinen populaatiokoko on ollut 119, eli siitoskäytössä on ollut paljon kissoja. Kuitenkin näyttää vahvasti siltä, että muutamien kissojen osuus sukupolven pennuista on ollut erittäin suuri. Laskettaessa yhteen 20 käytetyimmän kissan osalta ensimmäisen sukupolven kissojen vaikutus omaan sukupolveensa, ovat nämä seitsemän kissaa vastanneet noin neljäsosasta koko sukupolven jälkeläisistä. Myös toisen sukupolven kahdeksan kissan pentujen osuus sukupolveesta on ollut noin neljäsosa kissoista. Verrattaessa neljännen sukupolven eniten käytettyjen kissojen osuuteen koko neljänneistä sukupolveesta on vaikutus niillä hieman yli 10 osa.

Paljon siitoskissoina käytettyjen kissojen kohdalla on hyvä huomioida, että kissoja käyttäneiden kasvattajien kasvatustyön taustalla on erilaisia lähtökohtia. Osaa listojen kissoista on käytetty naamiotaustaisten siamilaisten kasvatukseen. Toiset taas ovat pitkäkarvaisina huomattavasti rekisteröintimääriltään pienempien rotujen edustajia. Välillä kasvattajilla onkin tietoinen peruste kissojen laajalle tai sukuun sidotulle siitoskäytölle, joka ei pelkkiä tilastoja tutkimalla lukijalle selviä.

5.10.6. Siitoskissojen käyttömäärät

Suurilla roduilla Kissaliiton suosittama maksimimäärä siitosuroksen pentumääräksi on 2–3 % sukupolven aikana syntyneistä pennuista. Tarkasteltaessa KTO:n viiden sukupolven pentumääriä, voidaan laskea mikä niiden osalta olisi ollut 3 % käyttöosuus. Vaikka pentuemäärät ovat vaihdelleet sukupolvittain, jää prosenttiosuuden mukainen määrä jokaisena vuotena alle 20 pennun lukumäärään. Mikäli uroksella on pentuja/tulevia pentuja yli 20, olisi hyvä tarkastella lähemmin kasvatukseen valittujen jälkeläisten määrää sekä lähisukuisten kissojen siitoskäyttöä.

Viidennen sukupolven kohdalla 3 %:n käyttöosuus olisi ollut noin 11 pentua urosta kohden. Urosten vähäisestä määrästä kyseisessä sukupolvessa kertoo myös se, että keskiarvoisesti urokset saivat pentuja 4 %:n osuutta koko sukupolven pennuista vastaavan määrän. Pohdittaessa siitosuroksen valintaa, kannattaa kasvattajan tarkistaa Omakissasta urokselle jo syntyneet pentueet. Kaikki pennut eivät kuitenkaan ole nähtävillä Omakissassa, sillä osan kohdalla saattaa olla rekisteröinti vielä kesken tai pennut eivät ole vielä syntyneet. Suosittelemme siitosurosten omistajille avoimuutta vielä rekisteröimättömistä pentueista ja toteutuneista astutuksista. Tämä auttaa kasvattajaa valitsemaan suunniteltuun astutukseen sopivan uroksen.

	5. sukupolvi (2021–2022)	4. sukupolvi (2019–2020)	3. sukupolvi (2017–2018)	2.sukupolvi (2015–2016)	1.sukupolvi (2013–2014)
pentujen lkm.	360	550	657	584	585
keskiarvo pentuja/uross	15	11,22	12,16	12,43	8,60
keskiarvo pentuja/naaras	5,81	6,55	6,44	8,23	5,47
3 % osuus pennuista	10,8	16,5	19,71	17,52	17,55

5.10.7. Siitoskissojen keskinäinen sukulaisuus?

Siitosurosten pentujen määrän vaikutusta sukupolveen ei voida arvioida pelkästään syntyneiden pentujen määrän mukaan. Kokonaisvaikutuksessa huomionarvoista on myös se, kuinka monta pennuista jatkaa omalta osaltaan kasvatuskissana. Jotta kasvatuspohja ei kaventuisi entisestään, ei kasvatukseen jääville pennuille haluta antaa suositusmääriä. Ennemmin kasvatattajia kehoitetaan jättämään kasvatukseen useampi uros, ettei painetta urosten suurille käyttömäärille syntyisi.

On kuitenkin hyvä huomioida, että mikäli samasta pentueesta jää kasvatuskäyttöön useampi kissa, tulisi näiden kissojen pentumäärien pysyä kohtuullisina. Näin turvataan myös seuraaville sukupolville mahdollisuus käyttölinjojen löytämiseen, jossa sukusiitosprosentti jäisi kohtuulliseksi.

Monet sukusiittoisuuden populaatioon mukanaan tuomat haasteet näkyvät viiveellä. Ulkomuoto-ominaisuuksien helpon muovattavuuden vuoksi osa kasvattajista käyttää tietoisesti linjasiitosta (lievä sukusiitos) kasvatuksessaan. Sukusiitoksen mukanaan tuomia haasteita ovat esimerkiksi immuunipuolustuksen heikkeneminen ja sukusiitosdepressio eli rodun yleisen elinvoiman heikkeneminen. Rodun elinvoiman kannalta on hyvä tarkkailla pentukuolleisuutta, epämuodostumien määrää, pentuekokoja ja täysikasvuisten kissojen kokoa. (Kinnunen et al 2022, 23.)

Ihannetilanteessa siitosuroksia olisi saatavilla mahdollisimman erilaisilla geneettisillä taustoilla. Huoli viidennen sukupolven pienestä koosta edellyttää kuitenkin siitosurosten määrän kasvua yksilömäärissä (vaikka jatkoon jäävät kissat olisivatkin saman pentueen kissoja). Tavoitteena voidaan pitää jo aiemmin esitettyä suhdelukua 0,7 urosta jokaista siitosnaarasta kohden (Savolainen 2018, 22). Mikäli siitokseen käytetään vain hyvin kapeaa osuutta syntyneistä kissoista kasvaa riski geneettisten periytyvien sairauksien lisääntymiselle rodussa. Itämaisten kissojen kohdalla on tarkkailtava erityisesti suun sairauksien lisääntymistä.

Kissojen geenien monimuotoisuutta voidaan nykyään mitata myös DNA-testeillä. Geenitestin prosenttiluku kertoo kissan saamien geenien vaihtelusta (eli onko vanhemmilta saatu eri alleelit eri geeneistä). Suuri luku kertoo kissan monipuolisesta

perimästä. Maatiaiskissojen geneettinen monipuolisuus on keskimäärin 38,9 % ja rotukissojen 33,4 %. (Kinnunen et al 2022, 47.) MyCatDNA:n mukaan siamilaisten geneettinen monimuotoisuus on yleensä vaihteluvälillä 22–36 %, balineesien 23–36 %, itämaisten lyhytkarvojen 23–27 % ja itämaisten pitkäkarvojen 24–28 %. Syytä sille, miksi itämaisten lyhyt- ja pitkäkarvojen geneettisen monimuotoisuuden vaihteluväli on pienempi kuin siamilaisilla ja balineeseilla ei ole selvitetty. On kuitenkin huomionarvoista, että itämaisten lyhyt- ja pitkäkarvojen geneettinen monimuotoisuus näyttäisi olevan jonkin verran rotukissojen yleistä jakaumaa kapeampi. MyCatDNA:n aineistossa vuosilta 2016-2021 on näytteet 76 balineesilta, 51 itämaiselta pitkäkarvalta, 178 itämaiselta lyhytkarvalta ja 146 siamilaiselta. Yhteensä näytteitä on yli 11 000 kissalta, joista yli puolet (suurin osuus) on USA:sta, noin viidesosa (toiseksi suurin osuus) Suomesta ja loput eri maista pienillä osuuksilla. (Anderson et al 2022).

5.11. Sisarrotujen käyttö jalostusmateriaalina

Itämaisia kissoja on käsitelty terveysohjelmassa pitkälti yhtenä populaationa, joka sisältää kaikki neljä sisarrotua. Balineesien ja itämaisten pitkäkarvojen kasvatuksessa hyödynnetään toistuvasti lyhytkarvaisia sisarrotuja varianttien aikaansaamiseksi. Vastaavasti useat itämaisiin lyhytkarvoihin keskittyneet kasvattajat risteyttävät siamilaisia ja itämaisia lyhytkarvoja keskenään. Minkä tahansa sisarrodun kasvattaminen vain juuri ko. rodun kissoilla on haastavaa ja vaatii kasvattajalta omistautumista asiaan. Jos rotujen omaa geeniperimää halutaan vaalia, on kuitenkin hyvä huomioida, että rotujen sekoittuminen tuo mukanaan myös ulkonäköpiirteitä, jotka saattavat vaikuttaa esimerkiksi turkin laatuun ja pituuteen.

Näiden neljän rodun lisäksi vain thai-kissat ja peterbaldit ovat läheistä geneettistä sukua itämaisille kissoille. 1950-luvulla siamilaisista valikoitui jalostukseen pääasiassa siroja pitkäjalkaisia yksilöitä, joiden pään muoto oli kapeampi muihin rotukissoihin verrattuna. Osa kasvattajista mieltyi kuitenkin enemmän perinteisempään pyöreäpäisempään versioon siamilaisista. Thai-kissaa kutsutaankin edelleen välillä applehead-siamilaisiksi. (<https://hankikissa.fi/kissarodut/>). Peterbald-rotu sen sijaan kehitettiin Venäjällä vuonna 1994 yhdistämällä don sfinx ja itämainen lyhytkarva. Venäjän ulkopuolella peterbaldien rekisteröintimäärät ovat vähäiset. (<https://fifeweb.org/cats/breeds/peterbald/>)

Thai-kissasta on käytetty myös nimitystä vanhanajan siamilainen. Thai-kissojen esi-isät ovatkin samoja kuin nykypäivän siamilaisilla, mutta niiden sukulinjat ovat kulkeneet pitkälti eri teitä 1950-luvulta lähtien. Thai-kissoja on sallittua risteyttää Thaimaan alkuperäiskissojen kanssa. Vanhanajan siamilaiskasvatukseen suuntautuneiden kasvattajien määrä kasvoi Euroopassa ja Yhdysvalloissa 1980-luvulla. (Kissaliitto/Hanki Kissa/Thai). Uusi vanhanajan siamilaisten populaatio kerättiin useista maista eri puolilta maailmaa tuoduista kissoista sekä valikoiduista eurooppalaista alkuperää olevista siamilaiskissoista, jotka muistuttivat vanhantyyppistä siamilaista, eli

pyöreämpi pää ja pystymät korvat. Rekisteröity rotunimi siamilainen pysyi modernimman kissatyypin nimenä. (Pistorius et al 2021).

Kymmenen vuotta myöhemmin, eli 1990-luvulla saksalainen Anneliese Hackmann esitteli näyttelyssä vanhanajan siamilaisen kissan, jota hän kutsui Thai-kissaksi. Nimitys vakiintui rodun käyttönimeksi. Yhdysvalloissa tärkein rekisteri, Cat Fanciers' Association (CFA) ei tunnusta Thai-kissoja roduksi, mutta The International Cat Association (TICA) määrittelee Thain nykyajan kissaksi, jolla on suoria sukujuuria Thaimaahan. (Pistorius et al 2021).

Thai-kissoilla on erillisiä pieniä populaatioita ympäri maailman. Populaatiot ovat kuitenkin huomattavasti pienempiä kuin uudemman mallisten siamilaisten populaatiot. Thai kissoihin keskittyneessä populaatiotutkimuksessa vuodelta 2021 pohdittiin rodun edustajien määrää geneettisen monimuotoisuuden kannalta. Tutkimuksen pohjana oli tietoa sukutauluista kasvattajilta ja tietokannoista Hollannissa, Belgiassa, Saksassa ja Iso-Britanniassa. Tietokanta sisältää tiedot 39576 kissasta, joista 4998 on Thai-kissoja. Tietokantojen sukupolvet ajoittuivat noin 20 sukupolven ajalle.

Tilanne nähtiin haastavaksi pienten populaatioiden vuoksi ja rodulle ehdotettiin mantereiden välisiä kissavaihtoja geenipoolin laajentamiseksi. Samaisessa kartoituksessa toivottiin kuitenkin, ettei roturisteytyksiin tarvitsisi ryhtyä. Thai-kissoilla ei esiinny siamilaisilta löydettyjä rotutyypillisiä sairauksia. Geneettisesti Thai-kissat ja siamilaiset ovat edelleen hyvin lähellä toisiaan ja niiden yhteiset esi-isät olivat kartoituksessa suhteellisen helposti selvitettävissä. (Pistorius et al 2021).

Thai-kissojen hyödyntäminen itämaisten kissojen geneettisen monipuolisuuden lisäämiseksi saattaisi olla mahdollista, mikäli risteytysten edut itämaisten kissojen terveystilanteen puitteissa nähtäisiin välttämättömäksi. Samalla Thai-puoli voisi hyötyä uusista siamilaisilta saaduista geeneistä geneettisen monipuolisuuden laajentamiseksi rodulla. Thai-kissojen rekisteröintimäärät ovat olleet Suomessa vähäisiä ja kissoja on rekisteröity noin 20 kissaa vuosittain. Peterbaldien rekisteröintimäärät ovat Suomessa olleet vain muutaman kissan luokkaa, eikä niiden myötä saada geneettistä vaihtelua itämaisiin rotuihin. Mahdolliset risteytykset Thai-kissojen kanssa saattaisivat tuoda mukanaan myös haasteita. Terveystilanteen salliessa itämaisten kissojen geneettinen monipuolisuus onkin helpommin saavutettavissa erilaisten ratkaisujen, kuten useamman siitosuroksen käyttöön jättämisen ja ulkomaantuontien myötä.

5.12. Rodun populaatiot muissa maissa

Vienti- ja tuontikissoja lähimaista on ollut lähes koko sen ajan, mitä Suomessa on ollut kasvatusta. Vientikissojen osalta tietoa on kuitenkin vaikeampi selvittää, sillä kissan vientiä ei merkitä Omakissan rekisteriin sekä kaikissa kohdemaissa ei ole samanlaista avointa tietokantaa kuten Omakissa on. Osassa kohdemaista avoin tietokanta löytyy, kuten esimerkiksi Ruotsissa Sverakin Findus ja Norjassa NRR:n Min katt. Norjan Min

katt on Omakissaa vastaava tietokanta. Näitä avoimia tietokantoja on hyödynnetty vientien selvittelyssä.

Tuontikissaa harkitessa on kasvattajien hyvä muistaa, että itämaisilta kissoilta on löydetty Suomen ulkopuolella eri sairauksia, kuin mitä suomalaisilla itämaisilla kissoilla näyttäisi esiintyvän. Huomio kannattaa kiinnittää tuontikissan kohdalla ainakin Mukopolysakkaridoosin tyyppiin IV ja saman taudin modifier-muotoon, akuuttiin porfyriaan, PKDhen, HCMn, amyloidoosiin ja gangliosidoosiin.

5.12.1. Tuontikissat

Vuosina 2012–2023 tuotiin Suomeen yhteensä 209 itämaista kissaa. Näiden kissojen joukossa on ollut melko tasaisesti naaraita ja uroksia. Naaraita on tuotu 113 ja uroksia 96. Tarkastellessa tuontimääriä roduittain, on maahantuotu eniten itämaisia lyhytkarvoja. Pitkäkarvaisia itämaisia on Suomeen tuotu melko vähän. Toisaalta myös pitkäkarvaisten kissojen rekisteröintimäärät ovat paljon lyhytkarvaisia pienemmät. Pitkäkarvaisten tuontikissojen käyttöprosentit ovat sen sijaan ollut paljon lyhytkarvaisten tuontikissojen käyttöprosentteja suuremmat. Mielenkiintoinen yksityiskohta on se, että itämaisissa pitkäkarvoissa ja siamilaisissa on tuotu enemmän uroksia ja balineeseissa ja itämaisissa lyhytkarvoissa enemmän naaraita.

SIITOSKÄYTTÖ	BAL	SIA	OSH	OLH
Naaraat	7	21	41	2
Urokset	1	24	34	7
Ei käytetty	1	22	48	1
Yhteensä	9	67	123	10
Rodun siitoskäytön prosentti	88,9	67,2	60,9	90,0

Kun tarkastellaan tuontimaita, joista kissoja on tuotu, on Venäjä selkeästi suurin tuontimaa. Viime vuosina Venäjältä ei kuitenkaan ole saanut tuoda maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi kissoja Suomeen. Yleisiä tuontimaita ovat olleet myös Puola, Saksa, Unkari ja Ruotsi. Yksittäisten tuontien kirjo eri maista on laaja. Naapurimaista Viron, Tanskan ja Norjan tuontiosuudet ovat hyvin maltilliset, ja niistä voitaisiinkin olettaa löytyvän uusia sukulinjoja suomalaiskannan monipuolisuuden kehittämiseksi. Norjan kohdalla on kuitenkin huomioitava myös suomalaisten kissojen viennin osuus maahan.

MÄÄRÄ	MAAT	% tuonneista
50	Venäjä	23,9
22	Puola	10,5
20	Saksa	9,6
15	Unkari	7,2
12	Ruotsi	5,7
9	Ukraina	4,3

8	muut kattojärjestöt Suomessa	3,8
8	Viro	3,8
7	Espanja	3,3
6	Tsekki	2,9
6	Ranska	2,9
6	Tanska	2,9
5	Norja	2,4
5	Alankomaat	2,4
4	USA	1,9
3	Itävalta	1,4
3	Belgia	1,4
3	Liettua	1,4
3	Latvia	1,4
3	Britannia	1,4
2	ei selvillä	1,0
2	Valko-venäjä	1,0
2	KazaKstan	1,0
1	Sveitsi	0,5
1	Etelä-Afrikka	0,5
1	Sveitsi	0,5
1	Italia	0,5
1	Malesia	0,5
209	Yhteensä:	100,0

Tarkasteltaessa tuontimääriä vuosittain ovat tuontien määrät pysyneet melko vakiona eri vuosina. Pieni notkahdus tuontimäärissä näkyy vuosilla 2020–2021, jonka voidaan olettaa johtuneen Covid19-epidemian aiheuttamista matkustusrajoituksista. Rajoitusten lievennyttyä ovat vuoden 2022 tuontimäärät palanneet normaalijakaumaan (noin kymmenesosa tuonneista kymmenen vuoden tarkastelujaksolla). Poikkeuksen jakaumaan tekee vuosi 2023, jolloin tuontikissoja on ollut poikkeuksellisen vähän. Syytä poikkeamalle ei pystytty määrittämään.

Vuodet	Uros	Naaras	Määrä	Prosentti
2013	10	13	23	11,0
2014	15	14	29	13,9
2015	8	8	16	7,7
2016	10	11	21	10,0
2017	9	10	19	9,1
2018	11	9	20	9,6
2019	11	9	20	9,6
2020	6	6	12	5,7
2021	3	12	15	7,2

2022	7	13	20	9,6
2023	6	8	14	6,7
Yhteensä	96	113	209	100,0

5.12.2. Naapurimaiden vientikissat

Tutkittaessa kissojen vientiä naapurimaihin, voidaan todeta, että Suomesta on viety melko paljon kissoja naapurimaihin. Näillä kissoilla on myös ollut merkittävä määrä jälkeläisiä kohdemaissaan tarkasteluajanjaksona (2013–2023). Kissojen vientejä tarkasteltiin Ruotsin, Norjan ja Tanskan osalta. Viroon lähetettiin kysely vientikissoista, mutta kyselyyn ei saatu vastausta. Yhteistyö Venäjälle on ollut tauolla maailmanpoliittisen tilanteen vuoksi. Viimeiset Venäjältä tuodut kissat on rekisteröity helmikuussa 2022 (Katja Kinnunen, sähköpostitiedustelu). Koska kissojen tuonti Venäjältä ei ole tällä hetkellä mahdollista, päätettiin Venäjä rajata pois vientikissojen kartoitusalueista.

NORJA 2008-2023

Norjaan viedyillä kissoilla on ollut jälkeläisiä yhteensä 252 ja toisen polven jälkeläisiä 260. Erityisen paljon Norjaan on viety itämaisia lyhytkarvoja. Tuontikissaa Norjasta tuotaessa onkin tarkistettava tarkkaan kissan sukutaulu, mikäli pyrkimyksenä on kasvattaa suomalaisten kissojen geenipoolia, eikä tuoda takaisin suomalaistaustaisia kissoja.

	BAL	SIA	OLH	OSH	YHTEENSÄ
Viennit	2	9	0	18	29
jälkeläiset	5	74	0	168	248
2. polven jälkeläiset	28	55	0	173	255

RUOTSI 2008-2023

Ruotsiin on Suomesta viety vuosien varrella melko paljon itämaisia kissoja. Vientimääriä huomattavampia ovat kuitenkin olleet suomalaisten kissojen käyttömäärät Ruotsissa. Tarkasteluajana (vuoden 2008 jälkeen) Ruotsiin viedyillä kissoilla on ollut jälkeläisiä yhteensä 284 ja toisen polven jälkeläisiä 299. Vähiten vientejä on ollut pitkäkarvaisissa itämaisisissa. Vientien käyttömäärät ovat olleet ennen vuotta 2008 valtavat. Vuosina 1984–2007 viedyt suomalaistaustaiset kissat saivat Ruotsissa yhteensä 727 jälkeläistä ja nämä vientikissojen jälkeläiset yhteensä 1080 jälkeläistä. Tuontikissaa Ruotsista tuotaessa onkin tarkistettava erittäin tarkkaan kissan sukutaulu, sillä erittäin monen ruotsalaisen itämaisen kissan taustalta löytyy suomalaisia kissoja.

	BAL	SIA	OLH	OSH	YHTEENSÄ
Viennit	4	20	2	22	48
jälkeläiset	16	132	3	133	284
2. polven jälkeläiset	7	138	16	138	299

TANSKA 2008-2023

Tanskaan on viety Suomesta kissoja viime vuosina varsin maltillisesti, yhteensä vain 11 kissaa. Vientikissoilla on kuitenkin ollut jälkeläisiä yhteensä 166 ja toisen polven jälkeläisiä 136. Erityisen paljon Tanskaan on viety itämaisia lyhytkarvoja. Tuontikissaa, erityisesti itämaista lyhytkarvaa, Tanskasta tuotaessa kannattaa tarkistaa kissan sukutaulu. Vuosina 2000–2007 on Tanskaan viety 11 siamilaista. Vaikka kyseisten vientien vaikutus nykyiseen sukupolveen on pieni, on hyvä huomioida, että näillä kissoilla oli Tanskassa yhteensä 139 jälkeläistä ja 334 toisen polven jälkeläistä. Kyseiset kissat löytyvät siis erittäin monen tanskalaisen siamilaisen sukutaulusta.

	BAL	SIA	OLH	OSH	YHTEENSÄ
Viennit	2	6	0	3	11
jälkeläiset	14	41	0	111	166
2. polven jälkeläiset	10	35	0	91	136

5.13. Yhteenvedo populaation rakenteesta ja kasvatuspohjasta

Suurimmat uhkakuvat rotujen monimuotoisuudelle ovat siitosmatadorit ja sukusiitosasteen kasvu. Kasvattajien kannattaa selvittää myös rodulle tyypillisten sairauksien ilmeneminen siitoskissoilla mahdollisuuksien mukaan. Itämaisilla roduilla tulisi ensisijaisesti kiinnittää huomio siitosurosten riittävään saatavuuteen ja sen myötä urosten maltillisiin käyttöasteisiin. Siitosurosten määrässä on ollut kasvatuspohjaan nähden liikaa laskua. Tavoitteena voidaan pitää jo aiemmin esitettyä suhdelukua 0,7 urosta jokaista siitosnaarasta kohden, ks 4.1.5 Sukusiitos ja sukukato.

Tarkasteltaessa toisen polven jälkeläisten määrää, neljän naaraan ja kolmen uroksen toisen polven jälkeläismäärät olivat yli kaksinkertaiset ensimmäisen polven jälkeläismääriin verrattuna. Jälkeläismäärien ei tulisi kaksinkertaistua, jotta geenipohja pysyy tasaisena.

Suomen itämaiskanta on ainakin kuluvina vuosina mahdollistanut alhaisten sukusiitosprosenttien ja korkeiden sukukatokertoimien saavuttamisen ja siksi

korkeamman sukusiitosprosentin pentueen teettämiselle ei näyttäisi geenipohjan perusteella olevan perusteita.

Itämaisten kissojen käyttöprosentit sukupolvittain kertovat melko maltillisesta käytöstä. Tehollisen populaatiokoon kasvattaminen olisi saavutettavissa suuremmilla käyttöprosentteilla sukupolvittain. Tämä tarkoittaisi käytännössä useamman kissan jättämistä jalostuskäyttöön. Samalla saataisiin vähennettyä siitosmatadorien määrää, joka on itämaisilla roduilla ollut melko suuri. Erityisen huomattava on ollut kolmannen sukupolven siitosmatadorien vaikutus kasvatuspohjaan (vuonna 2017–2018 syntyneet urokset). Näiden kissojen kertautuminen sukutauluissa on kaventanut kasvattajien mahdollisuuksia sopivien yhdistelmien löytymiseen.

Dna-testit ovat hyviä apukeinoja kasvattajalle jalostuskissojen valinnassa. Niiden lisäksi tulee kuitenkin huomioida myös perinteisemmät terveysperusteiset valinnat kissojen yhdistelmissä (ainakin sukusiitosprosentti ja sukukatkerroin). Luonteen osuutta kasvatuskissan valinnassa kannattaa myös painottaa. Suositusten ja ohjeiden toivotaan auttavan kasvattajia työssään sekä helpottavan kasvatustyön aloittamista.

Tuontikissoilla saadaan lisättyä suomalaisten kissojen geneettistä monipuolisuutta. Tuontien kohdalla on kuitenkin tarkasteltava kissojen sukutauluja, ettei taustalta löydy suomalaisia kissoja. Naapurimaista Viron, Tanskan ja Norjan tuontiosuudet ovat hyvin maltilliset, ja niistä voitaisiinkin olettaa löytyvän uusia sukulinjoja suomalaiskannan monipuolisuuden kehittämiseksi. Norjan kohdalla on kuitenkin huomioitava myös suomalaisten kissojen viennin osuus maahan.

6. Luonne ja käyttäytyminen

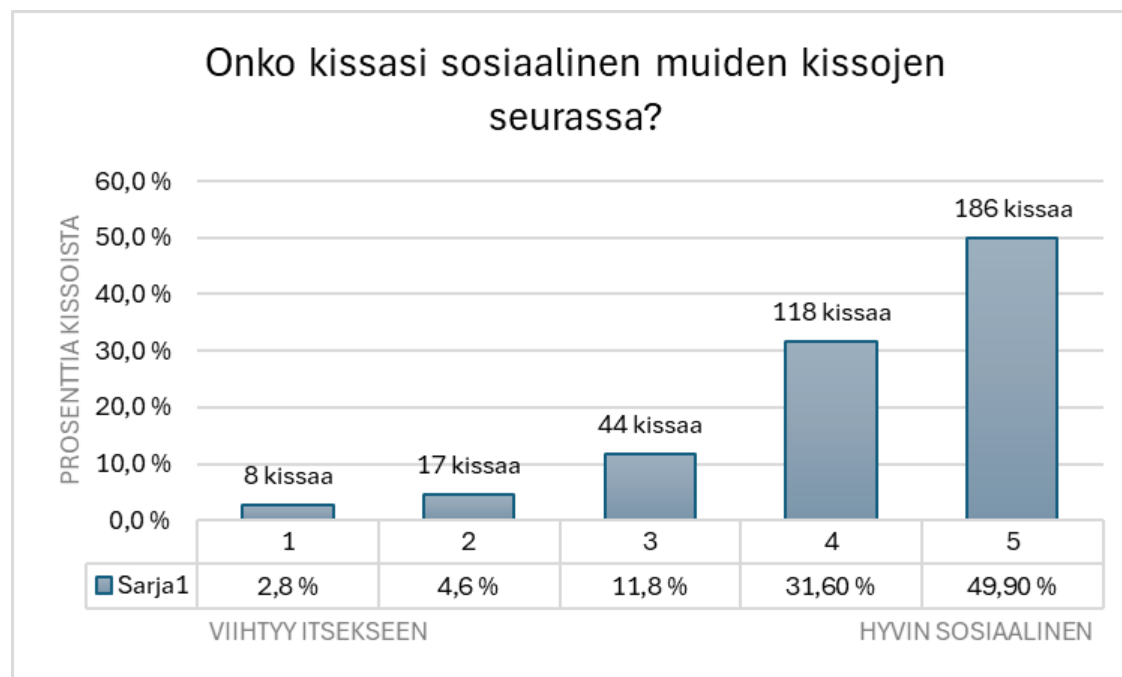
Siamilaisia on kuvattu kirjallisuudessa myös uskollisiksi ja viisaiksi ja sitä myötä vaativiksi kissoiksi. (Tuominen, 1986, 89.) Itämaisia kissarotuja tuntemattomille saattaa kissojen ulkonäön ja kovan äänen myötä tulla sellainen kuva, että kissat olisivat aggressiivisia. Todellisuudessa monet näistä kissoista kuitenkin viihtyvät sylissä. Perimätiedon mukaan siamilaiset kissat myös palvelivat temppeleissä aarteiden vartijoina. Monet kissarodut kiintyvät ihmisiin, mutta siamilaisten ihmissuhteen väitetään olevan peruja pitkästä historiasta ihmisten parissa. (Tuominen, 1986, 88–89.)

Kissojen persoonallisuustyyppejä tutkittaessa on todettu, että kissat voidaan jakaa kahteen persoonallisuustyyppiin: aktiivisiin ja uteliaisiin kissoihin sekä herkempiin, mutta ketteriin kissoihin. Useat itämaiset kissat kuuluvat aktiivisiin ja uteliaisiin kissatyypeihin. Kaikkien kissojen kohdalla yksilölliset erot ovat suurempia, kuin rotukohtaiset yhtenäispiirteet. (Telkänranta 2002, 51–52.)

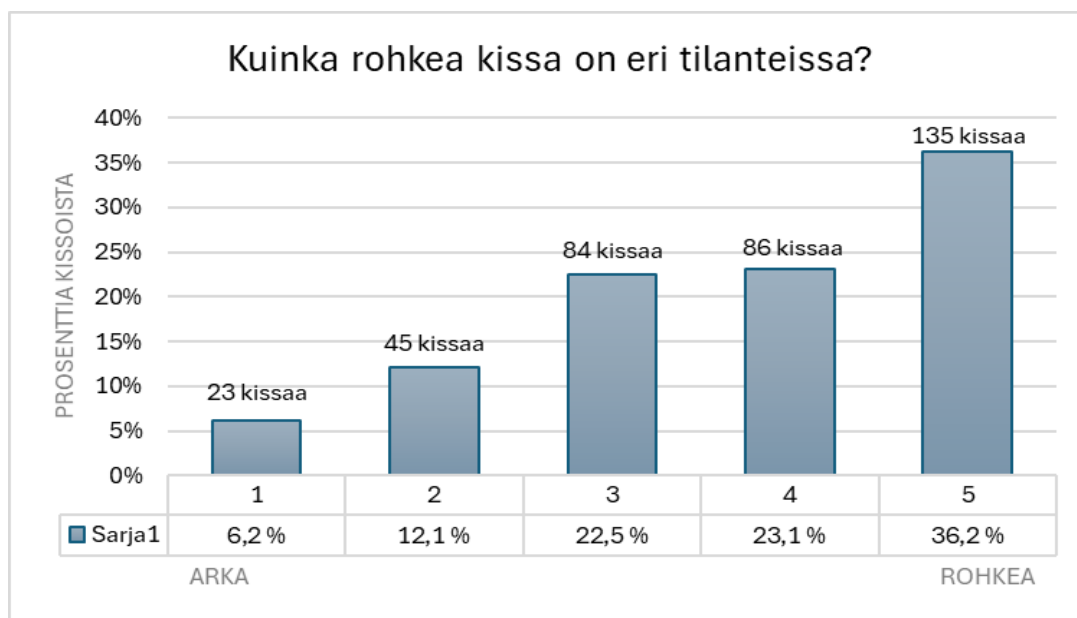
Itämaisten kissojen terveyskyselyn yhteydessä pyysimme kissanomistajia arvioimaan asteikolla 1–5 kissojensa luonnetta erilaisten rotukuvausten kohdalla. Kysely keräsi aukioloaikanaan (14.4.-12.5.2024) 373 vastausta ja mukana oli vastaajia kaikkien

itämaisten kissarotujen omistajista. Itämaisten kissojen luonteen voidaankin nähdä pysyneen sellaisena, millaisena kirjallisuus niitä kuvailee. Tässä kyselyssä itämaisia kissarotuja ei tarkasteltu roduittain, sillä kirjallisuuden perusteella voidaan olettaa yksilöllisten erojen olevan itämaisten rotujen keskinäisiä eroja suurempia.

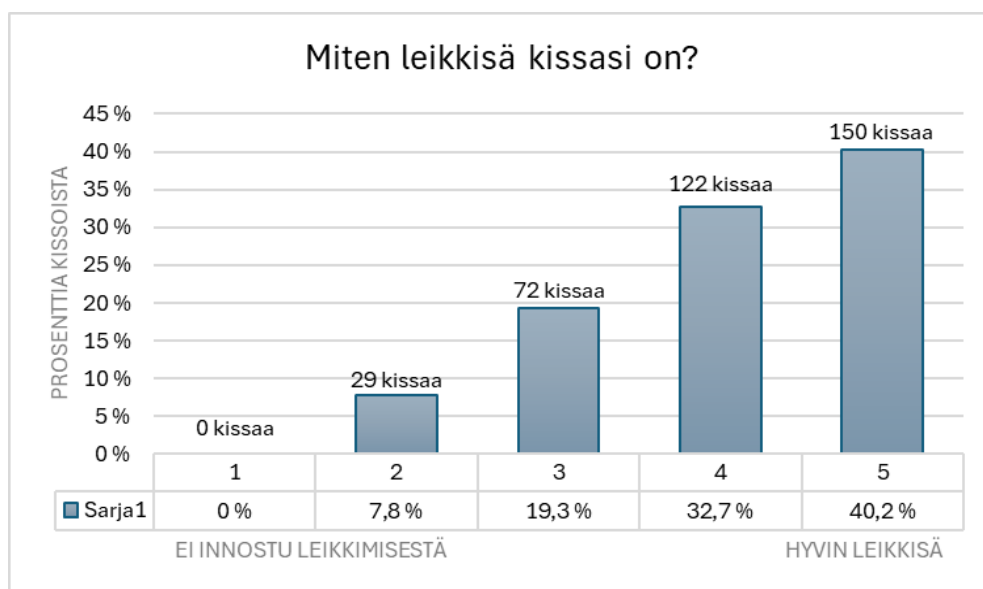
Itämaisten kissojen nähtiin olevan sosiaalisia talouden muiden kissojen kanssa. Vastaajista 49,9 % (186 kissaa) arvioitiin hyvin seurallisiksi ja 31,6 % (118 kissaa) seurallisiksi. Monet kasvattajat eivät myy itämaista kissaa ainoaksi kissaksi juuri kissarotujen seurallisuuden vuoksi.

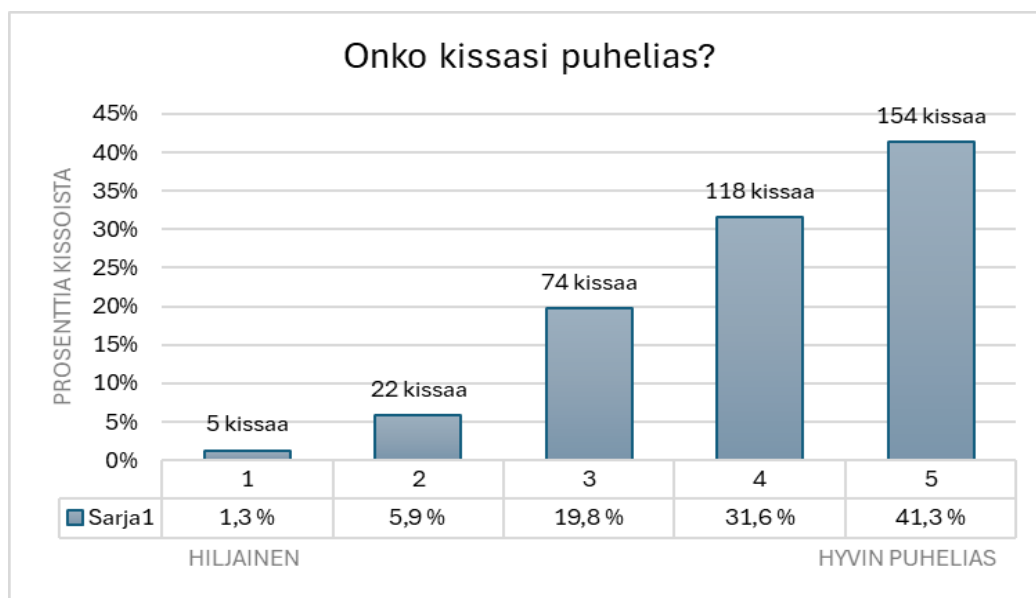
Itämaisten kissojen rohkeudessa eri tilanteissa oli sen sijaan hieman enemmän hajontaa. Rohkeutta arvioitiin esimerkiksi tilanteissa, jossa kotona kuuluu kovia ääniä tai kotiin tulee käymään vieraita ihmisiä. Kissoista hieman yli kolmannes (36,2 % eli 135 kissaa) nähtiin hyvin rohkeaksi. Vajaa neljännes kissoista (23,1 % eli 86 kissaa) arvioitiin rohkeaksi ja lähes sama määrä (22,5 % eli 84 kissaa) melko rohkeaksi. Osa kissoista oli kuitenkin arvioitu myös aroiksi ja melko aroiksi. Itämaisten kissojen rohkeus näyttääkin vaihtelevan jonkin verran kissakohtaisesti.

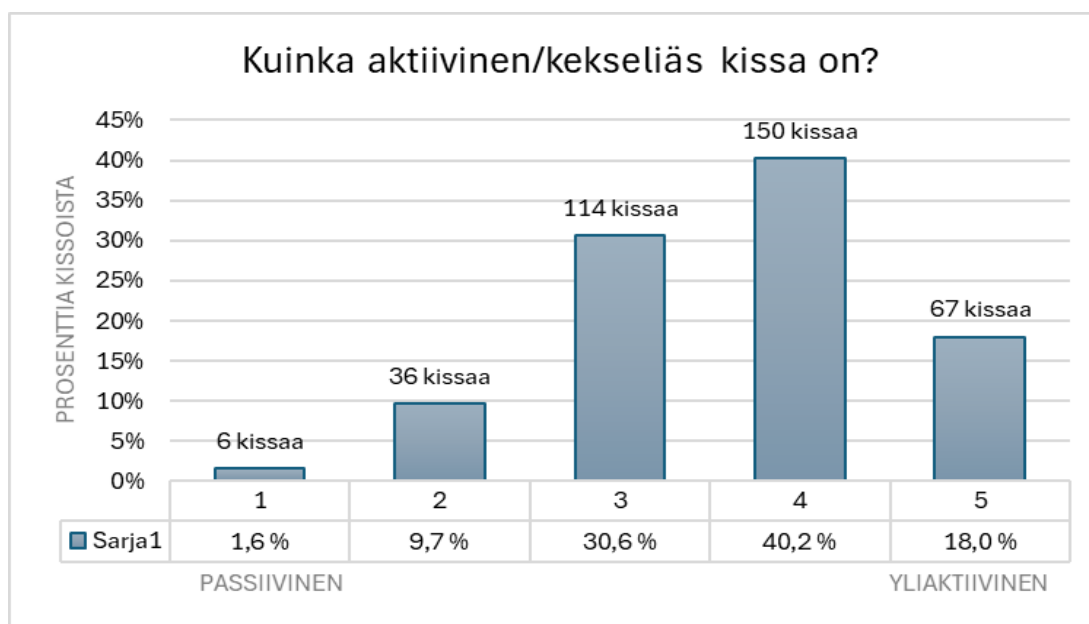
Kysyttäessä kissojen leikkisyydestä oli 40 % kissoista (149 kissaa) erittäin leikkisiä. Kolmasosa kissoista eli 32,8 % oli leikkisiä (122 yksilöä) ja 19,4 % (72 kissaa) melko leikkisiä. Leikkisyyteen vaikuttaa varmasti myös kissan ikä. Nuoremmat kissat ovat tyypillisesti leikkisämpiä rodusta riippumatta. Koska vastaukset painottuvat leikkisyyteen, voidaan itämaisten kissojen todeta olevan yleisesti melko leikkiväisiä.

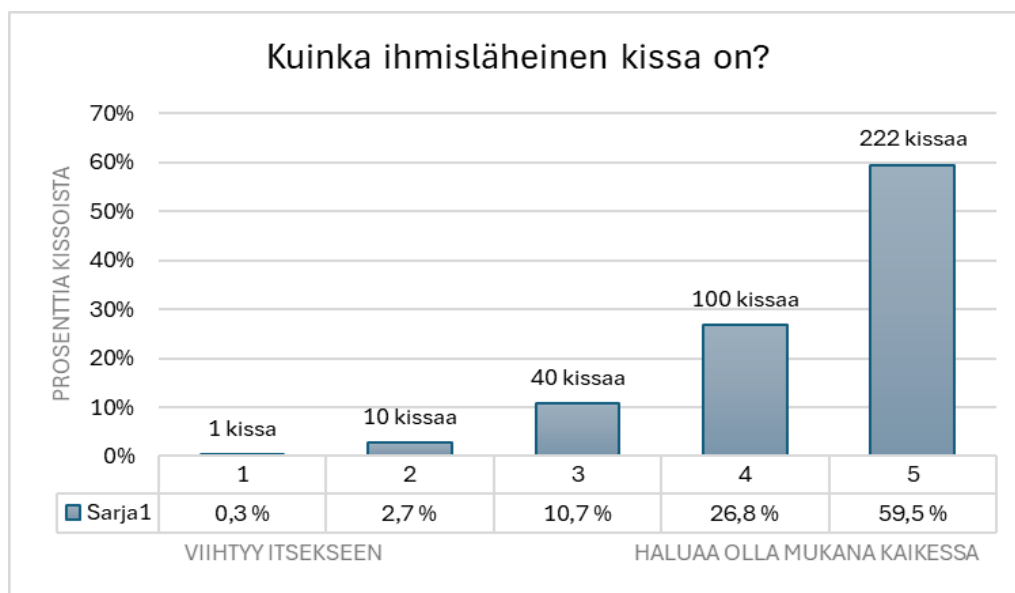
Itämaisia kissoja pidetään yleisesti puheliaina. Kyselyn perusteella tämä ominaisuus näyttäisi pitävän aika hyvin paikkansa. Kissan puheliaisuutta tarkasteltaessa korostuvat erittäin puheliaat (41,3 % eli 154 kissaa) ja puheliaat (31,6 % eli 118 kissaa). Melko puheliaita itämaisia oli 19,8 % (74 kissaa). Hiljaisia tai melko hiljaisia yksilöitä oli vähän.

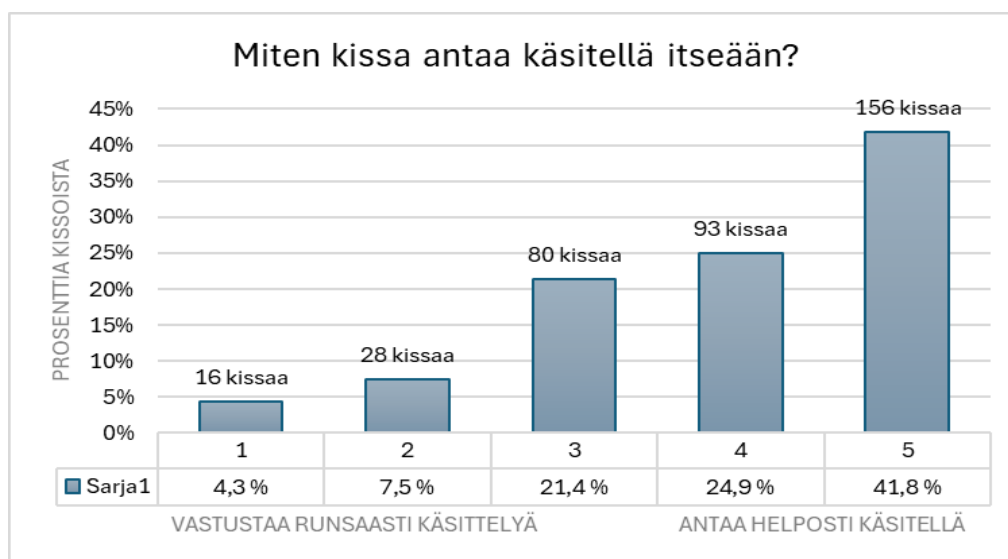
Itämaiset kissat ovat kyselyn mukaan keskimääräisesti melko aktiivisia ja kekseliäitä. Vastaajia oli ohjeistettu pohtimaan, että keksiikö kissa itse uusia leluja tai viihdyttääkö ja aktivoiko se muilla tavoin itseään. Yliaktiivisia kissoista oli vastaajien mukaan 18 % (67 kissaa), aktiivisia 40,2 % (150 kissaa) ja melko aktiivisia 30,6 % (114 kissaa). Melko passiivisia itämaisia löytyi kyselyn mukaan 9,7 % (36 kissaa) ja passiivisia 1,6 % (6 kissaa). Vaikka suurin osa kissoista oli aktiivisia, löytyi itämaisten joukosta myös siis yksilöitä, jotka olivat rotukuvauksen vastaisesti melko passiivisia.

Ihmisläheisyyttä tarkasteltaessa on kuvaaja itämaisten rotujen osalta hyvinkin yksimielinen. 59,5 % kissoista on erittäin ihmisläheisiä (222 kissaa) ja 26,8 % ihmisläheisiä (100 kissaa). Melko ihmisläheisiä oli kyselyn mukaan 10,7 % (40 kissaa) ja vain yhtä kissaa kuvailtiin ihmisiä vältteleväksi ja muutamaa kissaa (2,7 % eli 10 kissaa) melko vältteleväksi.

Pohdittaessa kissan käsiteltävyyttä hoitotilanteissa, vastaajia pyydettiin arvioimaan kissan käyttäytymistä esimerkiksi kynsiä leikattaessa tai pestäessä kissaa itseään tai kissan hampaita. Erittäin helposti käsiteltäviä itämaisistä kissoista oli hoitotilanteessa 41,8 % (156 kissaa). Helposti käsiteltävissä oli noin neljäsosa 24,9 % (93 kissaa) ja melko helposti käsiteltävissä 21,4 % (80 kissaa). Pieni osuus kissoista oli melko vaikeasti (7,5 % eli 28 kissaa) tai vaikeasti (4,3 % eli 16 kissaa) käsiteltävissä. Kuvaaja täydentää itämaisten kissojen ihmisiin kiintyvistä luonteesta. Ihmisläheisinä kissoina suurin osa niistä on myös helposti käsiteltäviä.

Kysyttäessä olivatko omistajat tyytyväisiä rotuvalintaansa 98,9 % (369 vastaajaa) kertoi olevansa tyytyväisiä. Neljän kissan omistajat (1,1 %) eivät olleet tyytyväisiä rotuvalintaansa. Heidän vastauksissaan kolmessa kerrottiin hammasongelmien tulleen kalliiksi omistajalle. Kahdessa näistä vastauksista pohdittiin myös, että tuntui kurjalta, ettei hammasongelmasta ollut varoitettu etukäteen, vaikka eläinlääkäri kertoi hammasongelmien olevan rodulle tyypillisiä. Kahdessa vastauksessa perusteltiin

pettymystä rotuvalintaan äänekkyydellä (erityisesti yöaikaan). Kahdessa näistä vastauksista kerrottiin kissan olevan muutoin aivan ihana.

6.1. Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä

Itämaisten kissarotujen kuvaukset eri lähteissä ovat hyvin toisiaan vastaavia jokaisen rodun kohdalla. Siamilaisia kuvataan rotukuvauksissa vilkkaiksi ja leikkisiksi kissoiksi, jotka puhuvat mielellään. Siamilaisten kerrotaan kiintyvän vahvasti ihmisiinsä ja olevan älykkäitä. Niiden kerrotaan myös viihtyvän usein sylikissoina.

(<https://hankikissa.fi/kissarodut/> ja <http://fifeweb.org/wp/breeds/> sekä Edwards 2003, 183 ja Tuominen 1986, 88-89.)

Rotukuvauksissa balineesien kerrotaan olevan myös vilkkaita ja leikkisiä, mutta ehkä hieman siamilaisia rauhallisempia ja tasapainoisempia. Kissoja kuvaillaan puheliaiksi ja älykkäiksi ja niiden kerrotaan yleensä tulevan hyvin toimeen perheen ihmisten ja muiden eläinten kanssa. Kerrotaan, että balineesit kaipaavat eläinlaumaa, eivätkä välttämättä viihdy yksinäisinä kissoina. Balineesien kerrotaan olevan myös kilttejä ja helposti käsiteltäviä lemmikkejä. (<https://hankikissa.fi/kissarodut/> ja <http://fifeweb.org/wp/breeds/> sekä Edwards 2003, 159–160.)

Itämaisten lyhytkarvojen kuvaillaan olevan hyvin samanluonteisia kuin siamilaiden. Luonnekuvauksissa niitä kuvaillaan viisaiksi, leikkisiksi ja vilkkaiksi. Kissojen kerrotaan viihtyvän useamman kissan tai muun eläimen ryhmissä ja olevan yleisesti seurallisia. Kissojen äänen kerrotaan olevan voimakas.

Itämainen pitkäkarva on luonteensa puolestaan rotukuvausten mukaan eloisa, suloinen ja kiintyvä. Vilkkaiden ja seurallisten kissojen kerrotaan kaipaavan huomiota ja virikkeitä sekä viihtyvän muiden eläinten seurassa. Myös itämaisten pitkäkarvojen kohdalla puheliaisuus nähdään tyypilliseksi piirteeksi. (<https://hankikissa.fi/kissarodut/> ja <http://fifeweb.org/wp/breeds/>.)

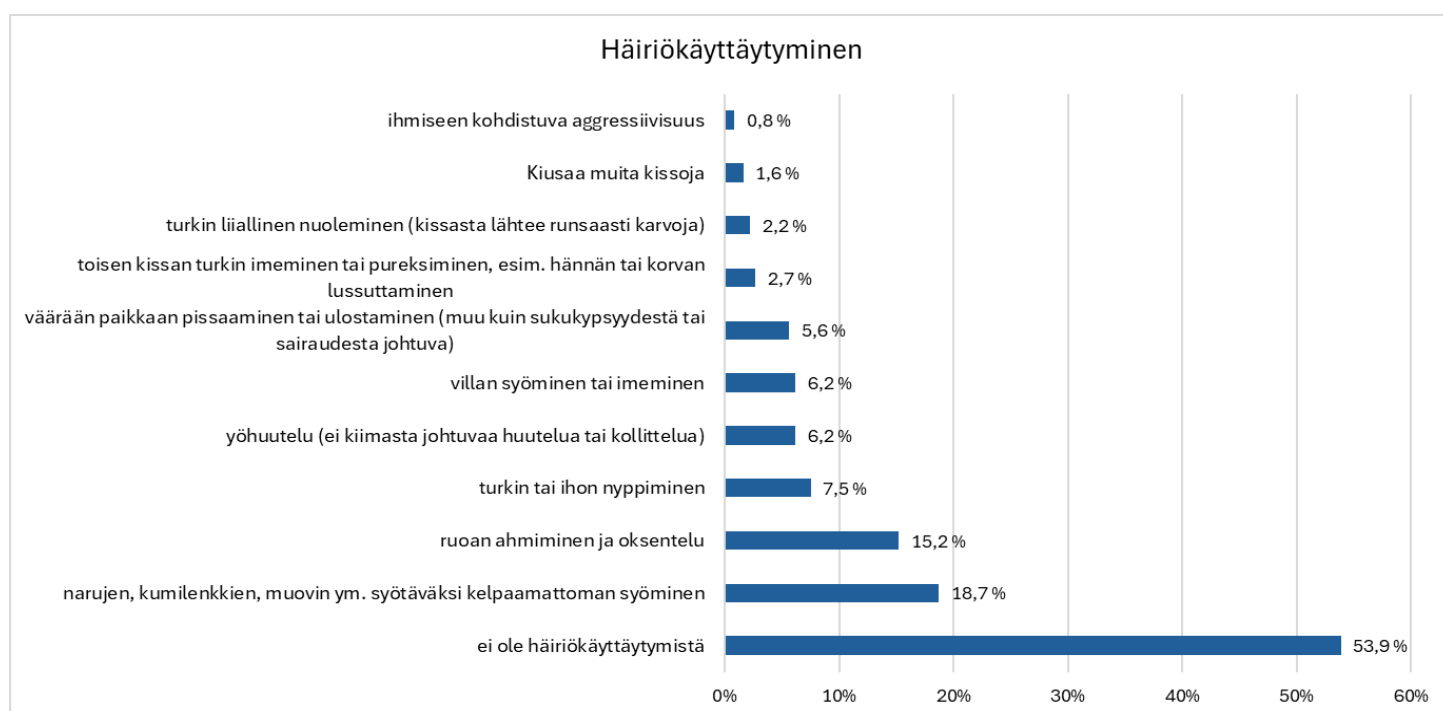
Verrattaessa omistajien näkemyksiä omien kissojensa luonteesta rotujen luonnekuvauksiin, voidaan kuvausten nähdä olevan hyvin paikkaansa pitäviä. Kissojen sosiaalisuus muita kissoja kohtaan oli selkeästi roduille yleisesti ominainen piirre omistajien vastausten mukaan.

Kissojen voidaan myös nähdä vastaavan melko hyvin rotukuvauksen käsitystä puheliaista ja leikkisistä kissoista. Sen sijaan rohkeuden suhteen kissojen kesken esiintyi hieman enemmän hajontaa, vaikka suurin osa kissoista olikin omistajien vastausten mukaan rohkeita. Myös kekseliäisyyden osalta vastauksissa oli hieman hajontaa, vaikka itämaisten nähtiinkin olevan yleisesti kekseliäitä tai melko kekseliäitä kissoja.

Hajontaa vastauksissa esiintyi enemmän myös käsiteltävyydessä. Kissojen käsiteltävyyden voidaankin nähdä olevan enemmän yksilökohtainen piirre, johon varmasti vaikuttavat paljon myös kissan kokemat ympäristötekijät.

6.2. Luonne ja käyttäytyminen päivittäisissä tilanteissa

Suurimmalla osalla itämaisista kissoista ei esiintynyt häiriökäyttäytymistä. Kissoista 53,9 % (eli 201 kissaa) ei omannut häiriökäyttäytymisen piirteitä. Melko yleistä häiriökäyttäytymistä itämaisilla oli narujen, kumilenkkien, muovin ym. syötäväksi kelpaamattomien asioiden syöminen. Kissoista vajaan viidesosan, 18,7 % (70 kissaa), kerrottiin syövän näitä syömäkelvottomia asioita. Lisäksi 6,2 % kissoista söi tai imeskeli villaa (23 kissaa).

Toinen tyyppinen käytöshäiriö itämaisilla kissoilla oli ruuan ahmiminen ja oksentaminen, jota ilmeni 15,2 % kissoista (56 kissaa). Muita vähemmän esiintyneitä itämaisten kissojen käytöshäiriöitä olivat turkin tai ihon nyppiminen 28 kissalla (7,5 %), yöhuutelu, joka ei johdu kiimasta 23 kissalla (6,2 %) ja väärään paikkaan pissaaminen 21 kissalla (5,6 %). Toisen kissan turkin imemistä esiintyi 2,7 prosentilla kissoista (10 kissaa) ja oman turkin liiallista nuolemista 2,2 prosentilla (8 kissaa). Muut esille tulleet käytöshäiriöt olivat yksittäisiä mainintoja.

Puhuttaessa kissojen käytöshäiriöistä on hyvä pitää mielessä, että monet ihmisen häiriökäyttäytymisenä pitämät toiminnot ovat kissan lajityypillistä toimintaa. Esimerkiksi kynsien teroittaminen, ääntelyt ja öiset saalistusleikit kuuluvat kissan elämään. Itämaiset kissat ovat sosiaalisia ja yleensä voimakkaasti ihmisseuraan hakeutuvia

(Telkänranta 2023, 20). Ne kaipaavat toimintaa ja seuraa. Ellei kissojen toivomaa viihdykettä tai seuraa ole tarjolla kaverikissan tai muun aktivoinnin myötä, saattavat kissat purkaa turhautumistaan itse keksimiinsä aktiviteetteihin, jotka eivät aina ole omistajalle mieluisia.

Kissojen mielialaan ja hyvinvointiin vaikuttaa olennaisesti niiden kokema stressi tai stressittömyys. Stressin aikaansaama pelkotila ja aggressio muuttaa luonnollisesti myös kissan käyttäytymistä. Pitkäaikaista stressitilaa voivat aiheuttaa reviiirikiistat muiden eläinten kanssa tai esimerkiksi kissan perheenjäsentä kohtaan kokema epävarmuus. Kissan ennalta-arvaamaton käytös ja erityisesti muutos kissan käyttäytymisessä voivat olla merkkejä sairaudesta. Kissan muuttunutta käyttäytymistä kannattaakin seurata erityisen tarkkaan ja konsultoida eläinlääkäriä, mikäli käytös ei palaudu ennalleen. (Telkänranta 2023, 82–83).

6.3. Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Suurimmalla osalla itämaisista kissoista ei esiintynyt häiriökäyttäytymistä. Mikäli häiriökäyttäytymistä kuitenkin esiintyi, se liittyi itämaisilla useimmiten villan, narujen, kumilenkkien, muovin ym. syötäväksi kelpaamattomien asioiden syömiseen. Omistajien on hyvä tarkkailla kissojensa käyttäytymistä ja poistaa tarvittaessa kaikki häiriökäytöksen mahdollistavat tarvikkeet kissan pääsemättömiin.

Itämaisten kissojen historiassa on kerrottu maininnoista kissojen aggressiivisuuden suhteen. Vaikka nykypäivän kasvatuskissat ovatkin pääosin hyväluonteisia, on kasvattajien valinnoilla suuri merkitys kissojen luonteeseen. Kasvatuskissoiksi tulisi valita aina hyväluonteisia kissoja.

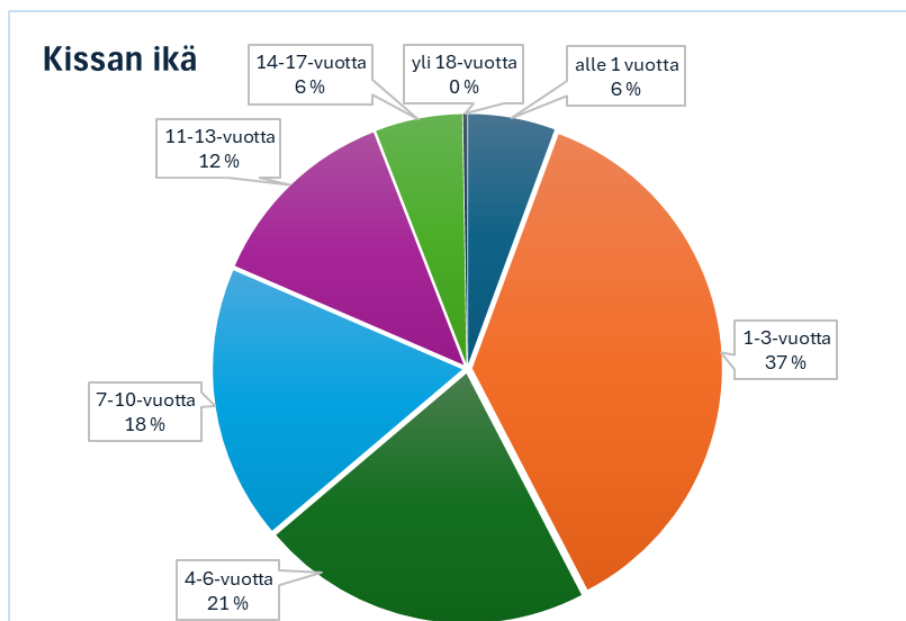
Kasvattajien on hyvä kysellä kasvattiensa omistajilta mahdollisten häiriökäytösten esiintymisestä. Itämaiset kissat ovat hyvin toimeliaita ja vaativat tekemistä elämäänsä. Liian virikkeettömässä ympäristössä tai ilman seuraa ja aktiviteettia ne saattavat keksiä itselleen tekemistä, joka ei välttämättä ole omistajan mieleen.

Erityisesti uusia kissanomistajia on hyvä ohjeistaa kissojen virikkeellistämisestä ja seuranhakuisuudesta. Itämainen on rotuna hyvin sosiaalinen, jonka myötä moni kasvattaja ei myykään itämaista ainoaksi kissaksi. Haastateltaessa itämaisten kissarotujen kasvattajia kertoi moni kasvattaja kissojen viihtyvän omissa porukoissaan. Itämaiset kissat viihtyvätkin erityisen hyvin rotutoveriensa seurassa ja niiden on välillä kerrottu hyljeksivän muunrotuisia kissoja.

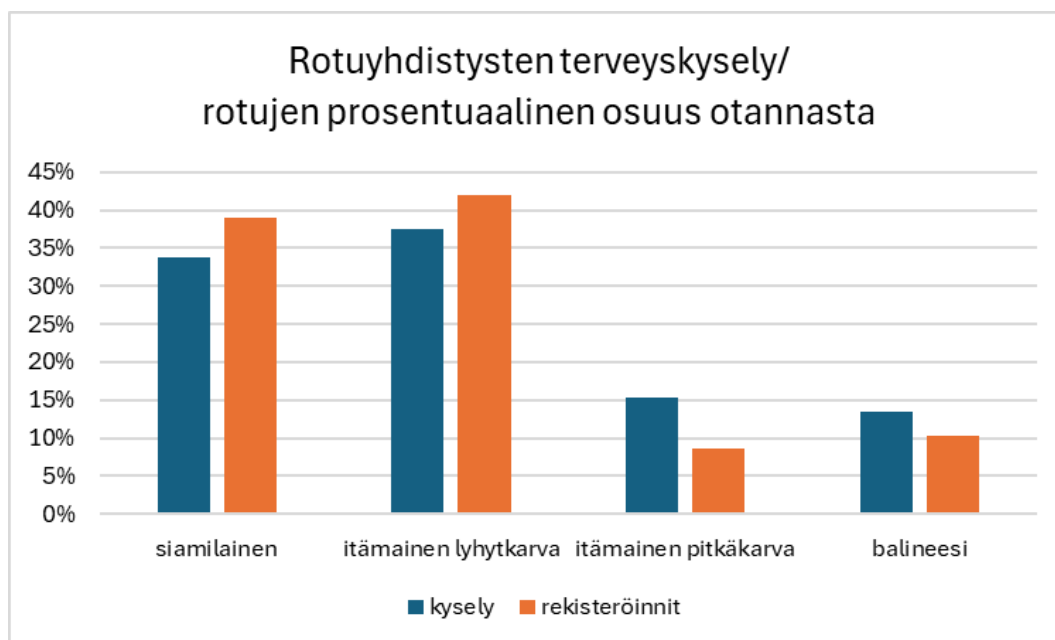
7. Terveys ja lisääntyminen

Itämaisten kissojen terveystietoihin on hyödynnetty rotuyhdistysten toteuttaman kyselytutkimuksen ja Helsingin Yliopiston tutkimusta: Health and Behavioral Survey of over 8000 Finnish Cats (2016) ja kyseisen aineiston jatkotutkimuksia. Katariina Vapalahden johtaman tutkimusryhmän tutkimuksessa oli mukana 468 itämaista kissaa. Rotuyhdistysten teettämässä kyselytutkimuksessa Itämaisten kissojen omistajilta kyseltiin tietoa kissojen terveydestä ja sukukypsyydestä, sekä vuosina 2021–2023 syntyneistä pentueista. Kysely keräsi aukioloaikanaan (14.4.-12.5.2024) 373 vastausta.

Kyselyssä kissoja oli mukana kohtalaisen hyvin rotujen rekisteröintimääriä vastaava jakauma.

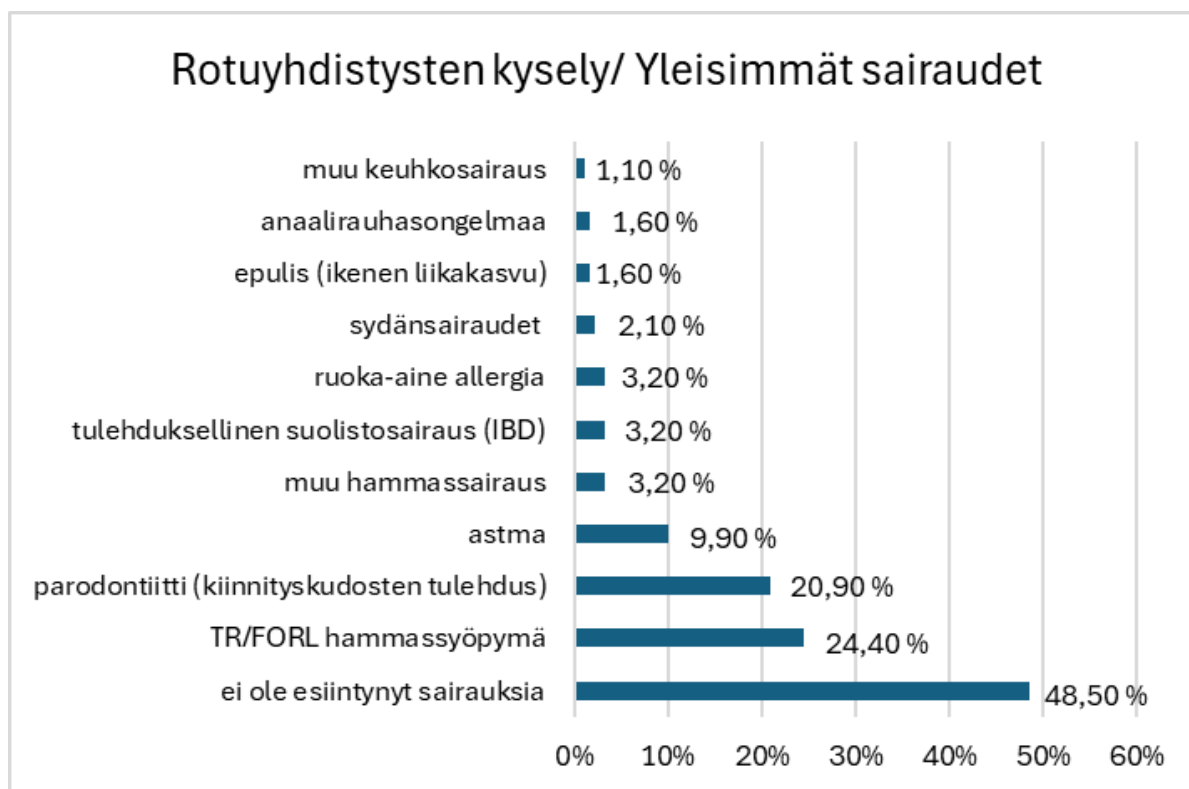
Vuosina 2021–2023 rekisteröidyistä itämaisista kissoista on siamilaisia 39 %, itämaisia lyhytkarvoja 42 %, itämaisia pitkäkarvoja 8,7 % ja balineeseja 10,3 %. Kyselyn kissoista taas 15,3 % oli itämaisia pitkäkarvoja ja 13,4 % balineeseja, joten pitkäkarvaisten itämaisten kissojen osuus on vastauksissa hieman suurempi kuin niiden osuus rekisteröinneistä.

Kyselyn kissojen ikäjakauma oli laaja. Eniten vastauksia saatiin 1–3-vuotiaista kissoista ja pienin vastausmäärä oli alle 1-vuotiaista (6,5 %) ja 14–17-vuotiaista (6,5 %). Vanhin kyselyn kissoista oli syntynyt vuonna 2005 ja vuonna 2023 syntyneitä kissoja oli 43. Kyselyssä on siis edustettuna melko kokonaisvaltainen kuva eri ikäisistä itämaisistä kissoista.

7.1. Rodulla esiintyvät yleisimmät sairaudet ja viat

Noin puolella otannan kissoista ei esiintynyt rotuyhdistysten teettämän kyselytutkimuksen mukaan mitään sairauksia. Kissoista 48,5 % eli 181 yksilöä oli täysin terveitä.

Sairauksien osalta korostuivat hammasvaivat. Hammassyöpymää (TR/FORL) esiintyi jopa 24,4 prosentilla (91 kissaa) kissoista. Parodontiittia oli 20,9 prosentilla (78 kissaa) kissoista ja muu suusairaus löytyi 3,2 prosentilla (12 kissaa). Suusairaudet olivat suurin kyselyn perusteella esiin noussut sairausryhmä itämaisilla kissoilla. Niiden esiintyvyys on kyselyn perusteella hyvin yleistä.

Hammasvaivoja selvennettiin vastausten avoimissa kentissä myös niin, että osalta kissoista ei ollut otettu röntgenkuvia hampaista, mutta hampaat vaikuttivat silmiin terveiltä. Syöpymiä ei voida todeta silmämääräisesti, eli niiden osuudessa saattaisi olla laajemman testaamisen jälkeen huomattavaa eroa. Parodontiitin toteamisessa oli suurta vaihtelua. Osalla kissoista se oli todettu jo 2-vuotiaana, toisilla vasta 5-vuoden iässä. Myös syöpymien toteamista oli kommentoitu lisätiedoissa, suurin osa syömistä oli todettu yli kaksivuotiailla kissoilla, mutta nuorempiakin yksilöitä oli joukossa. Osa vastaajista ei ollut täsmentänyt syöpymien toteamisikää. Yleisesti hammassairauksien ja hampaiden poiston osuus korostui myös avoimissa vastauksissa.

Myös Helsingin Yliopiston tutkimusaineistossa itämaisten kissojen osuus hammassairauksissa oli korostunut. Itämainen roturyhmä erottui kaikkien rotujen joukosta suurimpana yksittäisenä roturyhmänä, jossa esiintyi hammassairauksia. Hammassairauksien esiintyvyys koski jopa 40 % kaikista itämaisista kissoista.

All cats

Disease category

	Persian-Exotic	British	Sphynx	Devon Rex	Cornish Rex	Ragdoll	Maine Coon	European	Siberian-Neva Masquerade	Norwegian Forest cat	Cymric-Manx	Turkish Van	Russian Blue	Bengal	Abyssinian-Oicat-Somali	Burmese-Burmilla-Singapura	Birman	Korat	Siamese-Balinese-Oriental-Seychellois	Non-pedigree	Pedigree	All
%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Congenital disorders	3%	2%	2%	2%	4%	2%	2%	3%	1%	2%	2%	1%	1%	3%	3%	3%	2%	4%	3%	3%	3%	3%
Dermatological/glandular	17%	5%	7%	9%	16%	9%	15%	15%	7%	9%	14%	16%	11%	10%	14%	13%	11%	12%	16%	14%	12%	12%
Ocular diseases	24%	7%	11%	10%	9%	11%	10%	8%	3%	8%	8%	6%	9%	4%	8%	12%	12%	10%	15%	10%	10%	10%
Otic diseases	4%	1%	4%	3%	2%	1%	3%	3%	1%	1%	2%	4%	1%	0%	2%	1%	1%	1%	2%	5%	2%	2%
Dental and oral diseases	33%	25%	16%	17%	31%	21%	29%	30%	24%	32%	19%	30%	24%	20%	37%	28%	22%	21%	40%	33%	27%	28%
Urinary system	17%	6%	3%	3%	6%	10%	7%	13%	8%	8%	15%	12%	10%	5%	21%	8%	10%	12%	10%	19%	10%	12%
Cardiac and circulatory	6%	5%	8%	4%	6%	3%	3%	3%	2%	2%	6%	3%	3%	3%	3%	1%	1%	3%	2%	2%	3%	3%
Blood disorders	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	2%	0%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%
Musculoskeletal system	10%	10%	5%	8%	10%	6%	12%	10%	6%	9%	10%	9%	9%	14%	8%	13%	4%	16%	13%	11%	9%	10%
Digestive tract	9%	7%	4%	6%	8%	10%	12%	9%	4%	15%	16%	12%	9%	13%	14%	10%	15%	15%	13%	12%	11%	11%
Respiratory tract	15%	4%	8%	4%	9%	7%	6%	6%	3%	5%	4%	4%	4%	3%	9%	7%	6%	23%	15%	10%	8%	8%
Nervous system	2%	2%	1%	0%	2%	2%	3%	3%	1%	2%	10%	1%	2%	2%	1%	1%	2%	2%	2%	2%	2%	2%
Female genital diseases	32%	12%	15%	22%	14%	13%	18%	19%	18%	19%	11%	15%	21%	14%	20%	25%	25%	20%	25%	5%	19%	17%
Male genital diseases	7%	3%	1%	1%	2%	4%	4%	3%	2%	2%	8%	3%	1%	1%	1%	2%	6%	3%	5%	2%	3%	3%
Endocrine and metabolic	4%	3%	3%	3%	4%	4%	3%	7%	2%	6%	3%	3%	5%	4%	6%	5%	3%	3%	5%	7%	4%	5%
Autoimmune diseases	1%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	2%	1%	0%	1%	0%	1%	0%
Tumours	7%	3%	2%	1%	4%	3%	4%	9%	2%	5%	8%	13%	5%	2%	4%	4%	2%	2%	9%	5%	5%	5%
Parasites and protozoans	5%	4%	12%	2%	9%	2%	3%	6%	2%	5%	8%	7%	5%	7%	7%	4%	5%	3%	7%	36%	5%	11%
Other diseases	7%	7%	4%	6%	12%	6%	9%	5%	2%	9%	5%	3%	3%	3%	5%	7%	7%	7%	13%	7%	7%	7%
Behavior	9%	3%	4%	7%	7%	6%	8%	8%	6%	8%	10%	12%	9%	9%	8%	9%	9%	11%	11%	11%	8%	9%

Kuva 1 Copyright © 2016 Vapalahti, Virtala, Joensuu, Tiira, Tähtinen and Lohi (CC BY). Front Vet Sci. 2016 Aug 29;3:70. doi: 10.3389/fvets.2016.00070

Helsingin Yliopistossa julkaistiin vuonna 2021 myös jatkotutkimus kissojen hammassyöpymistä. TR:n riski lisääntyi iän myötä ja tietyt rodut olivat alttiimpia TR:lle, mikä viittaa geneettiseen osuuteen taudin periytyvyydessä. Itämaiset kissat nousivat suomalaisessa tapaustutkimuksessa esiin rotuna, jossa syöpymien osuus oli huomattava. (Vapalahti et al 2021.)

Uudet Helsingin Yliopiston tutkimusartikkelit paljastavat (Vapalahti et al 2024), että hammassyöpymää esiintyi 21,4 %:lla kaikista rotukissoista. Itämaisten kissojen alttius sairaudelle oli tämän tutkimuksen mukaan 31,9 %, nostaten itämaiset rodut neljänneksi suurimmaksi riskiroduksi sairauden esiintymisen suhteen. Vaikka itämaisten omien rotuyhdistysten tutkimuksen mukaan esiintyvyys näyttääkin olevan hieman Helsingin yliopiston tutkimusta pienempi, on myös sen mukaan esiintyvyys suurempaa kuin kissaroduissa keskimäärin. Mikäli tulosta verrataan aiempaan BaJaVa ry:n terveystutkimukseen, jonka tulosten kerääminen on aloitettu vuonna 2011, on hammassyöpymän esiintyminen viisinkertaistunut. Vuonna 2021 julkaistussa BaJaVan KTO:ssa syöpymiä esiintyi vain 4,5 %:lla kissoista. Syöpymien yleistymiseen saattaa vaikuttaa myös kissojen suun röntgenkuvausten yleistyminen ja sitä kautta suun terveydentilan tarkempi diagnosointi. (Vapalahti et al, 2024).

Hammassairauksien lisäksi astmaa sairasti 9,9 % rotuyhdistysten kyselyn kissoista (37 kissaa) ja muuta keuhkosairautta 1,1 % (4 kissaa). Jos astman esiintymistä verrataan BaJaVa ry:n vuonna 2021 julkaistuihin terveystietoihin, on astman osuus noussut kaksinkertaiseksi.

Astman toteamisikä sen sijaan vaihteli avointen vastausten perusteella paljon, osa kissoista oli toteamishetkellä alle kaksivuotiaita ja osa 7–11-vuotiaita. Toteaminen voi astman kohdalla olla useamman vuoden projekti, joka varmasti myös vaikuttaa vastausten tarkkuuteen.

Helsingin Yliopiston laajassa terveystutkimuksessa vuonna 2016 havaittiin itämaisten kissarotujen ja astman yhteys. Astmaa esiintyi 18 %:lla itämaisista kissoista. Yksi tutkimuksen keskeisistä tavoitteista oli tunnistaa rotukohtaisia sairauksia geneettisiä tutkimuksia varten. Kun tiettyä sairautta esiintyy vain jossakin roturyhmässä, on perinnöllisyydellä usein sairaudessa keskeinen rooli. Astmaa esiintyi tutkimuksessa muita rotuja huomattavasti useammin itämaisilla kissaroduilla ja korateilla. Uroksilla (11 %) astmaa esiintyi naaraita (7 %) enemmän. Korkein esiintyvyys oli yli 7-vuotiailla kissoilla. Tutkimuksen astmaa sairastaneista kissoista suurin osa oli jo edesmenneitä (12 %). (Vapalahti et al 2016).

Asthma		Breeds																						
		Persian-Exotic	British	Sphynx	Devon Rex	Cornish Rex	Ragdoll	Maine Coon	European	Siberian-Neva Masquerade	Norwegian Forest cat	Cymric-Manx	Turkish Van	Russian Blue	Bengal	Abyssinian-Oicat-Somali	Burmese-Burmilla-Singapura	Birman	Korat	Siamese-Balinese-Oriental-Seychellois	Non-pedigree	Pedigree	All	
Subroup		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
All		1%	0%	3%	1%	3%	1%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	2%	1%	3%	1%	1%	19%	7%	3%	2%	3%	
Male		1%	0%	4%	1%	1%	2%	1%	2%	1%	1%	0%	1%	4%	1%	4%	1%	1%	20%	11%	3%	3%	3%	
Female		1%	0%	2%	1%	4%	0%	1%	1%	1%	0%	0%	1%	1%	1%	2%	1%	0%	19%	4%	3%	2%	2%	
< 1 year		0%	0%	1%	2%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	3%	2%	0%	1%	
1 - < 3 years		0%	0%	2%	0%	1%	0%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	2%	4%	1%	1%	1%	
3- < 7 years		0%	0%	3%	2%	2%	2%	1%	0%	1%	0%	0%	0%	1%	0%	5%	0%	1%	7%	6%	2%	2%	2%	
7 - < 11 years		3%	0%	6%	4%	8%	4%	2%	2%	0%	0%	0%	0%	5%	2%	6%	6%	0%	35%	15%	5%	6%	6%	
>= 11 years		4%	3%	0%	0%	5%	4%	0%	4%	10%	2%	0%	3%	6%	4%	2%	0%	0%	52%	18%	7%	6%	6%	
Neutered		2%	0%	4%	2%	4%	2%	1%	2%	1%	0%	0%	1%	3%	1%	4%	2%	1%	27%	10%	4%	3%	4%	
Non-neutered		1%	0%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	1%	0%	0%	1%	1%	0%	0%	0%	
Alive		1%	0%	2%	2%	3%	1%	1%	0%	1%	0%	0%	1%	2%	0%	3%	1%	0%	16%	7%	3%	2%	2%	
Dead		3%	0%	8%	0%	3%	3%	3%	4%	0%	0%	0%	0%	5%	8%	2%	0%	2%	33%	12%	5%	5%	5%	

Vuoden 2023 terveystutkimuksen mukaan ruoka-aineallergioita oli 3,2 % kissoista (12 kissaa) kuten myös tulehduksellista suolistosairautta 3,2 % (12 kissaa).

Suolistosairauden alkamisikä taas ei ollut juurikaan tarkennettu. Sydänsairautta sairasti 2,1 % kyselyn kissoista (8 kissaa). Anaalirauhasongelmia oli 1,6 prosentilla kissoista (6 kissaa). Muiden sairauksien esiintyminen oli erittäin vähäistä, niitä esiintyi otannassa yksittäistapauksina (enintään neljällä kissalla).

Helsingin yliopiston tutkimuksessa iho-oireita esiintyi eniten kotikissoilla, mutta rotujen osalta itämaiset korostuivat. Itämaisten kissojen taipumus ruoka-aineallergioihin saattaa näkyä iho-oireina. Iho-oireet itsessään eivät kuitenkaan nousseet huomattavasti esiin rotuyhdistysten terveystutkimuksessa.

Allergioita rotuyhdistysten kyselyssä oli tarkennettu liittyväksi viljoihin, kanaan tai kalaan. Näistä kala-allergia oli yleisin. Allergiat oli yleensä kissoilla todettu melko varhaisessa iässä (alle vuoden ikäisinä).

Anaalivaivoista Anal sac gland carcinoma (ASGC), anaalirauhasen kasvain, on aiemmissa tutkimuksissa liitetty siamilaisiin, mutta sen esiintyvyyteen ei nähty yhteyttä suomalaisten kissojen otannassa.

Vanhemmilla kissoilla sairauksien osuus oli avointen vastausten perusteella selkeästi suurempaa kuin nuoremmilla kissoilla. Vaikka allergioiden, suolistosairauden ja sydänsairauksien osuus oli rotuyhdistysten terveystutkimuksen mukaan vähäistä, tulee niiden esiintyvyyttä seurata tulevissa terveystutkimuksissa. Kuvaukset itämaisten kissojen sairauksista yleisyysjärjestyksessä on esitelty seuraavaksi.

7.1.1. Hammassyöpymä

Hammassyöpymä (TR/FORL) on vakava kissojen suusairaus. Sairaus johtaa usein vaurioituneen hampaan poistamiseen. Syöpymät voidaan todeta varmasti vain röntgenkuvauksella ja edetessään sairaus aiheuttaa kissalle voimakasta kipua. TR on suhteellisen uusi sairaus, 1930–1950-luvuilta löytyneistä kissan kalloista ei viittauksia syöpymiin ole löydetty, mutta 60-luvulta alkaen niiden määrä on kasvanut. Epäillään, että syöpymää on kahta eri tyyppiä. Toinen (tyyppi 1) on tulehduksellinen ja liittyy yleensä suun muuhun terveyteen. Tyyppi 2 sen sijaan on idiopaattinen ja sen juurisyitä ei tiedetä. (Gorrel 2015).

Helsingin Yliopiston tutkijat huomasivat tutkimuksessaan, että hammaskiven aiheuttama ientulehdus lisää TR:n riskiä. Toisaalta ientulehdus voi ilmaantua myös ilman hammaskiveä. He havaitsivat myös, että nuorilla kissoilla todettu ientulehdus lisäsi niiden tulehduksellisen hammassyöpymän riskiä (tyyppi 1). Naaraskissoilla, joilla oli jatkuvasti ruokaa saatavilla, oli merkittävästi pienempi riski saada TR kuin naaraskissoilla, joilla oli ruokinta-ajat, syytä löydökselle ei saatu määritettyä. (Vapalahti et al 2021).

Kaikkia hammassyöpymien ilmenemisen taustatekijöitä ei edelleenkään tiedetä. Omistajien vastuulle jääkin kissojen suun terveystarkastukset, tulehdusten ja hammaskiven ennaltaehkäisy ja hoito sekä suun röntgenkuvaaminen. Itämaisten rotujen korostuneen alttiuden vuoksi kissan suun terveys tulee tarkistaa vähintään rokotusten yhteydessä ja suun kuvaaminen pitäisi toteuttaa viimeistään kolmen vuoden iässä. Kasvatuskissojen osalta varhainen siitoskäyttö aiheuttaa haasteita suun terveyden huomioimiselle siitoskäytössä. Tärkeää onkin myös aikaisempien sukupolvien hammasterveyden selvittäminen. Kasvattajien vastuulla onkin tiedottaminen pennunomistajille, saman suvun kissojen syöpymistä, kuten muistakin terveysongelmista.

7.1.2. Ientulehdus

Ientulehdus oirehtii yleensä pahanhajuisena hengityksenä, ikenien punoituksena ja verenvuotona. Parodontiitille altistavia tekijöitä ovat korkea ikä, pehmeä ravinto, hampaiston ahtaus, kiertäneet hampaat ja immuunitaudit. Hoitamattomana se voi johtaa hampaiden poistoihin ja yhä paheneviin suun tulehdistiloihin ja niiden kautta esimerkiksi syömättömyyteen. (Kuntsi-Vaattovaara 2006, 6–7). BaJaVa ry:n terveystarkastukseen vuonna 2021 ientulehdusta esiintyi 17 % kissoista. Vuoden 2023 kyselyn mukaan parodontiittia esiintyi 20,9 %:lla kissoista. Myös ientulehdusten määrän osalta on tärkeää, että itämaisten kissojen suun terveyteen kiinnitetään erityistä huomiota.

Ientulehdus ei ole pysyvä tila, vaan nopealla hoidolla kissan suu saadaan hoidettua yleensä täysin terveeksi. Suositeltu hoito riippuu siitä, mikä on tulehduksen taustalla oleva syy. Hoitoon voivat kuulua kissan hampaiden puhdistaminen kotona ja mahdollisesti antibioottihoito tai plakin poistaminen nukutuksessa. Jos ientulehduksen taustalla on joku sairaus tai tartuntatauti, on sen hoitaminen tärkeää tulehduksierteen katkaisemiseksi. Säännölliset suun tarkistukset ovat tärkeässä asemassa ientulehduksen hoidon ja tunnistamisen suhteen. (Kuntsi-Vaattovaara 2006, 6–7)

7.1.3. Parodontiitti

Jos ientulehdusta ei saada hoidettua, se voi edetä parodontiitiksi. Parodontiitti on pysyvä tila, jota ei lopulta enää voida muuttaa. Parodontiitissa hampaan alla olevat ikenet ja luuhun kiinnittyvät kudokset heikkenevät bakteerien tuottamien vaurioiden ja kissan oman immuunijärjestelmän aiheuttaman tulehduksen seurauksena. Lopulta kudosten tuhoutuminen voi johtaa hampaan löystymiseen ja menetykseen. Parodontiitti on lähes aina seurausta hoitamattomasta ientulehduksesta. (Kuntsi-Vaattovaara 2006)

Useimmilla parodontiittia sairastavilla kissoilla on merkkejä ientulehduksesta. Kissat voivat olla myös haluttomia syömään tai kääntämään päätään pureskelun aikana.

Parodontitiin havaitseminen ja arviointi vaatii ikenien tutkimisen lisäksi yleensä kissan suun röntgenkuvausta. (Kuntsi-Vaattovaara 2006)

Parodontitiin hoitona on yleensä plakin poisto. Hampaat yritetään pelastaa aina kun se on mahdollista, mutta joskus useiden hampaiden poisto saattaa olla tarpeen. Kun hampaat on saatu hoidettua, on omistajan tärkeää huolehtia jatkossa kissan hampaiden hoidosta ja säännöllisistä hammastarkastuksista. (Kuntsi-Vaattovaara 2006)

7.1.4. Astma

Astmaa tulee epäillä aina kissan pitkittyneen yskimisen taustalta. Kyseessä on krooninen hengitysteiden tulehdussairaus, jota ei voi parantaa. Oikealla lääkityksellä ja välttämällä ympäristön astmaa pahentavia ärsykeitä oireet saadaan yleensä pidettyä kurissa ja kissa voi elää normaalia elämää. (Lankila 2021.)

Kaikkia astmalle altistavia tekijöitä ei tiedetä, mutta epäiltyjä allergeeneja ovat tupakansavu, pölyinen kissanhiekka; kotitalouksien puhdistusliuosten ja aerosolisuihkeiden höyryt; puiden, rikkakasvien ja ruohon siitepöly, home, pölypunkit, savu takoista ja kynttilöistä ja mahdollisesti jotkin ruokintatavat.

Nuoret ja vanhat, sekä urokset ja naaraskissat näyttävät olevan samalla tavalla alttiita astmalle. Genetiikalla on todennäköisesti vaikutusta. Eläinlääketieteen tutkijat pyrkivät tunnistamaan perinnöllisiä tekijöitä, jotka tekevät tietyn rodun alttiiksi astmalle. Tällä hetkellä genetiikan rooli on kuitenkin epäselvä. (Lankila 2021.)

Astman toteaminen kissalla on vaikeaa, koska monet muut sairaudet voivat aiheuttaa samoja oireita, kuten toistuvaa hengityksen vinkumisesta, yskää ja hengenahdistusta. Tästä syystä ennen astmatutkimuksia yritetään poissulkea muut mahdollisuudet. Eläinlääkäri käyttää aluksi stetoskooppia paikallistaakseen hengityksen vinkumisen tietyn lähteen ja yrittää samalla sulkea pois kaikki sydän- tai keuhko-ongelmat, jotka voivat aiheuttaa hengitysvaikeuksia. Eläinlääkäri voi myös määrätä ulostetutkimuksen sulkeakseen pois keuhkomadon, loisen, joka voi elää kissan keuhkoputkissa ja aiheuttaa astman oireita. Seuraavaksi kissalta otetaan yleensä verinäyte ja yritetään määrittää, onko siellä epäilyttävän suuri pitoisuus eosinofiileiksi kutsuttuja valkosoluja, jotka liittyvät allergiseen reaktioon. Kolmas ja viimeinen tapa on yleensä röntgenkuvaus.

Ihmisen astman tavoin krooninen kissan astma on parantumaton, mutta yleensä hallittavissa. Hoito riippuu astman vakavuudesta. Yleisimmin siihen liittyy lääkkeen käyttö keuhkoputkien tulehduksen vähentämiseksi yhdessä keuhkoputkia laajentavan lääkkeen kanssa hengitysteiden avaamiseksi. Useimmissa tapauksissa näitä lääkkeitä voidaan käyttää kotona ja ne ovat tehokkaita. (Cornell University 2014, Feline asthma).

7.1.5. PRA eli etenevä verkkokalvon rappeuma (progressive retina atrofia)

PRA aiheuttaa verkkokalvon aistinsolujen asteittaista rappeutumista, mikä johtaa sokeuden kehittymiseen. Syntyessä pentujen näkö on normaali, mutta oireet alkavat 1–2 vuoden iässä ja kehittyvät sokeudeksi 3–5 vuoden ikään mennessä. Suomessa on kuitenkin kokemuksia myös siitä, että joissakin tapauksissa sokeus saattaa kehittyä vasta paljon myöhemmin. Kehittyessään sokeus on kuitenkin pysyvä tila. PRA periytyy autosomaalisena resessiivisenä ominaisuutena, jolloin sairaus kehittyy vain kissoille, jotka ovat perineet virheellisen geenin molemmilta vanhemmiltaan. Kantajien näkö on normaali, mutta ne voivat periyttää geenin jälkeläisilleen. PRA:n voi testata geenitesteillä. (Movet oy/tutkimukset/PRA.) Suomalaisen PRA-kissan kohdalla on kuitenkin tehty vuonna 2024 mielenkiintoinen poikkeava löydös. Kyseisessä tapauksessa kissa ei ole perinyt PRA:ta vanhemmiltaan, mutta sen on kuitenkin todettu sairastavan kyseistä tautia. Sairaus on todettu silmiin erikoistuneen eläinlääkärin, Sari Jalomäen, toimesta. PRA:n periytyvyyttä on tarpeen seurata, että huomataan ajoissa, mikäli sairaudelle löytyy muitakin ilmenemisketjuja.

Kissaliiton rekisteröintiohjeen mukaan siitokseen käytettäville siamilaisille, balineeseille, itämaisille lyhyt- ja pitkäkarvoille pentueen rekisteröimiseksi täytyy pentueen vanhemmista toimittaa rotukirjaajalle virallinen, eläinlääkärin tai virallistetun näytteenottajan ottama DNA-testitulokset sekä näytteenottotodistus näytteenotosta. Testi on otettava tunnistusmerkitystä kissasta ennen ensimmäistä astutusta. Jos kissa polveutuu tämän geenivirheen varalta virallisesti negatiivisiksi (N/N) testatuista vanhemmista ei testitulosta tarvitse toimittaa. (Kissaliitto/rekisteröintisäännöt 2024, 26)

Vain seuraavat yhdistelmät ovat sallittuja:

- PRA ei-kantaja (N/N) x PRA ei-kantaja (N/N)
- PRA ei-kantaja (N/N) x PRA kantaja (N/rdAC)

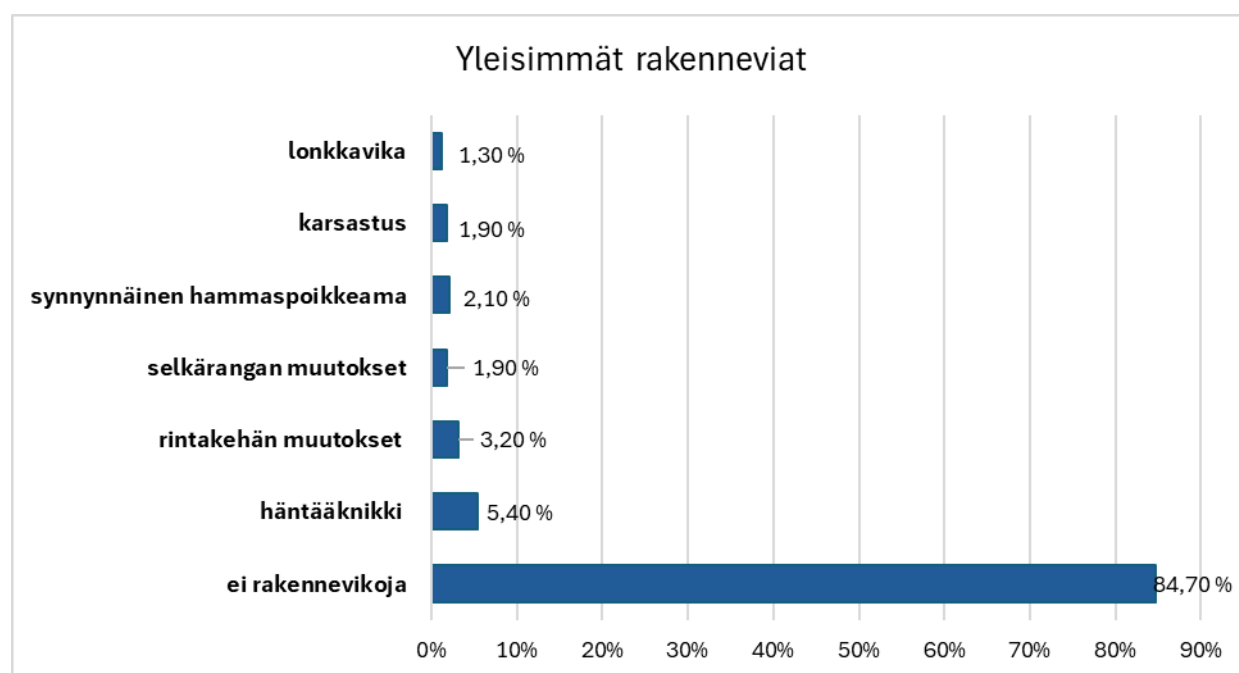
PRA-kantajien ja PRA-kissojen määrää itämaiskissapopulaatiosta on vaikea selvittää, sillä vanhempien kissojen kohdalla tietoa PRA-testin tuloksesta ei ole merkitty Omakissaan. BaJaVa ry:n selvityksen mukaan ennen mahdollisuutta geenitestiin PRA:ta löytyi Suomessa n. 2 %:lla itämaisista kissoista (BaJaVan KTO 2021). PRA-kantajia on edelleen jalostuskäytössä kasvattajien ilmoittamien tietojen mukaan. Sairauksia kartoittavassa terveystarkastuksessa PRA:n osuutta ei kartoitettu erikseen, mutta silmiin kohdistuvien ilmoitettujen sairauksien määrä oli vähäinen. Omakissan tietoihin PRA:n testituloksia on merkitty vuosina 2017–2023 yhteensä 120 kissalle. Näiden testituloksien joukossa on 5 kantajaa. Ennen vuotta 2017 löytyy testitulokset vain kolmen kissan tiedoista. Näiden tietojen perusteella ei voida kattavasti arvioida aikanaan PRA:han sairastuneiden kissojen määrää Suomessa.

Kissaliitto suosittelee kaikille siitoskissoille Kissan immuunikatoviruksen (FIV) ja leukemiaviruksen (FeLV) testaamista. Suosituksen mukaan kasvatukseen käytettävät

kissat tulisi testata FIV ja FeLV varalta ennen ensimmäistä astutusta ja sopivin väliajoin siitä eteenpäin. Ohje ei kuitenkaan koske kissoja, joilla on FIV ja/tai FeLV rokote. Kissaliitto suosittelee myös polvilumpion luksaation varalta manuaalista palpaatiota tai röntgenkuvausta itämaisille kissaroduille. Rotuyhdistysten kyselyn ja Omakissan tietokannan mukaan polvilumpion luksaation esiintyvyys on vähäistä. BAER (brainstem auditory evoked response) kuulotestausta suositellaan valkoisille kissoille. Kuuroja kissoja ei saa käyttää kasvatukseen. (Kissaliiton rekisteröintisäännöt 2024, 39).

7.2. Muut rodulla todetut sairaudet tai viat

Vuoden 2024 itämaisten kissojen terveystarkastuksen mukaan valtaosalla itämaisista kissoista ei ollut todettu rakenteellisia vikoja. Rakennevikojen osuus ei ollut huomattava myöskään kuolinsyytilastoissa.

Jopa 84,7 prosentilla kissoista oli rakenteellisesti virheettömiä. Rakennevioista vahvimmin esille nousi häntäknikki, joka löytyi 5,4 prosentilla kissoista (20 kissaa). Rintakehän muutoksia oli 3,2 prosentilla kissoista (12 kissaa) ja muutoksia selkärangassa 1,9 prosentilla kissoista (7 kissaa). Synnynnäinen hammaspoikkeama löytyi 2,1 prosentilta (8 kissaa) ja karsastusta 1,9 prosentilta kissoista (7 kissaa). Löytyneet rakenneviat kuvaavat hyvin sellaisia vikoja, joiden kanssa kissa voi elää kivutonta elämää. Muiden rakennevikojen osuus oli vähäistä ja koski enintään neljää kissaa.

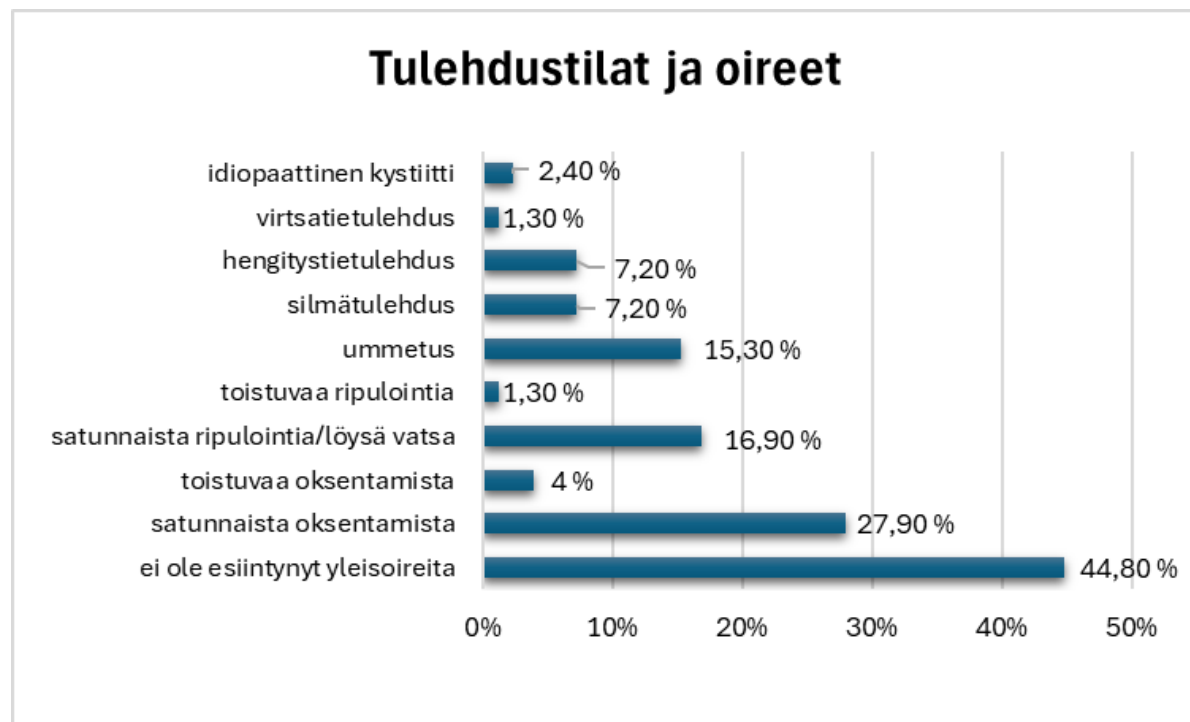
Aikaisemmissa tutkimuksissa karsastus on yhdistetty itämaisiin rotuihin. Myös Helsingin Yliopiston vuoden 2016 tutkimuksen perusteella karsastusta esiintyisi muita rotuja enemmän siamilaisilla kissoilla. Tutkimustuloksissa ei eritelty tietoa, miten yleistä

karsastus siamilaisilla oli. (Vapalahti et al 2016.) Rotuyhdistysten kyselyn mukaan karsastuksen osuus oli kissoilla kuitenkin vähäinen (1,9 %). Väitteelle karsastuksen yleisyydestä ei ole löydettävissä selkeää tieteellistä pohjaa ja karsastuksen osuutta itämaisilla kissoilla ei ole tutkittu tarkemmin 2000-luvun puolella.

Löytyneet rakenneviat vastaavat esiintyvyydeltään myös aikaisempia itämaisten kyselytutkimuksen tuloksia. Näiden aineistojen pohjalta voidaan nähdä rakennepoikkeamien määrän pysyneen roduissa maltillisina.

Pawpedsissä on tilasto HCM:stä itämaisilla kissoilla. Ultraajat, jotka tiedot ovat antaneet ovat PawPeds-hyväksyttyjä, sydämiin perehtyneiden eläinlääkärien suorittamia sydänultria. Tilasto on melko suppea. Se sisältää 200 tutkittua kissaa, joista suurin osa on ruotsalaista alkuperää. 220 tutkimustuloksen joukossa on 5 löydettyä sydänsairautta ja joitakin epävarmoja tutkimustuloksia tai tuloksia nimikkeellä muu. Mukana on myös muutamia suomalaisia kissoja. Pawpedsin tilastoihin on hyvä tutustua. (pawpeds.com).

Siamilaisia kissoja on aiemmin kuvattu teräsvatsaisiksi. Tulehdusten osalta väitteen voidaan nähdä pitävän paikkansa edelleen melko hyvin. Vuoden 2023 terveyskyselyn mukaan 44,8 % kissoista (167 kissaa) ei ollut kokenut elämänsä aikana mitään pahoinvoinnin oireita tai tulehdustiloja. Toisaalta juuri suoliston toimintaan liittyvät oireet olivat niitä, joita itämaisilla kissoilla myös esiintyi eniten.

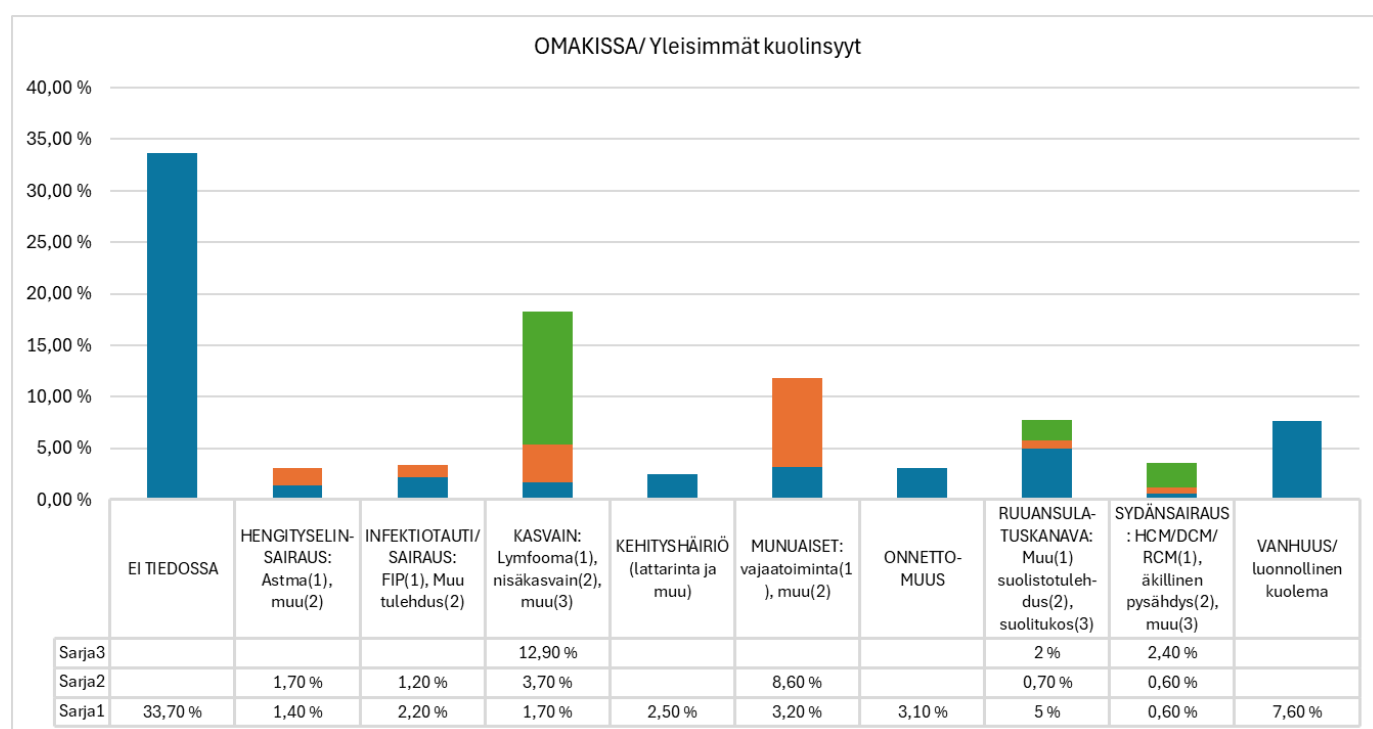

Yleisimpinä oireina kyselyyn vastanneille kissoilla nousi esiin satunnainen oksentelu, jota teki 27,9 % kissoista (104 kissaa). Toistuvaa oksentamista esiintyi 4 prosentilla kissoista (15 kissaa).

Oksentelun lisäksi tyypillisiä oireita itämaisille kissoille olivat satunnainen ripulointi (16,9 % eli 63 kissaa) ja ummetus (15,3 % eli 57 kissaa). Toistuvasta ripuloinnista kärsi 1,3 % kissoista (5 kissaa).

Silmätulehduksia ja hengitystietulehduksia oli ollut 7,2 prosentilla kissoista (27 kissaa). Idiopaattisesta kystiitistä kärsi 2,4 % (9 kissaa), kohtutulehduksesta 1,6 % (6 kissaa) ja virtsatietulehduksesta 1,3 % (5 kissaa). Muiden yleisoireiden esiintyminen voidaan nähdä yksittäistapauksiksi. Osa vastaajista oli täydentänyt vastauksiaan kertomalla yleisoireiden ilmenneen paikan vaihdoksen tai näyttelyiden yhteydessä.

7.3. Kuolinsyyt

Omakissan kuolinsyyden määrät roduttain ovat melko hyvin linjassa rotujen rekisteröintimääriin. Yhteensä asineistossa on mukana noin 800 Omakissan merkityn itämaisen kissan kuolinsyy. Balineesien ja itämaisten pitkäkarvojen kuolinsyytä on merkitty Omakissan hieman vähemmän kuin niiden suhteellinen osuus on rotujen rekisteröintimäärästä. Itämaisten lyhytkarvojen osalta kuolinsyytä on sen sijaan merkitty Omakissan ahkerasti. Itämaisten lyhytkarvojen osuus onkin Omakissan aineistossa muita rotuja kattavampi. Osuuksien määrälliset erot on huomioitu tarkasteltaessa sairauksien esiintyvyyksiä roduttain.

Omakissan kuolinsyyden mukaan yleisin itämaisten kissojen kuolinsyy on kasvain. Kissoista vajaa viidesosa (18,30 %) kuolee erilaisiin kasvaimiin (vertailuarvo 27,5 %). Suurin osa kasvaimista oli määriteltä muuksi kasvaimeksi. Toisin sanoen kasvaimen

tyyppejä ei ollut eritelty. Nimetyistä kasvaintyypeistä yleisin oli nisäkasvain ja toiseksi yleisin lymfooma.

Kasvainten esiintyvyys eri itämaisten rotujen sisällä on eritelty alla olevaan taulukkoon. Taulukko itsessään ei anna selkeää kuvaa sairauksien esiintymisestä, mutta selkeämpi kuva saadaan, kun kasvaimia kuolinsyynä verrataan Omakissan itämaisten rotujen kissamääriin. Kasvain oli kuolinsyynä 23,44 %:lla balineeseista ja 12,82 %:lla itämaisista pitkäkarvoista. Ero näiden kahden kissarodun välillä näyttää suurelta, mutta itämaisten pitkäkarvojen osuus aineistosta on niin vähäinen, että rodun erottelu aineistosta on kyseenalainen. Itämaisten lyhytkarvojen kohdalla kasvainten osuus kuolinsyynä oli 24,27 % ja siamilaisilla 24,55 %.

Kasvain / Rotu	BAL	OLH	OSH	SIA	Grand Total
Haimakasvain				1	1
Keuhkokasvain			1	2	3
Lymfooma			6	9	15
Muu kasvain	10	5	72	52	139
Nisäkasvain	5		16	14	35
Pernakasvain			1		1
Suolistokasvain			4	2	6
Suukasvain				1	1
Yhteensä	15	5	100	81	201

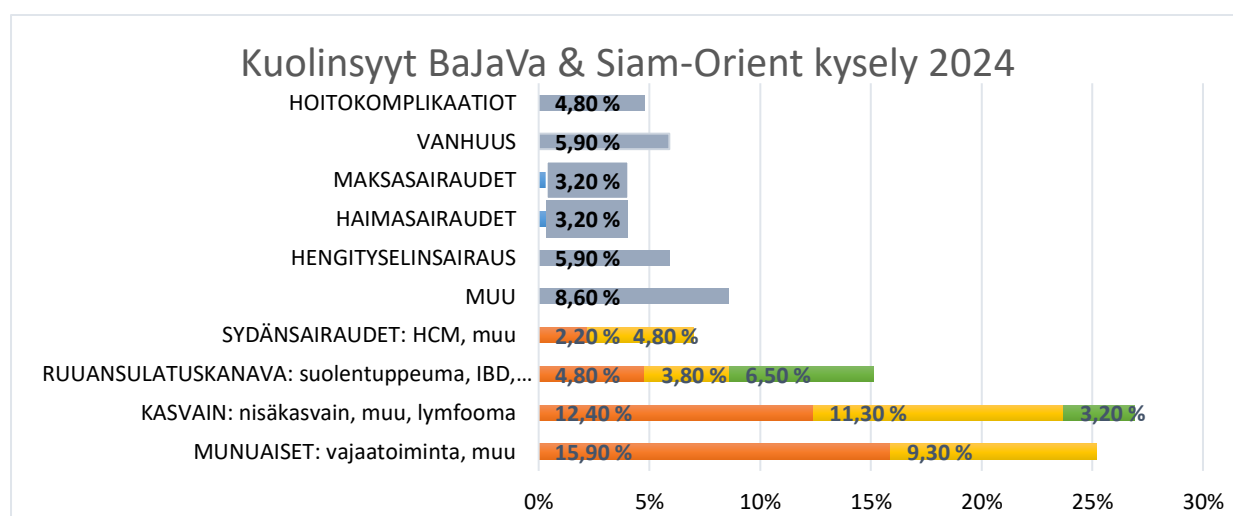
Kasvainten osuus kuolinsyynä oli melko samankaltainen rodusta huolimatta, ellei huomioon oteta itämaisten pitkäkarvojen osuutta. Huomionarvoista oli sen sijaan se, että kasvaintyyppinä pitkäkarvaisille kissoille oli kirjattu nisäkasvain ja muu kasvain. Sen sijaan lyhytkarvaisten rotujen kohdalla kasvaimia oli löydetty useammasta elimistön osasta.

Toiseksi suurin kuolinsyys oli Omakissan tietokannan mukaan munuaiset, joka oli ilmoitettu 11,80 %:n kuolinsyysiksi (vertailuarvo 17,8 %). Muu munuaiseen liittyvä sairaus

oli munuaisperäisten kuolinsyiden yleisin syy. Munuaisten vajaatoiminta oli ilmoitettu 3,2 %:n kuolinsyyksi.

Ruuansulatuskanavan ongelmat (7,70 %) olivat kolmanneksi suurin kuolinsyy itämaisilla kissoilla (vertailuarvo 17,8 %). Ruuansulatuskanavan ongelmia oli eritelty useampi, niiden joukossa yleisimpänä esiintyi muu suolistotulehdus. Osalla kuolinsyyinä oli suolitukos. Vanhuus oli Omakissan kuolinsyytilastossa vasta neljänneksi (7,60 %) yleisin kuolinsyy (vertailuarvo 11,4 %)

Sydänsairauksien osuus oli kuolinsyyinä 3,60 %, Infektiotautien 3,40 %, hengityselinsairauksien 3,10 %, onnettomuuksien 3,10 % ja kehityshäiriöiden 2,50 %. Voidaan olettaa, että onnettomuuksien osuus kuolinsyyinä on itämaisilla kissoilla melko korkea (3,10 %), verrattuna muihin kissarotuihin, Onnettomuuksien osuus on ainoa kuolinsyy, joka ei tule esille tutkimustuloksissa, joissa esitellään kissojen yleisimpiä kuolinsyitä. (Kent et al 2022.)

Rotuyhdistysten teettämään elinaike- ja kuolinsyykyselyyn saatiin yhteensä 186 vastausta. Kyselyn vastausten rotumäärät olivat myös tässä kyselyssä melko hyvin linjassa rotujen rekisteröintimääriin. Kyselyn kissoista 44 % oli itämaisia lyhytkarvoja, 30 % siamilaisia, 14 % balineeseja ja 12 % itämaisia pitkäkarvoja.

Rotuyhdistysten vuoden 2024 kuolinsyiden mukaan yleisin itämaisten kissojen kuolinsyy on kasvain. Kyselyn mukaan 26,90 % kissoista kuolee erilaisiin kasvaimiin. Tämän kyselyn mukaan nisäkasvainten osuus on yleisin kasvaintyyppi. Toiseksi yleisin kuolinsyy oli kyselyn mukaan munuaisten vajaatoiminta tai muu munuaissairaus (yhteensä 25,20 %). Kolmanneksi yleisin kuolinsyy oli kyselyn mukaan ruuansulatuskanavan ongelma (yhteensä 15,10 %). Vaikka rotuyhdistysten kyselyn tulosten prosentuaaliset osuudet poikkeavatkin Omakissan tilastosta kuolinsyissä, tukee kysely tilastoa yleisimmissä kuolinsyissä. Molempien tilastojen mukaan itämaisten kissojen yleisin kuolinsyy on kasvain, toiseksi yleisin munuaisperäinen vaiva ja kolmanneksi yleisin ruuansulatuskanavaan liittyvä vaiva.

Itämaisissa roduissa on useammassa ulkomaisessa tutkimuksessa todettu esiintyvän amyloidoosia. Kuolemaan johtavassa sairaudessa kissan eri elimiin (yleensä maksaan ja munuaisiin) kertyy amyloidoosivalkuaista, joka vähitellen tuhoaa kyseisen elimen. (Struck et al 2020). Tautia on tutkittu erityisesti saksalaisilta kissoilta, jossa patologin näytteitä oli mahdollista kerätä useammalta kissalta (68 kissaa). Amyloidoosiin sairastuneiden kissojen määrien tietoja ei ollut saatavissa. Taudin tutkimus on kesken, sillä taudin periytymiselle ei löydetty selvää kaavaa kissojen näytteiden avulla. (Esders et al 2023). Omakissan tietokannan tai terveystarkastuksen mukaan amyloidoosin esiintyminen itämaisilla kissoilla oli Suomessa harvinaista.

Gangliosidoosi (GM1) on hermoston kertymäsairaus, jota on kuvattu siamilaisilla kissoilla 1960-luvulla. Sairauden oireet alkavat 3 kuukauden iässä ja johtavat kuolemaan alle vuoden iässä. Sairauden aiheuttava geenivirhe periytyy väistävasti eli kissan on perittävä geenivirhe molemmilta vanhemmiltaan sairastuakseen. Kansainvälinen kissajärjestö FIFe suosittelee itämaistyyppisten kissojen testaamista geenivirheen osalta. Gangliosidoosia ei Omakissan tietokannan tai terveystarkastuksen perusteella löytynyt suomalaisilta kissoilta. (Martin et al 2008, 212–221.)

Amyloidoosin ja gangliosidoosin esiintyvyyttä on kuitenkin hyvä tarkkailla suomalaisilla kissoilla, sillä nuorena kuolleille kissoille ei säännönmukaisesti ollut tehty ruumiinavausta, eikä niiden kuolinsyystä voida olla täysin varmoja. Kasvattajien on myös hyvä huomioida, että ulkomaantuontien taustalla saattaa olla geneettisiä sairauksia, joita suomalaisilta kissoilta ei löydy.

Omakissan aineistossa on elinikäitietoja 845 kissasta vuodesta 2013 alkaen. Aineiston mukaan itämaisten kissojen keskimääräinen elinikä on 7,51 vuotta ja mediaani-ikä 8 vuotta. Ongelmana on se, ettei kaikkien kissojen kuolemaa ole merkitty Omakissaan. Huomioitava myös, että kuolinsyyt alkavat vuodesta 2013. Vanhempien kissojen osalta ei ole tiedossa kuolemia, ja osa kissoista on edelleen tilaston mukaan elossa, vaikka tieto tuskin pitää paikkansa (ikä olisi kymmeniä vuosia). Itämaisten rotujen osalta on kuolemia kuitenkin ilmoitettu paljon (verrattuna muihin rotuihin). Pentukuolleisuuden osuus on aineistossa suuri (17,3 %). Jos haetaan aikuisina kuolleiden (yli 1 v) keskiarvoista elinikää, saadaan tulokseksi 9,26 v.

Amerikkalainen kissojen kuolinsyytutkimus selvitti 3108 kissan kuoleman ja eutanasiapäätöksen syitä vuosina 1989–2019. Tutkimuksen mukaan kissojen mediaani-ikä oli 9,07 vuotta. Kuolinsyistä yleisin oli syöpä (kasvaimet), joka koitui 35,81 % kissoista kohtaloksi. Useimmiten elinperäinen kuolinsyy johtui useasta elimestä tai elimistöstä (21,72 %). Munuaisissa todettiin poikkeavuuksia suurella osalla (62,84 %) kissoista, mutta munuaisten toimintavajetta pidettiin ensisijaisena kuolinsyynä vain 13,06 prosentilla kissoista. Virtsatievaivat oli merkitty pääasialliseksi kuolinsyiksi 13,93 %:lla kissoista, hengityselimet 11,42 %, neurologiset 10,62 % ja maha-suolikanavat 10,04 %. Tutkimuksen mukaan steriloidut tai kastroidut kissat elivät

leikkaamattomia kissoja pidempään. FeLV-positiivinen tila heikensi eliniän odotetta, kun taas FIV-status ei. (Kent et al 2022).

Ruotsalaisten kissojen vuonna 2010 julkaistussa vakuutustutkimuksessa oli mukana tietoja yli 300 000 kissasta. Tutkimus perustui vakuutusyhtiön aineistoihin vuosilta 1999–2006. Suurin syy vakuutushakemuksiin oli aineistossa loukkaantuminen onnettomuuden seurauksena. Tutkimuksen suurimmat kuolinsyyt kissoilla olivat virtsateiden ongelmat, onnettomuudet, kasvaimet, infektiotaudit, sydänsairaudet ja ruuansulatuskanavan ongelmat. Hoidettavista sairauksista itämaisten kissojen kohdalla ruuansulatuskanavan ongelmat ja kasvainten osuus olivat muihin rotuihin nähden huomattavasti korkeammat. (Egenvall et al 2010).

Esiteltynä on seuraavaksi yleisimmät itämaisten kissojen kuolinsyyt.

7.3.1. Krooninen munuaisten vajaatoiminta

Munuaisten vajaatoiminta on yksi yleisimmistä kissojen kuolinsyistä. Munuaisten vajaatoiminta on palautumaton tila, joka johtaa kuolemaan. Sairauden tarkkaa syytä ei tiedetä eli puhutaan idiopaattisesta munuaisten rappeumasta. Akuutti munuaistulehdus voi parannuttuaan jättää jäljelle munuaisten vajaatoiminnan. Munuaisten vajaatoiminnan etenemisvauhti on yksilöllinen. Krooninen munuaisten vajaatoiminta on yleisempää ikääntyvillä kissoilla, mutta sairaus ei ole ikään sidottu. (Välimäki/Koira-Kissaklinikka)

Kroonisen munuaisten vajaatoiminnan yleisempiä oireita ovat lisääntynyt juominen ja virtsaamisen tihentyminen. Näistä oireista omistaja yleensä huomaa sairauden ensi merkkejä, vaikka sairaus on tässä kohtaa jo pitkällä edennyt ja monesti 2/3 munuaisista ovat jo tuhoutuneet. (Välimäki/Koira-Kissaklinikka)

Muita huomattavissa olevia oireita ovat haavaumat suussa ja pahan hajuinen hengitys. Kissan ulkoinen olemus myös muuttuu laihaaksi ja turkki elottomaksi. Viimeisimpänä oireena tulee monesti syömättömyys ja oksentelu pahan olon ja uremian johdosta. Munuaisten vajaatoiminnassa sairautta mitataan IRIS 1-4 luokituksella. Sairauden diagnosointiin käytetään apuna erilaisia veri- ja virtsakokeita sekä tarvittaessa ultraääni tai röntgentutkimus. (Välimäki/Koira-Kissaklinikka)

Kroonista munuaisten vajaatoimintaa ei saa parannettua, mutta ylläpitohoidolla voidaan tukea kissan elimistöä ja parantaa elämän laatua. Munuaisten vajaatoiminnan ruokavaliossa tulee huomioida proteiinin, natriumin ja fosforin oikeaan määrään. Ruokavalioon lisätään omega 3-rasvahappoa, liukenevia kuituja, antioksidantteja ja markkinoilla on myös munuaisvikaisille suunniteltuja ruokia. Munuaisten vajaatoiminta tuo osalle rinnalle korkean verenpaineen. Muita rinnalle tulevia sairauksia ovat hypokalemia, anemia sekä mahalaukun liikahapaisuus. Näitä hoidetaan eri

tukituotteilla ja lääkkeillä säännöllisten kontrollien kanssa. (Välimäki/Koira-Kissaklinikka)

7.3.2. Kasvaimet

Lymfooma

Noin joka viides lemmikki sairastuu kasvainsairauteen. Kissoilla lymfooma on yleisin kasvainsairaus, 30 % kasvaimista ovat lymfoomia. Ruuansulatuskanavan lymfooma on yleisin lymfooma kissoilla. Toiseksi yleisin on nenäontelon lymfooma.

Ruuansulatuskanavan lymfooman oireita ovat laihtuminen ja ripuli, joskus pelkkä oksentelu ilman selkeää muuta syytä. Nenäontelon lymfooman oireita ovat aivastelu, sierainvuoto ja massa tai turvotus nenäontelossa. Lymfoomaa on kahta muotoa, pienisolainen lymfooma ja suurisolainen lymfooma. Lymfooman muoto vaikuttaa hoitoennusteeseen. Suurisoluisen lymfooman hoitoennuste on huonompi. Luokitteluun tarvitaan usein koepala, pelkän ohutneulanäytteen perusteella luokittelu voi olla mahdotonta. Lymfoomaa hoidetaan ensisijaisesti solunsalpaajilla. Sätehoitoa ei ole Suomessa saatavilla lemmikeille. Suurisoluisen lymfooman elinikäennuste on hoidosta huolimatta vain noin 4–7 kk. Pienisoluisen ruuansulatuskanavan lymfooman elinikäennuste hoidettuna on 24 kk. Jos kissaa aletaan syöpähoitamaan, tulisi huomioda, että kissan pitäisi voida hoidolla paremmin, ei huonommin. Lemmikkien syöpähoidossa olisi noudatettava periaatetta, että eläin ei saa kärsiä pahoinvoinnista, nälästä tai kivusta. (Koira- ja kissaklinikka, kasvaimet/lymfooma).

Maitorauhaskasvaimet

Kasvaimet tulevat yleensä ensin ylimpiin tai alimpiin nisiin, joten on hyvä tarkastaa ne säännöllisesti kissoilta. Yleensä leviäminen tapahtuu saman puolen rauhasiin ja vasta myöhemmin toiselle puolelle. Alkuun kasvain on hyvin pieni, tuntuu herneeltä tai kuivalta rusinalta. Jos haluaa hoitaa kasvaimen kannattaa hoitoon hakeutua jo nuppeineulanpään kokoisesta muutoksesta, odottaminen heikentää ennustetta nopeasti. Kasvain voi kasvaa nopeasti suureksi, jolloin iho rikkoutuu rauhasen päältä. Kasvaimet leviävät paikallisiin imusolmukkeisiin, rintaonteloon, aivoihin, luuhun ja pernaan. Ennen leikkausta otetaan yleensä ainakin keuhkoröntgenkuvat mahdollisten etäispesäkkeiden varalta, joskus myös CT-kuvaus tehdään etäispesäkkeiden toteamiseksi. Useimmiten perusveriarvot tarkistetaan ennen leikkausta. Yleensä, jos leikkaushoitoihin lähdetään, poistetaan koko nisärivi kerralla. Molempia nisärivejä ei voida poistaa samalla kertaa, sillä iho ei riitä siihen. Toinen nisärivi voidaan poistaa ennaltaehkäisevästi aikaisintaan noin kuukausi ensimmäisen leikkauksen jälkeen. Kissoilla maitorauhasakasvaimet ovat yleensä karsinoomeja tai adenokarsinoomeja. Papillaariset ja tubulaariset karsinoomat ovat vähiten aggressiivisia. Duktaalinen karsinooma johtaa neljä kertaa nopeammin menehtymiseen. Anaplastinen karsinooma on pahin kasvaintyyppi ja johtaa kissan menehtymiseen nopeasti. (Koira- ja kissaklinikka, kasvaimet/maitorauhaskasvaimet).

Patologin lausunnossa kasvaimet jaotellaan tyyppiin I-III. Jaottelun perusteena on solujen pahanlaatuisuus ja solutyypin. Kasvain, joka luokitellaan tyyppiin I-II, yleensä tuo vuoden elinajanodotteen, riippuen kasvaimen koosta ja tyypistä. Tyypin III kasvaimien ennuste on huono. Kissan riskiä sairastua maitorauhaskasvaimiin vähentää huomattavasti aikainen sterilointi. Jos naaraskissa steriloidaan ennen ensimmäistä kiimaa, sen riski sairastua on hyvin pieni. Jos sterilointi tehdään ennen kuuden kuukauden ikää, riski sairastua pienenee 91 prosenttia. Progestiinihormonien käyttö lisää sairastumisen riskiä, joten niiden käytön hyöty-haittasuhdetta kannattaa miettiä tarkkaan. (Koira- ja kissaklinikka, kasvaimet).

7.3.3. Suolistosairaudet kissoilla

Akuutti ripuli

Äkillisesti alkava akuutti ripuli parantuu tukihoitolla noin viikossa. Syynä ripuliin voi olla esimerkiksi äkillinen ruokavalion muutos, virus- tai bakteeritartunta. Ripuloivan kissan riittävästä nesteen saannista on huolehdittava. Kissalle kannattaa hakea apteekista suolistotoimintaa tasapainottavaa valmistetta, esimerkiksi Canicur. (Oulun eläinklinikka/äkillinen ripuli ja oksentelu)

Krooninen ripuli

Ripulia sanotaan krooniseksi, jos se kestää yhtäjaksoisesti tai toistuvasti yli kolme viikkoa. Kissa, jolla on krooninen ripuli, tarvitsee tarkempia tutkimuksia eläinlääkäriässä. Sekundaarisen ripulin aiheuttaja voi olla kilpirauhasen liikatoiminta, haimatulehdus, munuaisvika, tai haiman vajaatoiminta. Verikokeilla voidaan sulkea pois näitä aiheuttajia. Kroonisen ripulin aiheuttajaa voidaan selvittää ulostenäytteellä. Näyte kerätään kolmelta peräkkäiseltä päivältä. Näytteellä saadaan rajattua sisäloiset ja alkueläimet pois. Suoliston ultraäänitutkimuksella suljetaan pois kasvaimet, suolentuppeuma ja suolitukos. Ruokavalio on yleinen kroonisen ripulin aiheuttaja. Kissoilla esiintyy hiilihydraatti-intoleranssia ja laktoosi-intoleranssia. (Koira- ja kissaklinikka/krooninen ripuli).

IBD

IBD on krooninen tulehduksellinen suolistosairaus. Jos ripulille ei löydy syytä tai kissa oksentelee paljon ilman selkeää syytä, saatetaan epäillä kissalla olevan IBD. Yleensä kissan suolisto ultrataan tässä vaiheessa. IBD-diagnoosi vaatii koepalan suolistosta. On tärkeää sulkea ensin pois muut mahdolliset taudinaiheuttajat ulostenäytteellä, verikokeilla ja ruokavaliokokeilulla. Taudin syntyyn vaikuttavia tekijöitä ovat ympäristötekijät, suoliston limakalvon immuunipuolustus, sekä bakteeriantigeenit. Osa IBD -kissoista voi hyvin hydrolysoidulla ruokavaliolla. IBD-kissan hoito koostuu tarvittaessa loishäädöstä, ruokavaliosta, suolistoantibiootista, kortisonista, B-12 ja

folaatit vitamiineista sekä immunitettiin vaikuttavasta lääkityksestä. Kuitulisää ja maitohappobakteereita voidaan käyttää hoidon tukena. (Firstvet kissan IBD).

Ummetus

Ummetus on yleistä iäkkäillä kissoilla. Mikä tahansa suoliston liikettä hidastava tekijä voi aiheuttaa ummetuksen. Syynä voi olla esimerkiksi nivelrikko, munuaisten vajaatoiminta, kaliumin- tai kalsiuminpuute, liian luupitoinen ruokavalio, liiallinen turkinuoleminen ja normaalia runsaampi karvojen nieleminen, hiekkalaatikolla käynnin vältteleminen, anaalirauhasvaivat tai paksusuolen laajentuma. Myös vierasesineiden syöminen voi olla syynä ummetukseen. Tärkein tekijä ummetuksen ehkäisyssä on riittävä nesteen saanti. Kuivaruoka kannattaa jättää kokonaan pois tai ainakin vähentää sen osuutta ravinnossa, mikäli kissalla on taipumusta ummetukseen. Jos ummetus ei helpota kotihoidolla tai on toistuvaa, kannattaa ottaa yhteyttä eläinlääkäriin taustasyyn selvittämiseksi ja hoitamiseksi. (Lankinen J./Kissan ummetus)

Suolentuppeuma

Suolentuppeuma eli intussusseptio voi esiintyä missä tahansa suolen osassa, kun suoli ”työntyy itsensä sisään”. Suolentuppeuma on yleensä seurausta suolistolaisista, alkueläin-, bakteeri- tai virusinfektioista tai vieraista esineistä suolistossa.

Suolentuppeumaan voi johtaa äkillinen ruokavaliomuutos, suoliston massat (kasvaimet) tai suolistossa tehdyn toimenpiteen jälkiseuraus. Kissa oireilee yleensä ripuloimalla ja oksentamalla. Suolentuppeumaa hoidetaan kirurgisesti, mutta se saattaa myös uusiutua leikkauksesta riippumatta. Ennuste toipumisesta riippuu ihan suolentuppeuman vakavuudesta. Nopea hoitoon pääsy on tärkeässä roolissa toipumisen kannalta. Ilman hoitoon pääsyä eläin yleensä menehtyy. Suolentuppeuma saattaa myös jäädä krooniseksi ja on vaikeahoitoinen siinä kohtaa. Kissan intussusseptiot eivät ole kovin yleisiä ja pääasiassa nuorilla kissanpennuilla ja nuorilla aikuisilla kissoilla esiintyvä. (Tilley et al 2015.)

7.4. Yhteenveto kuolinsyistä

Terveystietoja on aiemmin verrattu Helsingin Yliopiston yli 8000 kissan aineiston tuloksiin. Tämän aineiston kuolleiden kissojen keskimääräinen elinikä oli 9,3 vuotta. On huomioitava, että aineiston tarkoituksena ei ollut määritellä kissojen keskimääräistä elinikää. Vastaavasti amerikkalaistutkimuksen mukaan kissojen mediaani-ikä oli niiden kuollessa 9,07 vuotta.

Verrattaessa Omakissan ja rotuyhdistysten kyselyn antamia keskimääräisiä elinikäitietoja, näyttää Omakissan tietojen mukaan itämaisten kissojen elinikä olevan lyhyempi kuin kissojen elinikä keskimäärin. Omakissan elinaikatiedot ovat kissojen määrän suhteen melko kattavat. Itämaisten kissojen keskimääräinen elinikä oli Omakissan mukaan 7,51 vuotta ja mediaani-ikä 8-vuotta. Omakissan aineistossa

pentukuolleisuuden osuus oli suuri, mikä laskee kissojen keskiarvoista elinikää. Rotuyhdistysten kysely antaa eliniästä hieman korkeampaa kuvaa. Rotuyhdistysten kyselyn mukaan itämaisten kissojen keskimääräinen elinikä oli 9,23 vuotta ja mediaanikä 10 vuotta. Koska mukana aineistossa on melko lyhyt otanta (10 vuotta). Elinaikatietoja voidaan vertailla luotettavasti vasta seuraavan arviointikauden aikana.

Itämaisten kissojen kuolinsyynä kasvaimet ovat selkeästi suurin luokka kaikissa aineistoissa. Myös Ruotsin vakuutus tutkimus vuodelta 2010 nostaa sairauksista itämaisten kissojen kohdalla ruuansulatuskanavan ongelmat ja kasvainten osuuden muihin rotuihin nähden huomattavasti korkeammaksi. Kasvainten osuus kuolinsyistä on huomattava, Omakissan tietokannan mukaan kissoista vajaa viidesosa (18,30 %) kuolee erilaisiin kasvaimiin. Vastaavasti rotuyhdistysten kyselytutkimuksen mukaan kasvaimiin kuolee 26,9 % itämaisista kissoista. Kasvainsairaudet ovat kissoilla rodusta huolimatta yleisiä, eli kuolinsyynä ne eivät poikkea kissojen yleisistä kuolinsyistä. Kasvainten esiintyvyys on kuitenkin niin suurta, että niihin tulee kissanomistajana kiinnittää erityistä huomiota.

Toiseksi suurin kuolinsyy oli molempien lähteiden mukaan munuaisen toiminnan ongelmat. Omakissan tietokannan mukaan munuaiset oli ilmoitettu 11,80 % kuolinsyiksi. Munuaissairauksien osuus kuolemista oli rotuyhdistysten kyselyn mukaan 25,20 %. Kuten kasvaimet, ovat munuaisiin liittyvät ongelmat kissojen kuolinsyynä yleisiä kaikilla roduilla.

Kolmanneksi suurimmaksi kuolinsyiksi nousi molemmissa aineistoissa ruuansulatuskanavan ongelmat. Omakissan aineistossa ruuansulatuskanavan ongelmien osuus kuolemista oli 7,70 %. Ruuansulatuskanavan ongelmien osuus kuolemista oli rotuyhdistysten kyselyn mukaaan 15,10 %. Amerikkalaistutkimuksessa maha-suolikanavan ongelmat olivat kuolinsyynä noin kymmenellä prosentilla kaikista kissoista. Ruotsalaistutkimus taas nosti ruuansulatuskanavan ongelmat nimenomaan tyypilliseksi itämaisilla kissoilla.

Vanhuus oli Omakissan kuolinsyytilastossa vasta neljänneksi (7,60 %) yleisin kuolinsyy ja rotuyhdistysten kyselyn mukaan viidenneksi suurin kuolinsyy (5,9 %).

7.5. Lisääntyminen

Itämaisten kissojen lisääntymiskäyttäytymistä tutkittiin terveystutkimuksen avulla. Kyselyn avulla saatiin tietoa 80 kasvatusnaaraasta, jotka olivat olleet kasvatuskäytössä vuosina 2013–2023. Kissoista 33 oli synnyttänyt pentueen tai pentueita vuosina 2021–2023 ja niiden osalta on kartoitettu myös pentueiden tietoja. Kasvatusurosten kyselyyn saatiin vastauksia 40 kasvatusuroksesta.

Kasvatusnaarailta ja -uroksilta kysyttiin niille teetetyistä siitostesteistä. Osioon vastattiin yhteensä 129 kissan osalta. Mukana on 9 kissaa, joiden kasvatuskäyttö on ollut ennen

vuotta 2013. Suurimmalta osalta kasvatustaaraista ja uroksista oli otettu suositelluista siitostesteistä FeLV ja FIV (85,3 % eli 110 kissaa). Hieman vajaa puolet vastaajista oli testannut kissalta myös veriryhmän (44,2 % eli 57 kissaa). Noin kolmannekselta siitokseen käytettävistä kissoista oli testattu GM1-gangliosidoosi. Polvitarkastuksen ja BAER-kuulotutkimuksen tekeminen oli selkeästi harvinaisempaa. Osittain BAER - tutkimuksen vähäinen osuus selittyy sillä, että valkoisten kissojen kuuloa voi tutkia myös eläinlääkärin suorittamalla kuulotestauksella. Kasvatuskissoista 12,4 % (16 kissaa) ei ollut läpikäynyt mitään suositelluista testeistä.

Suosittelujen testien lisäksi 64,3 prosentille (83 kissaa) kissoista oli tehty muita terveystutkimuksia. Muiden otettujen terveystestien kirjo vaihteli runsaasti. Suurimmassa suosiossa testien osalta olivat olleet sienitesti, sisäloistesti, DNA-geenitesti ja giardian testaus. Vastanneiden 83 kissan osalta kyseiset testit oli otettu yli 40 prosentilta kissoista. Noin kolmasosa oli röntgenkuvannut myös siitoskissan hampaat, testannut tritrichomonas foetus-alkueläimen, mycoplasman, herpesksen, calicin ja klamydian.

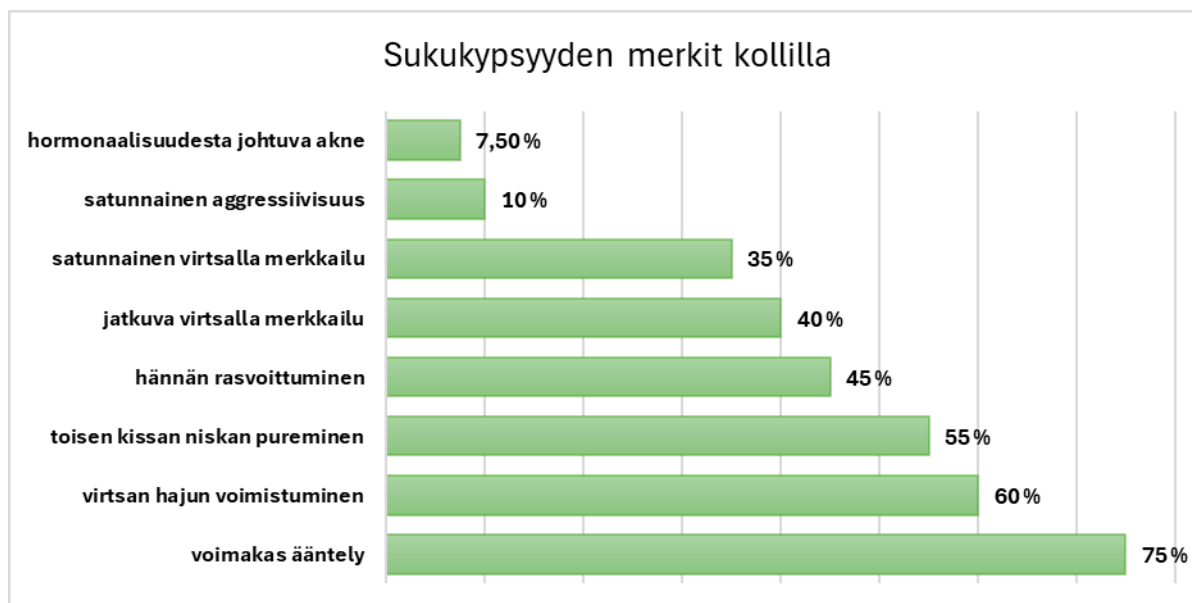
Siitoskissojen terveystutkimuksia suunniteltaessa on hyvä huomioida, että Suomen ulkopuolella itämaisilla kissoilla esiintyy sairauksia, jotka eivät tule esiin suomalaisissa aineistoissa. MyCatDNA:n aineistoon pohjautuvassa dna-tutkimuksessa balineeseilta on löydetty PRA:n lisäksi Mukopolysakkaridoosi (tyyppi IV) ja saman taudin modifier-muoto. Siamilaisilla on löydöksinä Mukopolysakkaridoosin lisäksi myös GM1(gangliosidoosi), akuutti porfyria (variantit 3 ja 4) ja PKD. Itämaisilta lyhyt- ja pitkäkarvoilta ei löytynyt DNA-näytteiden perusteella muita sairauksia, kuin PRA. (mycatDNA:n aineisto ja Martin et al 2008.) Ulkomaisissa tutkimuksissa itämaisiin rotuihin on yhdistetty myös amyloidoosi (Struck et al 2020). PawPedin tietokannasta löytyy tilasto HCM-sairasta itämaisista, joita löytyy 6 löydöstä 220 testatun joukosta. Lisäksi tilastossa on useampi epäselväksi merkitty tutkimustulos. PawPedin tilastossa suurin osa HCM-testatuista kissoista on ruotsalaisia. Tilastosta löytyy myös muutama suomalainen kissa. Tilastoon on hyvä tutustua harkittaessa uutta kasvatuskissaa.

7.5.1. Kasvaturookset

Kasvaturoosten kyselyyn vastattiin 40 kissan osalta. Nämä kissat olivat osoittaneet sukukypsyyden merkkejä melko varhain. Suurimmalla osalla (47,5 % eli 19 kissaa) kollittelu alkoi 7–8 kuukauden iässä. Neljäsosa kissoista (10 kissaa) aloitti kollittelun jo 5–6 kuukauden iässä ja viidesosa 9–12 kuukauden iässä. Vain harva itämainen kissa aloitti sukukypsyyden merkit yli vuoden ikäisenä. Itämaisten urosten voidaan siis todeta tulevan sukukypsiksi yleensä melko varhain, keskimäärin 7–8 kuukauden ikään mennessä.

Kolleilla sukukypsyyden merkit ilmenivät eri tavoin, mutta kaikilla niistä ilmeni sukukypsyyden alkaessa joitakin muutoksia. Valtaosa kolleista (75 % eli 30 kissaa) aloitti voimakkaan ääntelyn. Suurin osa merkkaili myös virtsalla joko jatkuvasti (40 %

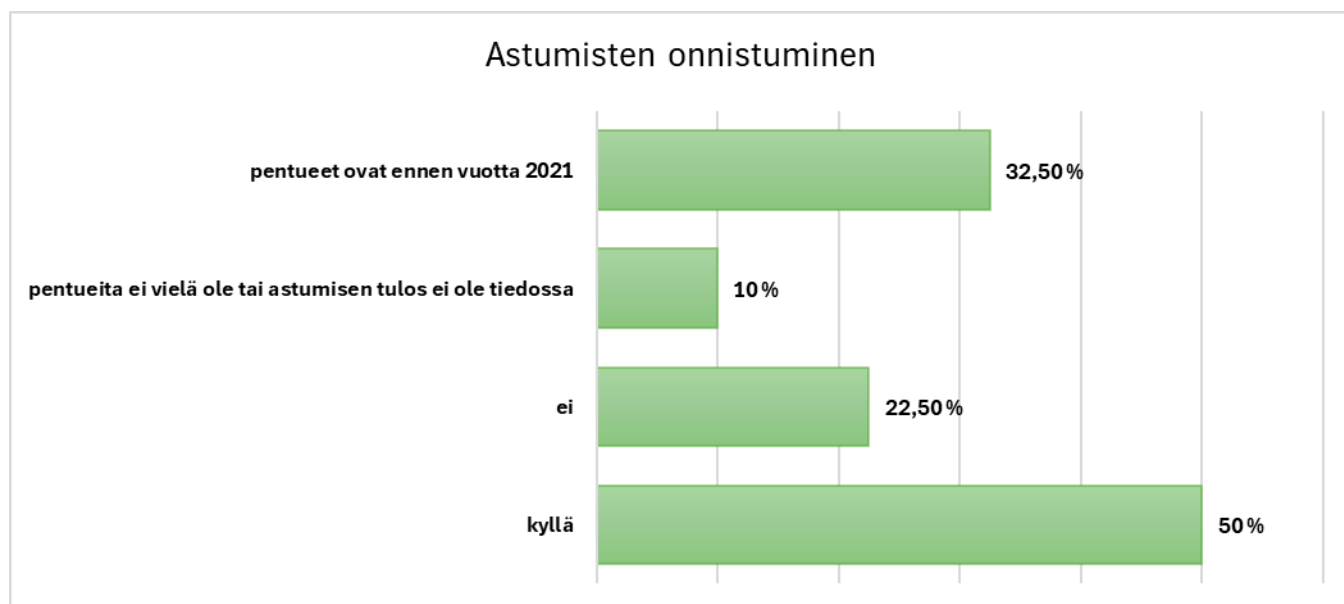
eli 16 kissaa) tai satunnaisesti (35 % eli 14 kissaa). Tavanomaista oli myös virtsan hajun voimistuminen (60 % eli 24 kissaa) ja toisen kissan niskan pureminen (55 % eli 22 kissaa). Yleistä itämaisilla kolleilla oli myös hännän rasvoittuminen (45 % eli 18 kissaa). Kaikki muut maininnat sukukypsyyden merkeistä olivat yksittäismainintoja.

Astumistilanteet sujuivat valtaosalla kolleista ongelmitta (77,5 % eli 31 kissaa). Muutamassa parittelussa oli urosten omistajien oman tulkinnan mukaan urospäristä ongelmaa hedelmöittymisessä (7,5 % eli 3 kissaa) ja sama määrä uroksia ei saanut pelkotilan vuoksi astuttua naarasta. Kyselyn vastauksissa jäi epäselväksi mihin tekijöihin urosten pelkotilat liittyivät. Niin ikään kolmen uroksen kohdalla raportoitiin teknisistä vaikeuksista astumisissa (7,5 %). Kyselyssä ovat vastaajat itse arvioineet kollin suoriutumista astumistilanteessa. Vastaajat eivät välttämättä osanneet arvioida miten ympäristötekijät ovat vaikuttaneet tilanteeseen.

Puolella otoksen uroksista ei ollut käytetty mitään sukukypsyyden oireita hillitseviä tai estäviä lääkityksiä. Suprelorin-implantti taas oli selkeästi suosituin vaihtoehto kollittelun ehkäisyyn. Implantti oli tai oli ollut käytössä 37,5 prosentilla kissoista (15 kissaa). Implantin vaikutuksen kerrottiin olevan noin vuosi. Sen käytön jälkeen lisääntymiskyky on palautunut vaihtelevalla aikavälillä. Peritol (syproheptadiini) käyttökokemuksena kerrottiin vaikutuksen kestäneen ensimmäisellä kerralla 5 kk.

Kyselyn uroksilla oli ollut yhteensä 45 pentuetta vuosina 2021–2023. Kyselyn siitosuroksista, vain 37,5 % toimi vuosien 2021–2023 pentueiden isinä. Jälkeläisiä saaneista uroksista suurin osa oli toiminut kahden pentueen isänä (15 % eli 6 kissaa). Kaksi uroksista oli saanut kolme pentuetta ja kolme urosta oli toiminut neljän pentueen isänä. Kahdella uroksella oli ollut pentueita 6 tai enemmän kyseisinä vuosina. Kyselyn siitosuroksista 62,5 % ei ollut jalostuskäytössä lainkaan kyseisinä vuosina.

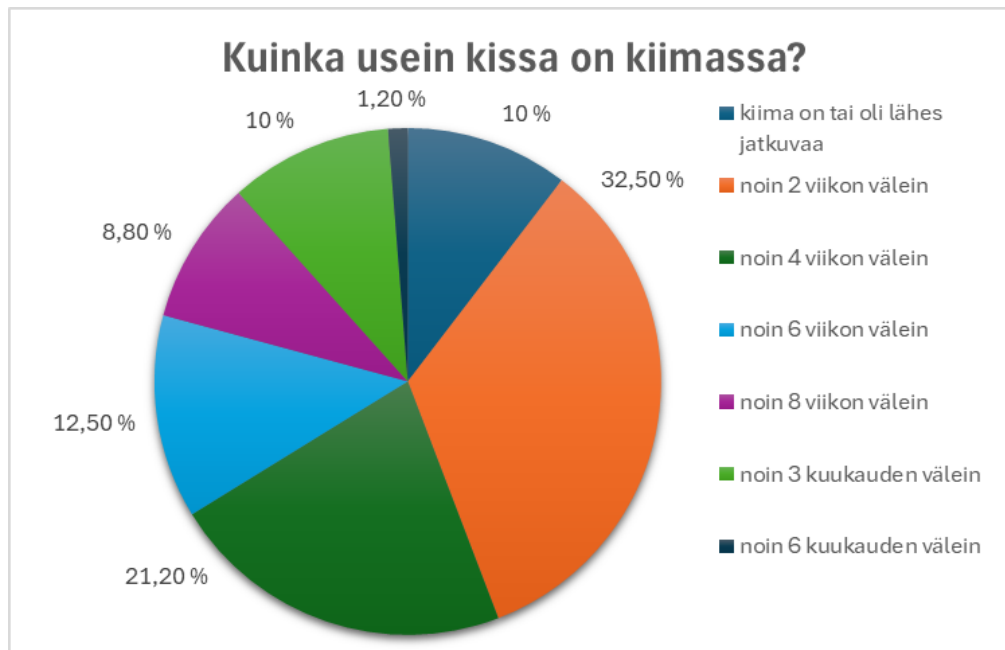
Puolissa astumistilanteista (18 tapausta) naaras tiinehtyi heti. Yhdeksässä tapauksessa (22,5 %) tiinehtyminen vaati uusintayritystä. Kolmasosalla kyselyn siitosuroksista pentueet olivat ajalta ennen vuotta 2021 ja 10 prosentilla pentueita ei vielä ollut tai astumisen tulos ei ole tiedossa.

7.5.2. Kasvatusnaaraat

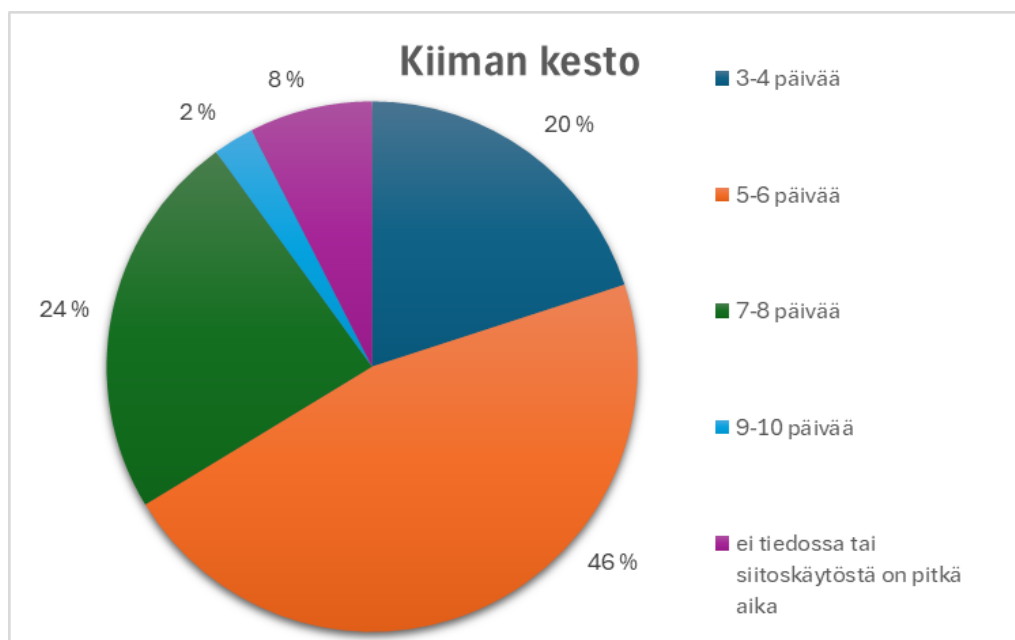
Kasvatusnaaraiden osioon saatiin vastauksia 80 kissasta. Itämaiset kissat aloittavat kiimansa tyypillisesti nuorina. Viidesosa kissoista (21,3 % eli 17 kissaa) aloitti kiiman jo 5–6-kuukauden iässä. Suurimmalla osalla kissoista (35 % eli 28 kissaa) kiima alkoi 7–8 kuukauden iässä. Kissoista 15 % (12 kissaa) aloitti kiiman 9–10 kuukauden iässä. Kiiman alkaminen alle 5 kuukauden iässä oli harvinaista ja yli 11 kuukauden iässä kiimansa aloitti vain 12,8 % koko aineistosta (10/80 kissaa). Osalla kissoista siitoskäytöstä oli pidempi aika ja siksi omistajat eivät enää muistaneet kiiman alkuajankohtaa.

Suurimmalla osalla siitoskäytön naaraista (76,3 % eli 61 kissaa) on tai oli säännöllinen kiimakierto. Muutama kissoista, 11,3 % (9 kissaa) pitää kiimoissa kesä- tai talvitaukoa ja 18,8 % (15 kissaa) kierto ei ollut säännöllinen.

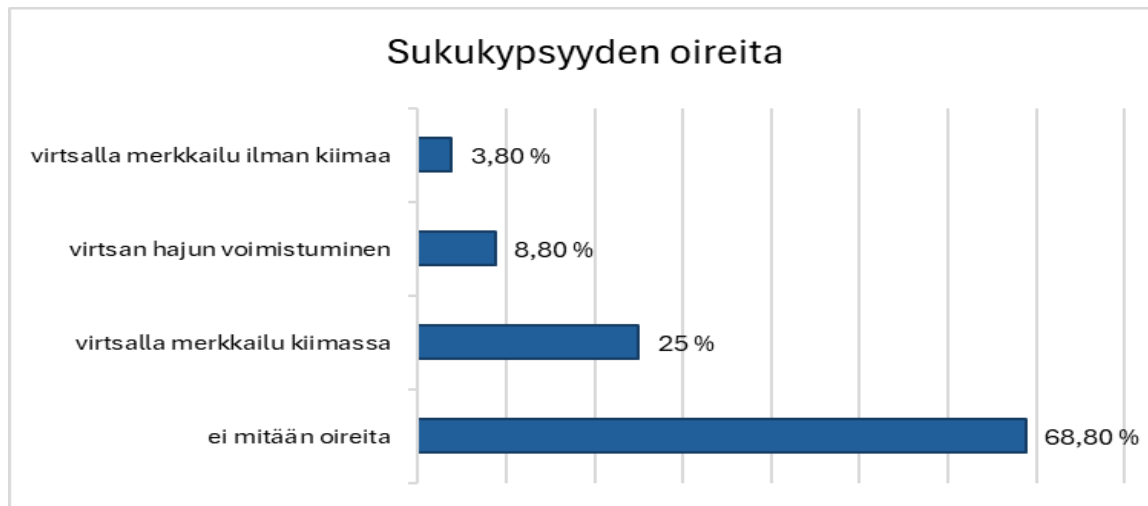
Itämaisten kissojen kiimavälit ovat tiheitä. Kissoista 32,5 % (26 kissaa) oli kiimassa noin kahden viikon välein ja 21,2 % (17 kissaa) neljän viikon välein. 10 % (8 kissaa) oli jatkuvasti kiimassa ja loput vastanneista jakautuivat melko tasaisesti 6 viikon, 8 viikon ja 3 kuukauden välein kiimassa oleviin. Kiimassa olo harvemmin kuin 3 kuukauden välein oli harvinaista.

Suurimmalla osalla kyselyyn vastanneista kissoista (46,3 % eli 37 kissaa) kiima kesti 5–6 päivää. Viidesosalla (20 % eli 16 kissaa) kiiman kesto oli 3–4 päivää ja 23,7 prosentilla (19 kissaa) kiima kesti 7–8 päivää. Osalla vastanneista kissoista siitoskäytöstä oli niin pitkä aika, ettei kiiman kestoa heidän kohdallaan muistettu.

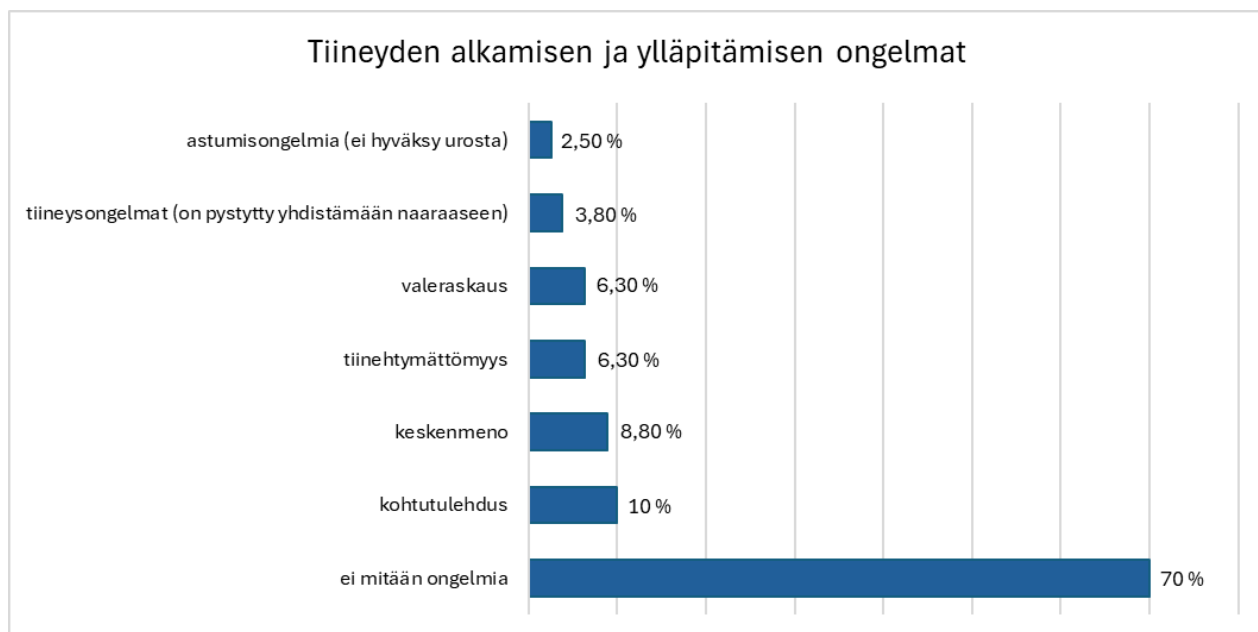

Kiiman merkkien nähtiin melko yksimielisesti rodulla olevan selkeitä. Kissoista 87,5 prosentilla (70 kissaa) nähtiin olevan selkeät kiiman merkit ja 8,8 prosentilla (7 kissaa) kiiman merkit olivat välillä selkeät ja välillä epämääräiset.

Sukukypsyysoireiden liittyvistä oireista suurimmalla osalla (68,8 % eli 55 kissaa) ei esiintynyt mitään oiretta. Yleisimmät sukukypsyysoireet olivat virtsalla merkkailu kiimassa (25 % eli 20 kissaa) ja virtsan hajun voimistuminen tai muutokset hiekkalaatikkokäyttäytymisessä (8,8 % eli 7 kissaa). Kaikki muut maininnat sukukypsyysoireiden muutoksissa olivat yksittäismainintoja.

Kiimaa ja sukukypsyysoireita hillitseviä lääkkeitä ei ollut 56,3 prosentilla (45 kissaa) käytössä. Niillä kissoilla, joilla lääkkeitä käytettiin, oli yleisemmin käytössä progestageenit esim. Perlutex ja Provera, joita käytti 30 % kissoista (24 kissaa). Muita käytössä olevia kiimanehkäisyjä olivat Suprelorin-implantti, jota käytti 8,8 % kissoista (7 kissaa) ja melatoniini, jota käytti 7,5 % kissoista (6 kissaa).

Itämaisilla kissoilla on todettu puolalaisranskalaisen tutkimuksen mukaan (vuodelta 2020) suurempi alttius hedelmöittymisongelmiin. Osalla kissaroduista hedelmöittymisluvut ovat 100 % luokkaa. Itämaisilla sama prosenttiosuus on 58,1 %.

(Fontbonne et al 2020). Rotuyhdistysten kyselyn valossa tilanne Suomessa näyttää paremmalta. Kissoista 70 % (56 kissaa) ei ollut kokenut tiineyden alkamiseen ja ylläpitoon liittyviä ongelmia. Esiintyneitä ongelmia olivat kohtutulehdus (10 % eli 8 kissaa), keskenmeno (8,8 % eli 7 kissaa), tiinehtymättömyys (6,3 % eli 5 kissaa) ja valeraskaus (6,3 % eli 5 kissaa). Kohtutulehduksen osalta kerrottiin sen vaikuttaneen astutuksen viivästymiseen ja yhden kissan kohdalla estäneen kokonaan pentueiden syntymisen. Muutaman kissan kohdalla kerrottiin valeraskaudesta/keskenmenosta. Pentuja ei näillä kerroilla syntynyt mutta jonkin aikaa astumisesta oli löytynyt verisiä jälkiä.

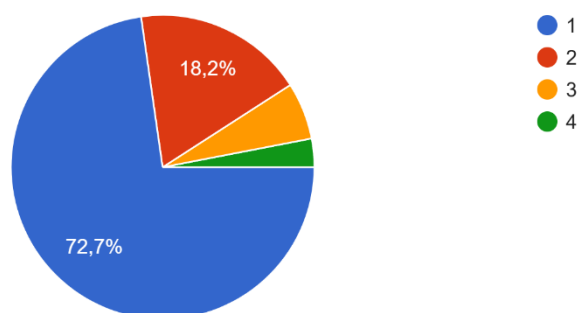
Helsingin Yliopiston tutkimusaineistossa itämaisten kissojen osuus naaraiden sukuelinsairauksissa oli korostunut. Sukuelinsairaudet ovat kohtalaisen yleisiä kaikilla kissaroduilla. Niihin oli sairastunut 19 % kaikkien rotukissojen naaraista. Itämaisessa roturyhmässä sairastuneita oli 25 % kissoista. (Vapalahti et al 2016)

7.5.3. Pentueet ja synnytykset

Kyselyn jalostusnaaraista 41,3 % (33 kissaa) oli ollut pentueita vuosina 2021–2023. Tämä otanta on vastannut seuraaviin pentueita koskeviin kysymyksiin.

Montako pentuetta kissalla on ollut vuosina 2021-2023?

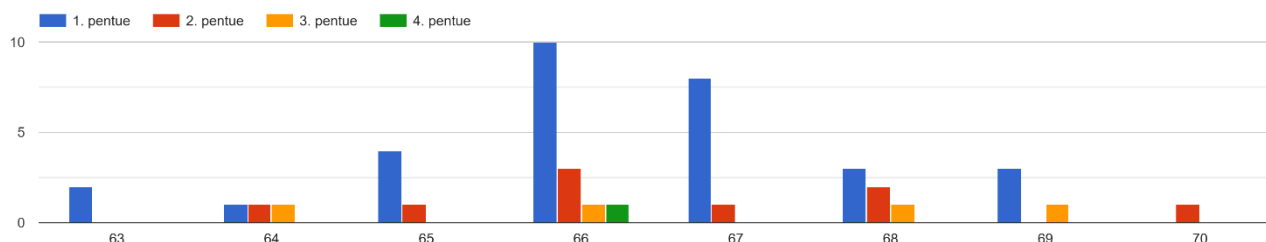
33 vastausta

Suurimmalla osalla kyselyn siitosnaaraista (72,7 % eli 24 kissaa) oli ollut vuosina 2021–2023 yksi pentue. Kissoista 18,2 % (6 kissaa) oli ollut kaksi pentuetta ja 6,1 % (2 kissaa) kolme pentuetta. Yhdellä kissalla (3 %) oli ollut 4 pentuetta. Pentueita, joiden tietoja kyselyssä käsitellään, on yhteensä 45.

Suurimmalla osalla pentueista tiineyden kesto oli 66 tai 67 päivää. Lyhyimmillään synnytys oli tapahtunut 63 vuorokauden jälkeen ja pisimmillään 70 vuorokauden kohdalla.

Tiineyden kesto. Valitse jokaiselle pentueelle oma kestonsa.

Synnytykset olivat kyselyn mukaan pääosin normaaleja, 93,9 % eli 31 kissaa synnytti normaalisti ja vain 6,1 % eli 2 kissaa keisarinleikkauksella. Keisarinleikkauksiin päätymistä täydennettiin lisätiedoilla. Ensimmäisessä keisarinleikkaustapauksessa synnytys ei edistynyt ja oli epäily, että pentu olisi jumissa synnytyskanavassa. Emo vuoti verta emättimestä. Toisessa tapauksessa sektion syitä ei tarkennettu, mutta kerrottiin, että syntyi kaksi pentua, joista toinen ei selvinnyt sektioista. Nisätulehduksen kerrottiin vaikuttaneen yhden kissan kohdalla imettämisen aloitukseen. Verrattaessa keisarinleikkauksien esiintyvyyttä kyselyn perusteella, näyttävät itämaisten rotujen keisarinleikkausmäärät olevan lähellä kaikkien rotujen keskiarvoa (5,8 %).

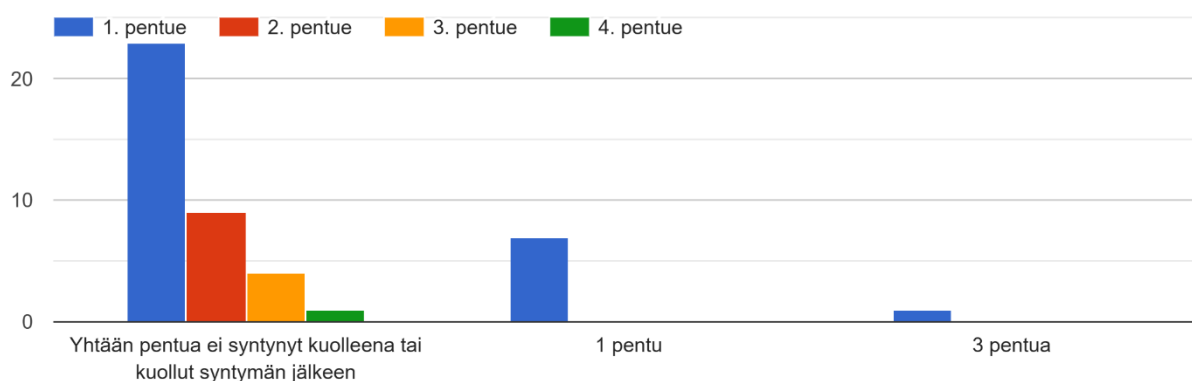
Aikaisemmissa tutkimuksissa keisarinleikkaukset on yhdistetty itämaisiiin rotuihin. Vuonna 2017 julkaistussa ruotsalaisessa Agrian vakuutusaineiston pohjaisessa tutkimuksessa vuosilta 1999–2006 itämaisilla roduilla oli korostunut riski keisarinleikkauksille. Kaikkien rotukissojen kohdalla keisarinleikkausten todennäköisyys on 5,8 % luokkaa. Itämaisten kissojen kohdalla riskiasetelma oli huomattavasti korkeampi. (Ström Holst 2016). Omakissan tilastot kissan keisarinleikkauksista osoittavat keisarinleikkausten määrän olevan suurempi kuin 5,8 %. Todennäköisesti ero keisarinleikkausmäärissä oman kyselyn ja Omakissan tietokannan välillä johtuu siitä, että kyselyyn eivät ole vastanneet ne kasvattajat tai kissanomistajat, joiden kissa on ollut keisarinleikkauksessa. Keisarinleikkausten määrissä on pientä laskua 2010-luvun puoliväliin verrattuna. Viime vuosina keisarinleikkausten määrä on ollut 8 % tuntumassa. Keskiarvo keisarinleikkausmäärästä 10 vuoden tarkastelujaksolta on 11,72 %

Vuosi	Keisarinleikkaus	Luonnollinen	Pentueiden määrä	Osuus synnytyksistä
2014	12	62	74	16.22 %
2015	13	61	74	17.57 %
2016	7	64	71	9.86 %
2017	7	66	73	9.59 %
2018	9	60	69	13.04 %
2019	12	76	88	13.64 %
2020	7	73	80	8.75 %
2021	6	66	72	8.33 %
2022	8	60	68	11.76 %
2023	5	54	59	8.47 %
YHTEENSÄ	86	642	728	11.81 %

Pentuekoot olivat vaihtelevia. 1–3 pennun pentueita syntyi yhteensä 15 pentuetta. Tavallisinta oli, että pentueissa oli 4–6 pentua, tämä pentuemäärä oli ilmoitettu yhteensä 32 pentueen kohdalla. Seitsemän tai kahdeksan pennun pentueita oli yhteensä 10.

Kyselyn mukaan pentukuolleisuus oli pentueissa melko vähäistä. Valtaosa pentueista selvisi ilman synnytyksen tai kahden seuraavan päivän aikaisia kuolemia. Yksi pentu menehtyi synnytykseen tai sitä seuraavina päivinä seitsemässä pentueessa. Yksi pentue kärsi kolmen pennun pikaisesta kuolemasta. Pentujen kuolemista kerrottiin useamman johtuneen perätilassa olleista synnytyksistä, joissa pentu jumittui synnytyskanavaan. Muutaman pennun kohdalla ei kuolinsyytä ole tiedossa, pennut näyttivät ulkoisesti täysin kehittyneiltä. Rakennevika löytyi yhdeltä pennulta (kehittymätön peräaukko) ja kaksi pennuista kuoli ripulin seurauksena. Yhdellä kuolleella pennulla oli epäily napainfektiota ja yhdellä epäiltiin syyksi hapen puutetta synnytyskanavassa.

Kuinka monta pentua eri pentueissa syntyi kuolleena tai kuoli 48 h synnytyksen jälkeen?

Omakissan pentukuolleisuus antaa kuitenkin eroavaa kuvaa rotujen pentukuolleisuudesta. Keskimääräistä elinikää kartoitettaessa alle vuoden ikäisten kissojen osuus kuolleista oli yli 17 % ja 0–4 kk iässä menehtyneiden osuus 12 %. Prosentit on laskettu 10 vuoden otannasta vuosilta 2013–2023.

Seuraavalla tarkastelukauden aikana pentukuolleisuuden tarkastelu on toivottavasti helpompaa, sillä BaJaVa ja Siam-Orient ry ovat ottaneet käyttöönsä yhteisen pentuekyselyn, johon kasvattajien toivotaan täyttävän tietoja jokaisesta pentueesta niiden luovutusikään mennessä. Kyselyn kautta toivottavasti saadaan lisätietoa myös mahdollisista pentukuolemien syistä. Yhdistykset toivovat kasvattajien vastaavaan kyselyyn myös kuolleiden pentujen osalta.

7.5.4. Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat rakenteelliset ominaisuudet

Itämaistyyppisillä roduilla on useita korostettuja piirteitä peruskissaan verrattuna. Silmien toivotaan olevan mantelin muotoiset. Korvien toivotaan olevan suuret ja alhaalle sijoittuneet. Lantio on muihin kissarotuihin verrattuna kapea. (BaJaVa ry:n KTO 2021).

Valkoisten sinisilmäisten kissojen kuuloa tutkitaan BAER-tutkimuksella tai muilla kuulotesteillä. Testaus on pakollinen jalostus- ja näyttelykissoille. Testauksen tulokset merkitään jokaisen kissan kohdalla ylös ja kuuroja kissoja ei saa käyttää jalostukseen. Heikkokuuloisten kissojen jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan.

PRA-positiivisia kissoja ei ole saanut käyttää jalostukseen vuoden 2016 jälkeen. PRA:n esiintyminen itämaisilla roduilla huomattiin rotuyhdistysten aktiivisen selvitystyön kautta. Geenitestien avulla voidaan testata, mitkä kissat kantavat verkkokalvon

rappeuman geenivirhettä. Omakissan mukaan yhtään kissaa ei ole merkitty Suomessa PRA-positiiviseksi vuoden 2017 jälkeen.

Syöpymiä on todettu itämaisilla kissoilla enemmän kuin rotukissoilla yleensä. Epäillään, että syöpymää on kahta eri tyyppiä. Toinen (tyyppi 1) on tulehduksellinen ja liittyy yleensä suun muuhun terveyteen. Tyyppi 2 sen sijaan on idiopaattinen ja sen juurisyitä ei tiedetä, mutta sairauden kohdistuminen tiettyihin rotuihin viittaa vahvasti geneettiseen perimään. (Gorrel 2015). Itämaisten kissojen hammasterveyttä tulisi seurata tarkasti.

Astman ilmenemisessä tietyillä kissaroduilla genetiikalla on todennäköisesti vaikutusta. Eläinlääketieteen tutkijat pyrkivät tunnistamaan perinnöllisiä tekijöitä, jotka tekevät tietyn rodun alttiiksi astmalle. Tällä hetkellä genetiikan rooli on kuitenkin epäselvä. Itämaisilla kissoilla esiintyy astmaa enemmän kuin rotukissoilla yleensä. Astman esiintyminen kissan suvussa on hyvä ottaa huomioon kissan jalostuskäyttöä mietittäessä.

Itämaisten kissarotujen kapealla lantiolla saattaa olla yhteyttä rodun keisarinleikkausmääriin ja polttoheikkouteen. Kissaliiton sääntöjen mukaan naarasta, joka tarvitsee toistuvia keisarinleikkauksia ei tulisi käyttää jalostukseen. Naaraalle on sallittu vain kaksi keisarinleikkausta, sillä jokainen keisarinleikkaus on naaraalle riski. (Kissaliitto rekisteröintisäännöt 2024). Itämaisilla naarailla näyttää esiintyvän paljon kohtutulehduksia. Itämaisia ei tulisi pitää tarpeettomasti leikkaamattomina kohtutulehdusten välttämiseksi. Yleisesti itämaiset lemmikkikissat suositellaan steriloitavan mahdollisimman pian, mieluiten jo ennen ensimmäistä kiimaa (BaJaVa ry:n KTO 2021).

7.5.5. Ulkomuotoon liittyvät rakenteelliset piirteet, jotka altistavat rodun yksilöt sairauksille tai lisääntymis- ja hyvinvointiongelmille

Kysyttäessä kissoihin erikoistuneen Catvetin tietoja rakenteellisista poikkeavuuksista itämaisilla kissoilla, vastasi eläinlääkäri Kirsi Juuti, että ääripäiden tavoittelu ei ole tarkoituksenmukaista olipa kyse sitten korvien koosta, niiden sijainnista, kuonon pituudesta tai lyhydestä, vartalon pituudesta tai mistä tahansa muusta rakenteellisesta seikasta. Hänen mukaansa pitkällä tähtäimellä kaikenlainen poikkeama ns. normaalirakenteesta huonontaa eläinten hyvinvointia ja aiheuttaa turhaa kärsimystä. (Kirsi Juutin sähköpostikonsultaatio).

Itämaisten kissojen kallon pituus ja kapealeukaisuus voi altistaa purentavialle. Purentavikatapauksia ei kuitenkaan ole tullut esille sairaustiedoissa.

Osa itämaisten kissojen omistajista on kertonut kissojen vilkkuluomien olevan esillä toistuvasti. Yleensä vilkkuluomen esilläolo on merkki siitä, ettei kissa voi hyvin. Vilkkuluomen esilläolo saattaa viitata myös hermovaurioon tai olla merkki sairaudesta.

Myös silmän tulehdustila voi saada vilkkuluomen esille. Itämaisten kissojen kohdalla kyse näyttäisi kuitenkin olevan esteettisestä haitasta, sillä kissoilta ei ole tutkittaessa löydetty sairauden merkkejä. Vilkkuluomien esilläoloa olisi hyvä kartoittaa tarkemmin seuraavan KTO:n yhteydessä. (Koira- ja kissaklinikka/ kissan silmätaudit).

Itämaisilta kissoilta on kerrottu löytyvän myös sisään- ja ulospäin kääntyviä luomia (Entropium ja Ektropium). Itämaisten kissojen pitkä kapea kuono ja joskus syvä silmäkuoppa suhteessa liian suureen tai liian pieneen silmämunaan altistavat kissoja eriasteisille vahingoille. Luomien poikkeustiloja esiintyi terveysseurauksen mukaan kuitenkin vähän. (Evidensia/Luomen poikkeamat).

Aikaisemmin erityisesti siamilaisilla kissoilla esiintyi silmien karsastusta. Piirre on yhdistetty sukusiittisuuteen. Uusimman terveyskyselyn tuloksissa karsastus ei tullut esille. Joko karsastavia kissoja esiintyy roduilla aiempaa vähemmän, tai ne eivät syystä tai toisesta ilmenneet kyselyssä. Jalostuskäyttöön tulisi valita ensisijaisesti kissoja, jotka eivät karsasta.

Viimeisinä vuosina itämaisten kissojen korvien asento on asettunut osalla kissoista yhä alemmaksi. Korvien koon ja asennon ei ole todettu aiheuttavan kissalle rakenteellisia haittoja. Rotuyhdistykset ovat kuitenkin huolissaan poikkeuksellisen matalalle sijoittuneiden korvien mahdollisista vaikutuksista itämaisten kissojen terveyteen. Tätä huolta tukee myös eläinlääkäri Kirsi Juutin konsultaatio. Poikkeuksellisen alas sijoittuneiden korvien (korvat reilusti päälinjan alapuolella) vaikutusta kissan terveyteen on hyvä tarkkailla.

7.6. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

Itämaisten kissojen rakenteellisista ominaisuuksista tulee kiinnittää huomio silmiin (PRA), kuuloon (valkoiset kissat), hammassyöpymiin, hengitystieongelmiin (asthma), kasvaimiin ja synnytyselinsairauksiin.

Keisarinleikkausten määrää on hyvä seurata emolinjoittain ja pyrkiä valitsemaan kasvatustaariksi mahdollisimman hyviä ja terveitä emoja.

Ulkomuodon ylikorostuneiden piirteiden vaikutusta kissan terveyteen on hyvä seurata tulevien vuosien aikana.

7.7. Keskeisimmät ongelmakohdat ja niiden mahdollisia syitä

Itämaisten kissarotujen keskeisimmät ongelmakohdat liittyvät jalostuskissojen (erityisesti siitosurosten) määriin. Viimeisimpien sukupolvien kohdalla käytettyjen siitosurosten määrä on ollut erittäin alhainen. Vaikea saatavuus uroksissa on ajanut

rodut tilanteeseen, jossa urosten jälkeläismäärät ovat suuria ja geneettinen monimuotoisuus kapenee.

Haasteena siitoskissojen valinnassa ovat myös terveyshuolet suun sairauksien ja kasvainsairauksien myötä. DNA-testien kehitystä kannattaa tarkkailla. Testien tarjoamia uusia mahdollisuuksia geneettisten valintojen perusteisiin kannattaa hyödyntää kasvatustyön tukena. Ennen kuin DNA:n avulla saadaan rajattua tiettyjen sairauksien riskitekijöitä pois kasvatuksesta, on kasvattajan hyvä selvittää omien kasvatuskissojensa taustoja ja niissä esiintyviä sairauksia. Hyvä pohjatyö on erityisen tärkeä siitoskissojen valinnassa.

8. Ulkomuoto

Ensimmäinen siamilaisten kissojen rotumääritelmä on vuodelta 1892. Tässä määritelmässä siamilaisten vartaloita kuvaillaan hoikaksi ja painotetaan, että kissan tulee ulkonäöltään olla kotikissan vastakohta. Naamioväritys on mainittu ja se on näkyvissä myös ensimmäisissä siamilaisista otetuissa kuvissa. Mielenkiintoista tässä ensimmäisessä rotukuvauksessa on, että siamilaisilla yleisesti esiintynyttä häntämutkaa on alun perin pidetty ihailtavana ominaisuutena ja siihen on liitetty myyttisiä tarinoita, kuten sormustelineen virka. Kierosilmäisyyttä ei myöskään pidetty virheenä, vaan ennemminkin ominaisuutena, joka oli saattanut syntyä aarteiden tiukasta vartioinnista. (Pollard 2006: 297.) Nykyisin kaksi viimeisintä ominaisuutta tiedetään geneettisiksi ja osittain sisäsiitoksen sivutuotteiksi. Ne nähdään nykystandardissa virheiksi.

Monet tunnistavat edelleen siamilaisen kissan hoikasta linjakkaasta vartalosta, pitkistä hoikista jaloista ja soikeista tassuista. Kissojen ilmettä kuvaillaan samalla kertaa vetoavaksi ja julkeaksi. (Stierncreutz 1976: 91.) Tämä vanha kuvailu siamilaisten ulkonäöstä pitää kissoilla edelleen hyvin paikkansa. Balineesien rotukuvan tavoitteeksi oli rodun rantautuessa Suomeen asetettu siamilaisen hoikka vartalo, siniset silmät ja naamioväritys, mutta kevyesti leijuva turkki. (Tuominen 1986: 90.)

Varianteiksi kutsutaan ulkonäöltään lyhytkarvaisia siamilaisia ja itämaisia, jotka kantavat pitkäkarvageeniä. Variantit voivat toisen variantin tai pitkäkarvaisen kissan kanssa saada pitkäkarvaisia pentuja. Aikaisemmin variantit merkittiin erikseen varmerkinnällä rekisterikirjaan, mutta nykyisin ne merkitään ulkonäkönsä mukaisesti lyhytkarvoiksi. (BaJaVa 2021: 2.)

Ulkonäöllä oli kasvattajien vastausten mukaan vaikutusta jalostuskissan valintaan, vaikka kasvattajat kertoivatkin arvostavansa luonnetta, terveyttä ja maltillisia sukusiitoskertomia ulkonäköä enemmän. Itämaisten kissojen ulkomuodossa on pitkään ihannoitu suuria, matalalle sijoittuneita korvia. Rodun harrastajat ovat kokeneet näyttelyissä korvien osuuden olevan poikkeuksellisen suuri kissan arvostelussa standardin pisteytykseen verrattuna.

8.1. Rotumääritelmä

Kaikilla itämaisilla sisarroduilla on sama standardi. Eroavaisuuksia on karvanpituuden ja laadun suhteen sekä silmien värissä. Rotumääritelmän ja standardin ovat tarkistaneet ja sanamuotoihin vaikuttaneet itämaisia kissoja kasvattavat tuomarit Satu Hämäläinen, Pia Nyman ja Susanna Piispanen.

Itämaiset kissat ovat keskikokoisia ja virtaviivaisia. Vartalon tulee olla pitkä ja hoikka, mutta silti jännevä ja lihaksikas. Kissat ovat vartaloltaan elegantteja, hartiat eivät ole leveämmät kuin lantio. Jalat ovat pitkät ja sirot, sopusuhtaiset vartaloon nähden. Tassut ovat sirot ja soikeat. Myös kissojen kaula on pitkä ja hoikka.

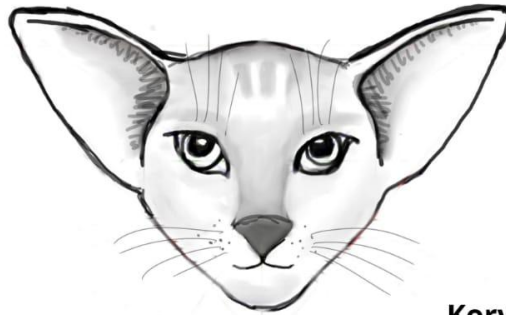
Itämaisten kissojen pään tulee olla keskikokoinen ja muodoltaan kiilamainen. Kiila alkaa nenästä eivätkä viiksityynyt saa olla korostuneet; sivulinjat ovat suorat ja kiila levenee vähitellen korviin asti. Korvat jatkavat kiilavaikutelmaa muodostaen kolmion. Pään profiili on pitkä ja suora, päälaki hieman kupera. Kuono on kapea ja profiilissa nenälinjan tulee jatkua pitkänä ja suorana nenänpäästä otsaan asti. Leuka on keskivahva ja leuan kärki muodostaa pystysuoran linjan nenänpään kanssa.

Korvat ovat suuret, leveät ja avoimet tyvestä ja kapenevat kärkeä kohti. Silmät ovat keskikokoiset ja mantelinmuotoiset. Ne eivät ole ulkonevat eivätkä syvällä päässä. Silmät ovat hieman vinossa kohti nenää, ollakseen sopusoinnussa kiilamaisen pään kanssa. Balineesien ja siamilaisten silmät ovat syvän siniset ja itämaisten lyhyt- ja pitkäkarvojen silmät ovat kirkkaan vihreät.

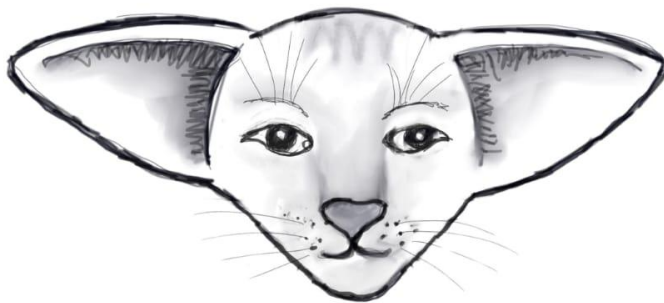
Pitkäkarvaisten ja lyhytkarvaisten itämaisten suurin ero on karvapeitteessä. Häntä on hyvin pitkä, lyhytkarvaisilla piiskamainen ja pitkäkarvaisilla puuhkamainen. Lyhytkarvaisten turkki on lyhyt, kiiltävä, silkkinen ja vartalonmyötäinen. Pitkäkarvaisten turkki on hieno ja silkkinen. Vartalon osalta turkki on keskipitkä, kaulurista, harteilta ja hännästä pidempi. Rodut ovat lähes aluskarvattomia. (BaJaVa ry KTO 2021-rotumääritelmän suomenkielinen esittely luettelomuodossa.)

Itämaisen kissan pään mittasuhteet

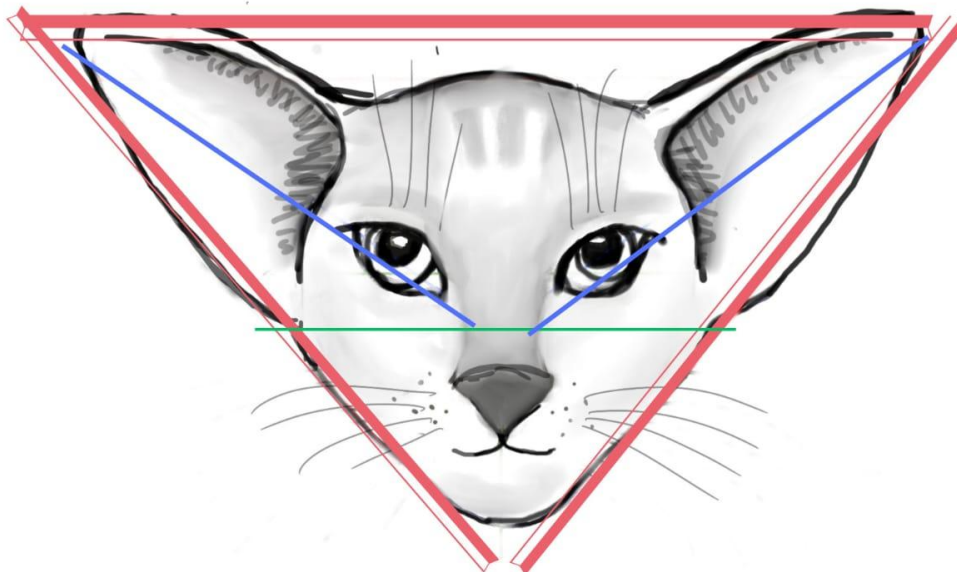
Korvien kärjet ja leuka kolmiolinjassa.
Mantelin muotoiset silmät, hiukan vinosti,
nurkat kohti korvien kärkiä.

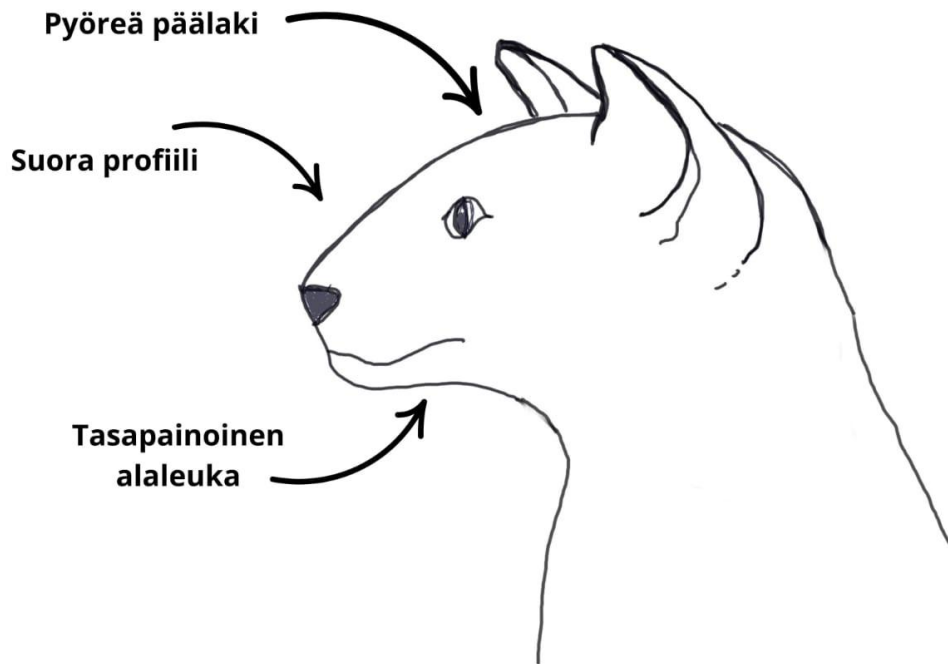
Korvat liian alhaalla,
silmät liian vaakatasoiset.

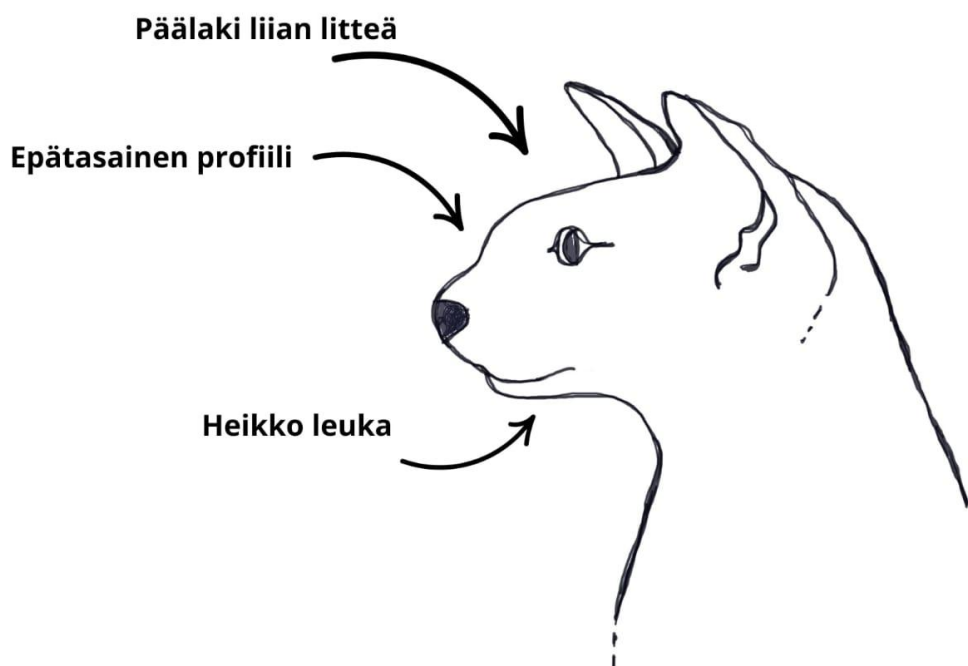
Korvat liian pystyt,
silmät liian pyöreät

Itämaisen kissan profiili

Yleisimpiä poikkeuksia profiilissa

8.2. Standardi

Standardin suomennoksesta on poistettu virheiden osuus, sillä KTO:n valmistumishetkellä keväällä 2025 oli tiedossa sen poistuminen standardin osalta 1.1.2025.

© FIFe BALINEESI / ITÄMAISET / SIAMILAINEN

Standardit hyväksytty

Balineesi	BAL	1983
Itämainen pitkäkarva	OLH	1985
Itämainen lyhytkarva	OSH	1959
Siamilainen	SIA	1949

Yleistä		Balineeseilla, itämaisilla pitkäkarvoilla, itämaisilla lyhytkarvoilla ja siamilaisilla on sama standardi
	Yleisvaikutelma	Hoikka, elegantti, pitkin kapenevin linjoin, notkea ja lihaksikas.
	Koko	Keskikokoinen
Pää	Muoto	Keskikokoinen, suhteessa vartaloon, tasapainoinen; kiilamainen suurin linjoin. Kiila alkaa kuonosta ja levenee asteittain suorassa linjassa molemmilla puolilla korviin. Pään sivulinjoissa ei pitäisi olla painumaa viiksityynyjen jälkeen. Kallon profiili sivusta katsottuna on hivenen kaareva.
	Nenä	Pitkä ja suora, linja otsalta jatkuu täysin ilman painaumaa.
	Kuono	Kapea
	Leuka	Keskikokoinen. Leuan kärki muodostaa pystysuoran linjan nenänpään kanssa.
Korvat	Muoto	Isot ja kärkeä kohti kapenevat, leveät tyvestä
	Sijainti	Jatkavat pään kiilan linjoja
Silmät	Muoto	Keskikokoiset, eivät ulkonevat eivätkä syvällä.

			Mantelinmuotoiset, lievästi vinot kohti nenää sopusoinnussa kiilan linjojen kanssa.
	Väri/	BAL/ SIA/	Intensiivinen syvänsininen
		OLH/ OSH	Kirkkaanvihreä Valkoisilla kissoilla: Kirkkaanvihreä, syvänsininen tai eriväriset (toinen vihreä, toinen syvänsininen)
Kaula			Pitkä ja hoikka
Vartalo	Rakenne		Pitkä ja hoikka, lihaksikas, mutta silti siro ja elegantti. Hartiat eivät ole lanteita leveämmät.
Jalat			Pitkät ja sirot, sopusuhtaiset vartaloon nähden
	Tassut		Sirot ja soikeat
Häntä			Hyvin pitkä; hännänpäästä kohti kapeneva, kapea myös tyvestä.

Väritys

Turkki	Tekstuuri	OSH/ SIA	Hyvin lyhyt, hieno, kiiltävä, silkkinen ja vartalonmyötäinen. Lähes ilman aluskarvaa
		BAL/OLH	Hieno ja silkkinen; vartalolla keskipituinen, hieman pitempi kaulurissa, harteilla ja hännässä, joka muodostaa viuhkan. Ei villavaa aluskarvaa.
	Väri	BAL/ SIA	<u>Pointit</u> : naamio kasvoilla, tummempi korvista, jaloista ja hännästä. Naamiovärin tulisi olla niin tasainen kuin mahdollista.

			Naamio alkaa nenän päästä ja jatkuu liukuen korvien tyveen saakka. <u>Vartalon väri</u>: tasainen, lievät haamukuviot kyljissä mahdollisia, mutta pointtien ja vartalon värin välillä täytyy olla selkeä kontrasti. <u>Naamio valkoisella</u>: Kuvion osalta ks. Yleinen osa: värivaihtoehdot 01, 02 ja 03
		OLH/ OSH	Tasainen väri, ilman tabby- tai haamukuvioita ei-agoutikissoilla.(agouti =kuviollinen, ei-agouti=kuvioton) Viiksien ja kulmakarvojen väri sointuu vartalon väriin. Värivaihtoehdoista ks. seuraavat taulukot
Sertifikaatin epäävät virheet	Turkki	BAL/ SIA	• riittämätön kontrasti naamion ja vartalon välillä • pigmenttivrheet / värin puute kuonon päässä, polkuanturoissa ja/tai huulissa.
	Silmät	OLH/ OSH	• enemmän keltainen kuin vihreä silmien väri
Ei excellentiä		BAL/ SIA	• valkoinen varvas/varpaat tai valkoinen täplä(t) värimuunnoksilla ilman valkoista.
Hylkäys		BAL/ SIA	• silmien väri muu kuin sininen

PISTEYTYYS

YHTEENSÄ			BAL/SIA	OLH/OSH
			Pisteet	
			100	100
Pää	yleismuoto, nenä ja profiili, leuat ja hampaat, otsa korvien sijainti ja koko, silmien koko, muoto ja sijainti		25	25
Silmän väri			15	15
Vartalo	muoto, koko, luuston rakenne jalkojen korkeus ja tassujen muoto hännän pituus ja muoto		25	25
Turkki	Väri, kuviot, laikut	vartalon väri	10	20
		pisteet	10	
	Laatu ja tekstuuri		10	10
Kunto			5	5

8.3. Näyttelyt

Kissanäyttelyt ovat osa kasvatusta ja hyvä paikka verkostoitua. Suomessa toimii neljä eri kattojärjestöä, joista kaksi järjestää säännöllisesti kissanäyttelyistä ja kaksi silloin tällöin. Suurimmat kattojärjestöt ovat FIFe, Fédération Internationale Féline, jonka alla Suomen Kissaliitto toimii, ja CFA, Cat Fanciers' Association, jonka alla taas toimii Cat Fanciers' of Finland. Pienempiä järjestöjä ovat WCF, World Cat Federation ja TICA,

The International Cat Association. Seuraavaksi esitellään lyhyesti muut järjestöt ja keskitytään lopuksi FIFeen ja Kissaliittoon itämaisten kissojen osalta.

8.3.1. Muut kattojärjestöt

CFA

The Cat Fanciers' Association Inc (CFA) on 1906 perustettu amerikkalainen kissajärjestö. Järjestöön kuuluu yli 650 jäsenklubia eri puolilla maailmaa. Yksi näistä jäsenklubeista on Cat Fanciers of Finland ry. CFA:n toimisto sijaitsee USA:ssa, josta mm. kaikki viralliset sukutaulut, rekisteröintitodistukset yms. toimitetaan jäsenklubeihin. (<https://cfasuomi.org/yhdistys/cfa-2/>)

Jäsenklubien järjestämiä näyttelyitä pidetään vuosittain lähes 500, joista suurin osa järjestetään Pohjois-Amerikassa. Euroopan alueella näyttelyitä järjestetään vähintään kerran kuukaudessa. Suomessa järjestetään CFA-näyttelyitä vuosittain. CFA:lla on yhtenäiset säännöt koskien kasvatusta kaikille kasvattajilleen asuinpaikasta riippumatta. Lisäksi eri maiden lait ja säädökset ohjaavat kasvatustoimintaa. (<https://cfasuomi.org/yhdistys/cfa-2/>)

Hyväksytyjä kissarotuja on CFA:ssa 42 ja osa näistä jakautuu pitkäkarvaisiin ja lyhytkarvaisiin versioihin rodusta. Uudet rodut lykoi, khao manee ja toybob osallistuvat miscellaneous-luokassa, joka tarkoittaa sitä, että rotu odottaa tarvittavaa rekisteröintien määrää tullakseen hyväksytyksi. CFA pitää edelleen puhtaina siamilaisina pelkästään neljää klassista siamilaisväriä. Muut naamiovärit on erotettu omaksi rodukseen Colorpoint Shorthair. Valkolaikkunaamiot ovat CFA:ssa itämaisten lyhytkarvojen väriyhmä. CFA Finlandin kasvattajat eivät välttämättä kuulu mihinkään alayhdistykseen, sillä CFA tarjoaa rekisteröinti- ja näyttelypalveluita yksityishenkilöille. (<https://cfasuomi.org/kasvatus/kasvattajat/>)

TICA

TICA (The International Cat Association, Inc.®) on vuonna 1978 perustettu maailmanlaajuinen kissayhdistys, jonka päämaja on Texasissa. Yhdistys kertoo eroavansa muista kissayhdistyksistä erilaisella tuomarointitavallaan. (<https://tica.org/about-tica/>).

TICA ylläpitää kissarotujen standardeja, järjestää satoja näyttelyitä eri puolilla maailmaa ja kouluttaa tuomareita näyttelyihin. Yhdistyksellä on jäseniä 104 maassa. TICAssa tunnustetaan tällä hetkellä 71 kissarotua. Uudemmissa roduista myös esimerkiksi lykoi ja chausie ovat TICAssa hyväksytyjä rotuja. (<https://tica.org/about-tica/>). TICAn rekisteröityneistä kasvattajista ei internetsivujen perusteella saada tietoa. TICAn näyttelykalenterin mukaan Suomessa ei ole lähiaikoina järjestetty näyttelyitä. (<https://shows.tica.org/fi/>)

WCF

WCF (World Cat Federation) on maailmanlaajuinen jäsenyhdistysten järjestö. Vuonna 1988 Brasiliassa perustetun järjestön päämaja on nykyään Saksassa. Järjestöllä on 280 jäsenyhdistystä. Järjestö ajaa myös kissojen hyvinvointia yleisesti. Järjestön tavoitteena on yhdistää eri maiden kissatoimintaa. Jokainen jäsenyhdistys toimii kuitenkin itsenäisesti ja järjestää myös näyttelyitä. Suomessa toimii WCF-järjestön alla kaksi kissayhdistystä: Fennica cattus ry ja 4Stars ry. Suomessa toimivat järjestöt järjestävät satunnaisesti näyttelyitä. WCF:n rekisteröityneistä kasvattajista ei internetsivujen perusteella saada tietoa. 4Stars ry:llä on omat kotisivut ja niiden mukaan yhdistys tarjoaa kissojen rekisteröintiä WCF:n kautta ja opastusta kasvattajille (<https://wcf.de/en/> ja <https://www.4starscatclub.com/>)

8.3.2. FIFe, Fédération Internationale Féline d'Europe

1930-luvulla eräällä ranskalaisrouvalla, Madame Marguérite Ravelilla oli unelma perustaa eurooppalainen kissajärjestö. Pariisissa vuonna 1949 perustettiin epävirallisesti uusi kissajärjestö Royal Cat Society of Flandersin, the French Cat federation ja Italian Cat Societyn välillä. Nimeksi tuli Fédération Internationale Féline d'Europe (FIFE).

Ensimmäinen FIFE näyttely pidettiin Pariisissa vuonna 1949. Marraskuun 10. päivä 1950 Ghentissä, Belgiassa järjestettiin ensimmäinen yleiskokous, General Assembly. Yleiskokouksessa hyväksyttiin järjestön säännöt ja säädökset. Seuraavien vuosien aikana FIFE kasvoi vauhdilla ja muutti nimensä muotoon FIFe.

Nykyään FIFessä on 41 jäsenyhdistystä 39 eri maassa, yli 200 kansainvälistä tuomaria, yli 100 tuomarioppilasta, joista n. 30 opiskelevat ensimmäistä kategoriastaan. Yli 100 000 henkilöjäsentä, yli 1 500 kasvattajaa. Näyttelyitä järjestetään yli 500 vuosittain ja joihin osallistuu reilusti yli 200 000 kissaa. (www.fifeweb.org.)

8.3.3. Suomen Kissaliitto

Suomi on ollut edustettuna FIFessä vuodesta 1961. Vuonna 1975 perustettu Suomen Kissaliitto ry toimii yhteistyöelimenä jäsenyhdistystensä ja FIFen välillä. Kissaliitto rekisteröi vuosittain lähes 5000 rotukissaa ja n. 100 uutta kasvattajanimeä.

Kissaliiton alaiset jäsenyhdistykset vastaavat kissanäyttelyiden järjestämisestä. Jäsenyhdistyksiä on 14, joista 12 järjestää aktiivisesti keskimäärin kaksi näyttelyviikonloppua vuodessa. Yhden viikonlopun aikana järjestetään kaksi joko kansainvälistä tai kansallista näyttelyä. Poikkeuksena on ns. 3 sartin näyttely eli toisena päivänä on mahdollista saada kaksi sertifikaattia ja toisena päivänä yksi. Voittajannäyttelyt ovat aina yhden sertifikaatin näyttelyitä, jotka kestävät kaksi päivää;

ensimmäisenä päivänä laatuarvostelut sekä tuomarin parhaat ja loppukilpailut toisena päivänä.

8.3.4. Kategoriajako

Vuonna 2014 FIFessä kissat oli jaettu neljään kategoriaan alun perin karvan pituuden mukaan: kategoriassa 1 ja 2 olivat puolipitkä- ja pitkäkarvaiset rodut, kuten persialaiset, maine coonit ja siperianmetsäkissat. Kategoriassa 3 lyhytkarvaiset kissat, kuten bengalit, abessialaiset ja cornish rexit. Kategoriassa 4 olivat itämaiset rodut sekä peterbald, joka on itämaisen lyhytkarvan karvaton variaatio. Vuoden 2015 FIFe General Assembly hyväksyi uuden kategoriajaon, jolla oli tarkoitus tasapainottaa kategorioiden kissamääriä. Tämä tarkoitti, että kolmoskategoriasta siirtyivät mm. cornish rex, devon rex, abessinialainen, somali, venäjänsininen kategoriaan 4. Muutos astui voimaan 1.1.2016. Samaan aikaan tuli voimaan toinen muutos, jossa valkolaikulliset naamiokissat eli seychellin lyhytkarva (SYS) ja pitkäkarva (SYL) siirrettiin siamilaisen ja balineesin alle.

Itämaisten kissojen määrä näyttelyissä on vähentynyt. Tänä päivänä neloskategoriassa ns. vanhat neloset ovat aliedustettuina. Monessa näyttelyissä ei juurikaan näy kuin yksittäisiä itämaisia, siamilaisia vielä harvemmin (Omakissan näyttelytiedot). Näyttelykäyntien määrän muutoksen todellisia syitä voidaan vain arvailla. Useampi itämaisharrastaja on kuitenkin toivonut näkevänsä enemmän itämaisia kissarotuja kasvattavia tuomareita. Rotujen edustuksen ollessa vähäistä näyttelyissä, eivät tuomarit saa tasavertaisesti kokemusta itämaisista kissoista cornish rexeihin, somaleihin ja abessinialaisiin verrattuna.

8.3.5. EMS, kategoriat, värit ja luokat

EMS eli Easy Mind System luotiin Norjassa 1990-luvun alussa helpottamaan ja yhtenäistämään rotujen lyhenteitä, värejä ja kuvioita. EMS-koodit ovat käytössä FIFessä maailmanlaajuisesti. Itämaiset kissat kuuluvat kategoriaan 4.

Kategoriaan 4 kuuluvat itämaisten rotujen lisäksi seuraavat rodut:

BAL balineesi	ABY abessinialainen	LYO lykoi (alustavasti hyväksytty)
OLH itämainen pitkäkarva	CRX cornish rex	RUS venäjän sininen
OSH itämainen lyhytkarva	DRX devon rex	SOM somali
PEB peterbald	DPS don sfinx	SPH sfinx
SIA siamilainen	GRX german rex	THA thai
	JBT japanin bobtail	

8.3.6. Näyttelyissä käyvien osuus

Näyttelyiden tarkoitus on tuoda ja esitellä kissarotuja sekä tutustua uusiin ihmisiin. Otannassa vertailtiin vuosia 2014, 2019 ja 2023 (Omakissan avoin näyttelykanta). Näyttelyissä käyvien itämaisten määrä on pudonnut huomattavasti näiden vuosien aikana. Vuonna 2019 järjestettiin Scandinavian Winner -näyttely Turussa ja vuonna 2023 itämaisten BreedBIS Tampereella.

Näyttelymäärissä ei ole huomioitu kansallisia lisäluokkia 15 Kasvattajaluokkaa ja 17 Veteraaniluokkaa eikä värintarkastusluokkaa 13 c. Näiden luokkien osalta kissa oli osallistunut myös perusarvosteluun. SYS ja SYL-rodut on laskettu siamilaisiin ja balineeseihin.

Vuosi/ Rotu	BAL	OLH	OSH	PEB	SIA	Yhteensä	Koko kategorian kissamäärä
2014	178	124	736	26	554	1618	1618
2019	88	73	718	25	311	1215	3807
2023	126	82	398	14	341	961	3504

Näyttelyssä käyvien kissojen määrää ei voi suoraan verrata kyseisen vuoden rekisteröintimääriin, koska näyttelyn kissamäärään on laskettu jokaiseen näyttelyyn ilmoitettu kissa ja sama kissa on käynyt useammassa näyttelyssä eli saman kissan osuus kertaantuu heti. Myöskään kyseisenä vuonna rekisteröidyt kissat eivät välttämättä aloita tai ehdi aloittaa näyttelyuraansa rekisteröintivuonna. Sama kissa voi käydä useita vuosia näyttelyissä, joka myös sotkee vertailua rekisteröintimääriin. Voi siis olla mahdollista, että yksikään vuonna 2019 syntynyt ja rekisteröity kissa ei ole käynyt kyseisenä vuonna kertaakaan näyttelyssä ja aloitti uransa vasta 2020 tai sen jälkeen. Hyvä esimerkki tästä on vuodet 2020–2022, jolloin näyttelymaailmaa rajoitti korona ja sen myötä tulleet julkisia tapahtumia rajoittaneet määräykset.

Mutta jos karkeasti tarkastellaan näyttelymääriä ja rekisteröintimääriä, niin kategoriamuutos on vähentänyt itämaisten kissojen näyttelyissä käymistä. Suurin muutos on ollut lyhytkarvaisten rotujen näyttelykäynneissä. Toki on huomioitava, että myös lyhytkarvaisten itämaisten kissarotujen rekisteröintimäärät ovat laskeneet vuodesta 2014.

8.3.7. Breed BIS -näyttelyiden järjestäminen

BreedBIS-näyttely ei poikkea kulultaan normaalista näyttelystä. Isoin ero on siinä, kun keskenään kilpailevat vain tietyn rodun/rotujen kissat. Itämaisten BreedBISissä kilpailevat siis vain itämaiset lyhyt- ja pitkäkarvat, balineesit ja siamilaiset. BreedBISin, lyhyemmin BB, järjestämiseen aloite tulee kyseisen rodun rotuyhdistykseltä. Varsinaisen näyttelyn järjestää edelleen rotukissayhdistys, kun taas rotuyhdistyksellä

on vastuu kerätä BB-palkinnot ja järjestää erikoisluokkia ja muuta aktiviteettia. Rotuyhdistys ja rotukissayhdistys tekevät yhteistyössä BB:n.

Jotta BB lopulta onnistuu, on jotain reunaehtoja: saman kategorian muita kissoja pitää osallistua näyttelyyn tietty määrä, kuten itse BB-kissojakin pitää olla minimimäärä. Tarkemmat säännöt ja vaatimukset löytyvät FIFen näyttelysäännöistä.

Suomen ensimmäinen itämaisten BreedBIS järjestettiin Keski-Suomen kissayhdistyksen näyttelyssä Jämsässä 8.7.2017 yhteistyössä Siam-Orient kissayhdistyksen kanssa. Seuraava BreedBIS järjestettiin vuonna 2021 Turun Rotukissayhdistyksen näyttelyssä Turussa marraskuussa ja kolmas 2023 Pirkanmaan Rotukissayhdistyksen näyttelyssä Tampereella syyskuussa. Siam-Orient kissayhdistys oli järjestämässä näitä kaikkia ja vuonna 2023 yhteistyössä oli mukana myös BaJaVa ry.

Vuosi/ Rotu	BAL	OLH	OSH	SIA	Kaikki yhteensä
2017	4	5	33	29	71
2021	5	4	32	27	68
2023	10	4	37	27	78
	19	13	102	83	217

8.4. Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Itämaisilla kissoilla esiintyi vain vähän rakennevikoja. Rakennevioista yleisin oli häntäknikki. Rintakehän ja selkärangan muutoksia oli kerrottu olevan alle kymmenellä kissalla 373 kissan otannasta. Synnynnäinen hammaspoikkeama ja karsastus löytyi niin ikään alle kymmeneltä kissalta. Löytyneet rakenneviat kuvaavat hyvin sellaisia vikoja, joiden kanssa kissa voi elää kivutonta elämää. Muiden rakennevikojen osuus oli vähäinen ja koski enintään neljää kissaa.

Löytyneet rakenneviat vastaavat esiintyvyydeltään myös aikaisempia itämaisten kyselytutkimuksen tuloksia. Näiden aineistojen pohjalta voidaan nähdä rakennepoikkeamien määrän pysyneen roduissa maltillisina.

Keskeisimmät ongelmakohdat

Ääripäiden tavoittelu ei ole tarkoituksenmukaista olipa kyse sitten korvien koosta, niiden sijainnista, kuonon pituudesta tai lyhyydestä, vartalon pituudesta tai mistä tahansa muusta rakenteellisesta seikasta. (Kirsi Juutin sähköpostikonsultaatio). Kissan arvostelussa standardin tulee olla pisteytyksen pohjana.

Itämaisilla kissoilla nähdään ajoittain myös muita silmän värejä kuin vihreä ja sininen. Nuorten itämaisten lyhyt- ja pitkäkarvojen kohdalla silmänvärin voidaan nähdä olevan vielä kehitysvaiheessa, mutta vanhemmilla kissoilla silmän väri on kehittynyt yleensä lopulliseen muotoonsa. Karsastusta näyttää esiintyvän edelleen itämaisilla kissoilla, vaikka esiintyminen onkin vähäistä. Karsastus vaikuttaa kissan hahmotuskykyyn. Huomiota tulee kiinnittää myös itämaisten kissojen silmien sijaintiin, etteivät ne ole liian syvällä päässä.

9. Yhteenveto aikaisempien toimenpiteiden / tavoiteohjelman toteutumisesta

BaJaVa ry:n vuonna 2021 julkaisemassa ensimmäisessä itämaisten kissojen KTO-ohjelmassa ei asetettu tavoiteohjelmia muiden kuin terveystarkastuksen osalta. BaJaVa ry:n on kerrottu myös seuraavan tutkimuksia ja geenitestien mahdollisuutta amyloidoosin ja lymfooman suhteen. Yleisesti itämaisten rotujen tavoitteena voidaan nähdä olleen PRA-sairaiden kissojen määrän väheneminen.

Tavoite	Toimenpide	Tulos
BaJaVa ry:n terveystyöryhmä seuraa rotujen terveystilannetta ja nostaa esille mahdollisia ongelmia.	Kasvattajat täyttivät aiemmin BaJaVa ry:n kotisivuilla olevan pentuekyselyn pentujen ollessa 4-viikkoisia.	Kyselyyn vastattiin melko kattavasti. Vuonna 2024 otettiin käyttöön itämaisten rotuyhdistysten yhteinen pentuekysely.
PRA-sairaiden kissojen määrän väheneminen.	Käytösäännökset PRA-kantajille ja sairastuneille.	PRA-sairaiden kissojen määrä on vähentynyt.

9.1. Kasvatuksen tavoitteet ja toteutus

Itämaisten kissarotujen rekisteröintimäärät ovat olleet viime vuosina laskusuuntaisia. Rotujen kohdalla erityisesti siitoskissojen vähäinen määrä on kaventanut itämaisten kissojen geneettistä monipuolisuutta ja laskenut tehollista populaatiokokoa. Pelkona on pullonkaulaefekti, kun kaikki jalostuskissat ovat enemmän tai vähemmän sukua keskenään. On tärkeää, että kasvattajat seuraavat kasvattamiensa rotujen yleistä tilannetta ja terveystilannetta. Vastuu geenien monimuotoisuuden kasvattamisesta ja säilyttämisestä on kaikilla kasvattajilla. Rotujen vastuulliseen kasvatukseen kuuluu se, että kasvatuspohjasta pidetään huolta yhdessä, eikä ajatella lyhytnäköisesti vain omaa linjaa. Siitoskissoja tarvitaan lisää, etteivät yksittäiset kissat kertaannu jalostuskissojen

sukutauluissa. Tärkeää olisikin, että esimerkiksi tuontikollia hankittaessa tutkittaisiin mitä Suomessa jo on ja yritettäisiin löytää jotain mitä vielä ei ole.

Yhteistyöllä ja tavoitteellisella toiminnalla on itämaisten kissojen populaatio mahdollista kasvattaa elinvoimaiseksi. BaJaVa ry ja Siam-Orient kissayhdistys ry tarjoavat mentorointipalvelua uusille kasvattajille. Palvelua suositellaan käytettäväksi ja kokeneiden kasvattajien toivotaan suhtautuvan myönteisesti rodusta ja kasvatuksesta kiinnostuneisiin. Jokainen kasvattaja voi omalla toiminnallaan antaa myönteistä kuvaa kasvatustyöstä ja ohjata uusia kasvattajia alkuun. Kaikki kissat eivät sovellu kasvatuskissoiksi. Myydessään kissan kasvatukseen on kasvattajalla suuri rooli myös uuden kasvatustyön terveen pohjan luomisessa.

Terveystilanne vaatii avoimuutta. Esille tulleista sairauksista kannattaa tiedottaa niin kasvatintomistajia, kuin myös yhteistyössä toimivia kasvattajia. Kasvattajien toimiessa yhteisenä, toisiaan kannustavana verkostona, myös rodun terveyshaasteiden ratkaiseminen on helpompaa. Mikäli rotuyhdistyksiin saadaan aktiivisia toimijoita edistämään itämaisten kissojen terveystilaa, eivät yksittäiset aktiiviset jäsenet uuvu yhdistystoimintaan. Yhteistyöllä eri yhdistysten välillä saadaan voimavaroja yhdistettyä ja itämaisten kissojen asioita nostettua tehokkaasti esille. Mukaan olisikin hyvä saada niin paljon harrastajia, etteivät yhdistysten hallitukset koostuisi samoista tekijöistä.

Kasvattaja tarvitsee kasvatuksensa mahdollistamiseksi yhteistyötä muiden kasvattajien kanssa. Yksi kasvattajan tärkeimmistä toimista on kuitenkin toimia linkkinä lemmikinostajien ja rotujen sekä erityisesti omien linjojen terveystilaa välillä. Kasvattaja on parhaimmillaan pentujensa uusille perheille tiedonvälittäjä ja apukäsi. Vastuullinen kasvattaja seuraa kasvattamiensa kissojen kasvua ja kehitystä ja on perheiden tukena myös tilanteissa, jossa kissa sairastuu tai perheen oma tilanne vaikuttaa kissan elämänlaatuun.

9.2. Suositukset siitoskissoille ja yhdistelmille

Kasvatukseen on jätetty rekisteröintimääriin verrattuna vähäinen määrä kissoja. Kasvatukseen jäävien kissojen määrää olisi hyvä kasvattaa. On kuitenkin hyvä huomioda, että mikäli samasta pentueesta jää kasvatuskäyttöön useampi kissa, tulisi näiden kissojen pentumäärien pysyä kohtuullisina. Näin turvataan myös seuraaville sukupolville mahdollisuus käyttölinjojen löytämiseen, jossa sukusiitosprosentti jäisi kohtuulliseksi.

Jalostuskissoilla tavoitteena voidaan pitää jo aiemmin esitettyä suhdelukua 0,7 urosta jokaista siitosnaarasta kohden. Riittävä jalostuskissojen määrä ylläpitää kasvatuspohjan monimuotoisuutta.

Mikäli uroksella on pentuja/tulevia pentuja yli 20, olisi hyvä tarkastella lähemmin kasvatukseen valittujen jälkeläisten määrää sekä lähisukuisten kissojen siitoskäyttöä.

Kasvattajien on hyvä kysyä uroksen omistajan jatkokäyttösuunnitelmista ja tiedustella kasvatukseen myytyjen jälkeläisten määrää.

Rotuyhdistyksillä on omat nimetyt pentuneuvojat. Yhdistykset ovat vastuussa tiedottamisesta, että tieto mentoroinnista tavoittaa uudet kasvattajat. Jokaisella uudella kasvattajalla olisi hyvä olla myös tukiverkosto. Verkosto voi koostua oman rodun kasvattajista tai esimerkiksi saman alueen kasvattajista. Yhdistystoiminta on hyvä reitti tukiverkoston luomiseen. Uusia kissanomistajia on hyvä ohjeistaa kissojen virikkeellistämisestä ja seuranhakuisuudesta, näin välttämään tarpeettomilta onnettomuuksilta ja tilanteilta, joissa perheet joutuvat luopumaan lemmikistä turhautumisesta johtuvan häiriökäyttäytymisen vuoksi.

Itämaisten kissojen historiassa on kerrottu maininnoista kissojen aggressiivisuuden suhteen. Vaikka nykypäivän kasvatuskissat ovatkin pääosin hyväluonteisia, on kasvattajien valinnoilla suuri merkitys kissojen luonteeseen. Kasvatuskissoiksi tulisi valita aina hyväluonteisia kissoja.

Itämaisten kissojen rakenteellisista ominaisuuksista tulee kiinnittää huomio silmiin (PRA), kuuloon (valkoiset kissat), hammassyöpymiin, hengitystieongelmiin (astma), kasvaimiin ja synnytysselinsairauksiin. Kissaliiton ohjeistusten mukaisesti kasvatukseen ei tule käyttää rakennevikaista kissaa.

Kissaliitto suosittelee kaikille siitoskissoille Kissan immuunikatoviruksen (FIV) ja leukemiaviruksen (FeLV) testaamista. Suosituksen mukaan kasvatukseen käytettävät kissat tulisi testata FIV ja FeLV varalta ennen ensimmäistä astutusta ja sopivin väliajoin siitä eteenpäin. Ohje ei kuitenkaan koske kissoja, joilla on FIV ja/tai FeLV rokote. Itämaiset kissat tulee geenitestata myös PRA:n osalta ennen ensimmäistä astutusta. Jos kissa polveutuu tämän geenivirheen varalta virallisesti negatiivisiksi (N/N) testatuista vanhemmista ei testitulosta tarvitse toimittaa. Geenitestausta suositellaan myös gangliosidoosin (GM1) osalta. Kissaliitto suosittelee myös polvilumpion luksaation varalta manuaalista palpaatiota tai röntgenkuvausta itämaisille kissaroduille. BAER (brainstem auditory evoked response) kuulotestausta suositellaan kaikille valkoisille kissoille. (Kissaliiton rekisteröintisäännöt 2024, 39).

Ulkomuodossa tulee pyrkiä rodunomaisuuteen ja kaikkien ulkonäköpiirteiden liiallista korostamista tulee välttää. Ihon ja turkin kuntoa on hyvä tarkkailla. Mikäli ihossa esiintyy poikkeavuuksia tai kissa raapii itseään poikkeuksellisen paljon, on allergioiden ja suolisto-ongelmien mahdollisuus hyvä selvittää eläinlääkärissä.

9.3. Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2025	Hammasterveydestä ja kasvaimista tiedottaminen, kissojen seuranta, pentuetietojen kerääminen yhteisellä tietopohjalla.
2026	Lisäkartoitus hammasterveydestä ja hampaiden hoidosta, välitaulukointi siitosurosten määrästä seuraavalla sukupolvella. Pentuekyselyn toimivuuden arviointi.
2027	Tilanneraportti hammasterveyden lisäkartoituksesta, siitosurosten määrästä ja pentuekyselyn toimivuudesta. Tilannekatsaus astmaa sairastavista ja PRA:n tilanne. Suolistovaivojen ja allergiatilanteen kartoitus.
2028	Uuden KTO-ohjelman valmistelun aloitus, eläinlääkäriasemien konsultointi itämaisten kissojen kasvainlöydösten määrästä ja kohtutulehduksista.
2029	Uuden KTO-ohjelman valmistelu
2030	Uuden KTO-ohjelman julkaisu

9.4. Mahdolliset uhat sekä varautuminen ongelmiin

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Toteutuessaan merkitsee
Jalostuspohja kapenee	Liian suppea siitoseläinten käyttö	Informaatiota kasvattajille	Siitoskissojen laajempi käyttö, enemmän uroksia jalostuskäyttöön (mahdolliset roturisteytykset, elleivät muut keinot auta)	Pentukuolleisuus nousee, sairaudet lisääntyvät

Rotujen heikko hammasterveys ja kasvainten suuri esiintyvyys heikentävät rotujen elinvoimaisuutta	Terveysongelmien lisääntyminen, koska jalostuksessa ei ole osattu huomioida kasvanutta terveysriskiä	Informaatiota pennunostajille ja kasvattajille	Suosituksien hampaiden harjaamiseen, hammasröntgenit, kissan ihon tutkiminen, jalostusvalinnat	Kissojen hammasterveys heikkenee entisestään, kiputilat ja kasvaimet lisääntyvät
---	--	--	--	--

10. Lähteet

Aho, Riitta; Käsäkoski, Eeva; Lehtonen, Kirsti; Maas, Jean-Paul; Stierncreuz, Kati ja Tikkanen, Toini: Siamilaiset ja orientaalit Suomessa. Helsinki, Painomarkut 1983.

Bajava-lehti, Sirkka Taimenin haastattelu 1996.

Bajava-lehti, Sirkka Taimenin haastattelu 2/2000.

Boswell, Leena: Kotiarkisto. Leena Boswellin kotiarkisto sisältää artikkeleja eri vuosilta, niitä on julkaistu mm. BaJaVa ja Sajam-lehdissä. Artikkeleja ei ole hänen kotiarkistossaan nimetty julkaisuvuoden tai lehden perusteella ja siksi niihin viitataan yleisesti kotiarkistona.

Boswell, Leena; haastattelu 29.11.2023.

Edwards, Alan: Gummeruksen Suuri kissakirja. Kissarodut & niiden hoito. Gummerus 2003.

Jaakkola, Paula; haastattelu 2.1.2024.

Kaarakka, Kristiina; haastattelu 6.12.2023.

Kinnunen, Katja; Martikainen, Arja; Määttä, Ann-Marie; Nyman, Pia; Sahlberg, Carin; Savolainen, Kaisa; Tepponen, Heli; Teräsalmi, Pirjo; Tähtinen, Jaana ja Virjamo, Virpi: Kissankasvattajan peruskurssi. Suomen kissaliitto ry 2022.

Koskentalo, Helena: Kissankasvattajan käsikirja. Gummerus kirjapaino Oy Jyväskylä 2004.

Mäki, Katariina ja Mujunen, Salme: Perinnöllisyyden perusteet. Tallinna 2018.

Ojennus, Auli; sähköpostikommentointi 29.11.2023.

Omakissan rekisteröintitietokanta itämaisten kissojen osalta vuosilta 1960–2023.

Pollard, Michael: Kissarotujen ensyklopedia. Parragon cop. 2006.

Rautio, Kristiina; haastattelu 23.12.2023.

Savolainen, Kaisa: Onko kasvatuskissoja tarpeeksi? Kissa-lehden artikkeli 4/2018.

Siik, Eija; haastattelu 26.9.2024.

Simpson, Frances: The Book of the cat. Cassel and company limited London, Paris, New York and Melbourne 1903.

SRK: Suomen kissaliiton historiikki. Suomen Kissaliitto 2011.

Stierncreutz, Kate: Kissa (Suomen oloihin soveltanut Toini Tikkanen). Tammi 1976.

Telkänranta, Helena: Matka kissan mieleen. Sanasilta Oy 2002.

Telkänranta, Helena: Millaista on olla kissa? SKS-kirjat Helsinki 2023.

Tuominen, Pirkko: Kissatieto. Kirjayhtymä 1986.

10.1. Internet

BaJaVa ry KTO 2021. https://www.kissaliitto.fi/wpolku/media/2022/03/Bajava_KTO.pdf.
Luettu 12.12.2023

Balinese Breeding Policy
<http://balinesebac.co.uk/Balinese%20Breeding%20Policy%20Version%202%20Draft.pdf>
Luettu 6.7.2024.

Breed description Balinese/UK <https://catzinc.org/catz/breed-description/balinese/>
Luettu 23.12.2023.

Catnets blog <https://catnets.com.au/blogs/cat-demy/cat-lovers-guide-to-the-balinese-cat#:~:text=In%20the%20year%201928%2C%20something,to%20be%20long%2Dhair%20Siamese>
Luettu 6.7.2024.

CFA Suomi <https://cfasuomi.org/yhdistys/cfa-2/> ja
<https://cfasuomi.org/kasvatus/kasvattajat/>

CFA kissarodut/balineesi <https://cfa.org/balinese/> Luettu 6.7.2024.

Cornell University 2014 Feline asthma <https://www.vet.cornell.edu/departments-centers-and-institutes/cornell-feline-health-center/health-information/feline-health-topics/feline-asthma-what-you-need-know>

Evidensia: luomien virheasennot kissoilla <https://evidensia.fi/hoitovinkit/luomien-virheasennot-ja-niiden-merkitys-yksilon-ja-jalostuksen-kannalta/>

FIFen [www-sivut/rodut](http://fifeweb.org/wp/breeds/). <http://fifeweb.org/wp/breeds/>. Luettu 23.12.2023.

FIFen [www-sivut/historia](https://fifeweb.org/organisation/presentation/#hist). <https://fifeweb.org/organisation/presentation/#hist>. Luettu 26.4.2025.

Firstvet Kissan IBD <https://firstvet.com/fi/artikkeleita/kissojen-tulehduksellinen-suolistosairaus>

FWA Felicity with animals. <https://www.pettract.com/2020/10/balinese-cat-breed.html>.
Luettu 23.12.2023.

Kissa-lehti 3/2019 <https://indd.adobe.com/view/f29d799c-ebb1-498d-9620-e74e97642fef>

Kissaliitto/Hanki kissa, kissarodut. <https://hankikissa.fi/kissarodut/> Luettu 15.12.2024

Kissaliiton rekisteröintisäännöt 2024.
<https://www.kissaliitto.fi/wpolku/media/2024/03/Rekisterointisaannot-23032024.pdf>
Luettu 20.12.2024.

Kissaliiton tilastot. <https://www.kissaliitto.fi/kasvatus/rekisterointi/tilastot>. Luettu
23.12.2023.

Kissaliitto/ tietoa Kissaliitosta. <https://www.kissaliitto.fi/kissaliitto/tietoa-kissaliitosta>.
Luettu 26.4.2025.

Koira- ja kissaklinikka kasvainsairaudet. <https://koirakissaklinikka.fi/kissa-artikkelit/kissan-kasvainsairaudet>

Koira- ja kissaklinikka kissan silmäsairaudet. <https://koirakissaklinikka.fi/kissa-artikkelit/kissa-silmalaakarissa>

Koira- ja kissaklinikka krooninen ripuli. <https://koirakissaklinikka.fi/kissa-artikkelit/kissan-krooninen-ripuli>

Koira- ja kissaklinikka lymfooma. <https://koirakissaklinikka.fi/kissa-artikkelit/faktoja-kissan-lymfoomasta>

Koira- ja kissaklinikka maitorauhaskasvaimet. <https://koirakissaklinikka.fi/kissa-artikkelit/kissojen-maitorauhaskasvaimet>

Lankila, Johanna eläinlääkäripalvelut, kissan ummetus
<https://www.elainlaakarijohanna.com/l/kissan-ummetus/>

Movet laboratoriopalvelut. <https://www.movet.fi/tutkimukset/prarcd4-eteneva-verkkokalvon-surkastuma/> Luettu 18.3.2025.

Movet laboratoriopalvelut. https://www.movet.fi/tutkimukset/gm1-gangliosidoosi_siamilainen_korat/ Luettu 18.3.2025

MyCatDNA:n sivut <https://mycatdna.com/pages/cat-breeds>

Oricat-yhdistys oricat.fi

Oulun eläinklinikka kissan äkillinen ripuli ja oksentelu. <https://www.ouluek.fi/kissan-akillinen-ripuli-ja-oksentelu/> Luettu 18.3.2025

Pawpeds <https://www.pawpeds.com/db/?p=sia>

Proverbs Cats/Siamese & balinese <https://proverbssiamesecats.org/balinese-history/> Luettu 6.7.2024.

The Cat Fanciers' Assosiation <https://felinehistoricalfoundation.org/Empire-Cat-Club.html>. Luettu 6.7.2024.

TICA kissajärjestö <https://tica.org/about-tica/> ja <https://shows.tica.org/fi/> ja <https://tica.org/find-a-cat/find-a-cat-breeder-listings/>

Tica Breeds, Oriental shorthair <https://tica.org/breed/oriental-shorthair/> Luettu 12.9.2024

Traditionell Cat all breed <https://breeds.tcainc.org/BreedInfo/FAQTCOriental/FAQTCOriental.htm> Luettu 11.9.2024

VCA Hospitals/Amyloidosis in cats. Hunter et al 2023. <https://vcahospitals.com/know-your-pet/amyloidosis-in-cats> Luettu 18.3.2025

WCF <https://wcf.de/en/> Luettu 1.4.2025

Wikipedia/ Balineesi. <https://fi.wikipedia.org/wiki/Balineesi>. Luettu 23.12.2023.

Wikipedia.org/Balinese. https://en.wikipedia.org/wiki/Balinese_cat. Luettu 23.12.2023 ja 6.7.2024

Wikipedia.org/Javanese_cat. https://en.wikipedia.org/wiki/Javanese_cat. Luettu 23.12.2023.

Wikipedia.org/oriental_shorthair. https://en.wikipedia.org/wiki/Oriental_Shorthair. Luettu 11.9.2023.

4Stars <https://www.4starscatclub.com/>

10.2. Terveystutkimukset

Anderson Heidi et al: Genetic epidemiology of blood type, disease and trait variants, and genome-wide genetic diversity in over 11,000 domestic cats. 2022 <https://doi.org/10.1371/journal.pgen.1009804>

Bradshaw, John W.S et al: Factors affecting pica in the domestic cat. 1997.
[https://doi.org/10.1016/S0168-1591\(96\)01136-7](https://doi.org/10.1016/S0168-1591(96)01136-7)

Edwards, Claudia DVM, Msc et al: Experimental evaluation of attachment behaviors in owned cats. 2007. <https://doi.org/10.1016/j.jveb.2007.06.004>

Egenvall, Agneta, Bonnett B. N., Häggström J., Ström Holst B., Möller L. and Nødtvedt J. 2010: Morbidity of insured Swedish cats during 1999-2006 by age, breed, sex, and diagnosis <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/21055987/> julkaisu:
<https://journals.sagepub.com/doi/epdf/10.1016/j.jfms.2010.08.008>

Esters Stella L., Hülskötter K., Schreiner T., Wohnsein P., Schmitz J., Bräsen J. H., Ottmar D.: Single Nucleotide Polymorphisms Associated with AA-Amyloidosis in Siamese and Oriental Shorthair Cats. *Genes* 2023, 14(12), 2126;
<https://doi.org/10.3390/genes14122126>

Kent, Michael S., Karchemskiy S., Culp W., Lejeune A. T., Pesavento P. A., Toedebusch C., Brady R. and Rebhun R.: Longevity and mortality in cats: A single institution necropsy study of 3108 cases (1989–2019)
<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9799304/#sec005>

Kuntsi-Vaattovaara, Helena 2006.
<https://www.anident.fi/images/lataukset/artikkelit/koira-ja-kissa-parodontiittipotilaana.pdf> myös kotihoito-ohjeet! Luettu 18.10.2024

Lankila, Johanna 2021. <https://kissansilmin.com/2021/05/13/kissan-astma/> Luettu 18.10.2024

Lyons, Leslie A. et al: Mucopolysaccharidosis VI in cats – clarification regarding genetic testing. 2016. <https://bmcvetres.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12917-016-0764-y>

Martin DR, Rigat BA, & Foureman P. 2008: Molecular consequences of the pathogenic mutation in feline GM1 gangliosidosis. *Molecular Genetics and Metabolism* 94: 212-221

McLellan, G.C et al: Congenital Glaucoma in the Siamese Cat – A Novel Spontaneous Animal Model for Glaucoma Research. 2005.
<https://iovs.arvojournals.org/article.aspx?articleid=2399570>

Kaas, Jon H: Serendipity and the Siamese Cat: The Discovery That Genes for Coat and Eye Pigment Affect the Brain. 2005. *ILAR Journal*, Volume 46, Issue 4, 2005, Pages 357–363, <https://doi.org/10.1093/ilar.46.4.357>

Kent, Michael S., Karchemskiy S., Culp W., Lejeune A., Pesavento P., Toedebusch C., Brady R., and Rebhun R., USA. Longevity and mortality in cats: A single institution necropsy study of 3108 cases (1989–2019)

<https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC9799304/> Luettu 20.11.2024

Piirsalu, K. et al: 1994. Role of 1–123 serum amyloid Srotein in the etection of familial amyloidosis in Oriental cats. <https://doi.org/10.1111/j.1748-5827.1994.tb03824.x>

Pistorius, Arthur M.A.: Statistical analysis in support of maintaining a healthy traditional Siamese cat population. 2021. <https://link.springer.com/article/10.1186/s12711-020-00596-w>

Struck, A.K et al 2020: Complex segregation analysis of familial amyloidosis in Oriental shorthair cats. <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2020.105552>

Ström Holst B., Axner E., Öhlund M., Möller L., Egenvall A.: Dystocia in the cat evaluated using an insurance database. 2016.

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/26297020/>

Tilley, Larry P. & Smith Francis C.K. Jr: Blackwell's Five-Minute Veterinary Consult: Canine and Feline, Sixth Edition, © 2015 John Wiley & Sons, Inc

Van der Linde-Sipman, J.S. et al: Generalized AA-amyloidosis in Siamese and Oriental cats. 1997. [https://doi.org/10.1016/S0165-2427\(96\)05717-0](https://doi.org/10.1016/S0165-2427(96)05717-0)

Vapalahti K, Neittaanmäki H, Lohi H, Virtala AM. A large case-control study indicates a breed-specific predisposition to feline tooth resorption. *Vet J.* 2024 May 11; 305:106133. [10.1016/j.tvjl.2024.106133](https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2024.106133). Luettu 18.10.2024

Vapalahti K, Virtala AM, Joensuu TA, Tiira K, Tähtinen J ja Lohi H. Health and Behavioral Survey of over 8000 Finnish Cats. *Front Vet Sci.* 2016 Aug 29; 3:70. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27622188/> original article: *Front. Vet. Sci.* 29.8.2016 Sec. Animal Behavior and Welfare, Volume 3–2016. Luettu 18.10.2024